

સામાયિકસૂત્ર. ૧૨

(અર્થ સહિત.)

તથા

નવંદન અર્થસહિત સ્તુતિઓ, સ્તવનો, હવ
આર, નવતત્વ, પ્રકરણ, તથા હવવિચાર
નવતત્વના, છૂટા ભોલ વિગેરે.

શ્રી મહુષા નીવાસી શા. ખીમચંદ
દીપચંદની તરફથી ભેટ.

છાપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
શ્રીમદ્ મણિવિજયજી જૈન સંસ્કૃત પાઠશા-
ળાના સેક્રેટરી.

સ્તા. ૧૫૦૦ : સુરચંદ.

— " વિ. ર. પ્રવર્તક " પ્રેસ.

તા ૧૬૬૬. સને ૧૯૦૫.

પ્રાર સંગ્રહ ૨૪૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૬૬૦

ગુજરાત વિદ્યાર્પીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુ. માંક ૧૬૬૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ આભાષિત સૂત્ર

વિષય નં ૨૨:૪૨૪

પ્રસ્તાવના.

હાલના સાધર્મિક ભાઈઓ તથા બહેનો ?

હાલની ઉછરતી પ્રજાઓના હૃદયમાં ધર્મનું બીજ વાવી તેને ગાન રૂપી જલ સિંચન કરી અંકુરિત કરવામાં આવે, તો ભવિષ્યમાં ધર્મધ્વંશની ભીતિ ઓછી રહે તેમજ વિદ્યમાન પ્રજા કે જેઓ ધર્મના રહસ્યમાં તો થું પરંતુ નિત્ય આવશ્યક ક્રિયાઓ કરવામાં, તથા સમજવામાં, બહુ પશ્ચાત્ છે; તેઓને ગાનના રસરૂ કરવા માટે દરેક ક્રિયાઓ અર્થ સહિત શીખવવાની આવશ્યકતા છે. તેથી આ લઘુ પુસ્તક છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ નવકાર મંત્ર, કે જેનું સંપૂર્ણ માહાત્મ્ય વર્ણન કરવામાં તથા સમજવામાં કદાચ ગાંઠ સમર્થ થઈ શકે, અને જેનું મુદ્ધિથી તથા અજ્ઞાનતાથી સ્મરણ કરતાં પણ અર્થાત્ પૂજાનો થાય છે. તે મહામંત્ર અક્ષર્ય સહિત લખાયું છે. એટલે કે તે મંત્રનું સ્મરણ કરતાં જ પંચપરમેશ્વીનો ગુણનું પણ સ્મરણ થાય.

ને કે બાળજીવો વધારે બોધ ન હોવાથી જ્યારે તેના રસન થઈ શકશે નહિ. પરંતુ માત્ર અક્ષરાર્થે સમજવાથી પણ બધા પ્રાણીઓના હૃદયનાં અપૂર્વ આલ્સાદ થયા વિના રહેશે નહિ. આ મહામંત્ર બાળકોને એકડાની જેમ પ્રથમ શીખવવાનો છે તે શીખવતાં અનુભવી શિક્ષકોએ તેના માહાત્મ્યનાં દ્રષ્ટાંતો વાર્તા રૂપે બાળકોને શીખવવામાં લક્ષ રાખવું જોઈએ; જેથી કૃતજ્ઞતા સાંભળવાથી બાળકોના હૃદયમાં તેની પૂર્ણ શ્રદ્ધા નિવાસ કરશે.

તેથી આગળ જતાં સામાયિક લેવાનો, તથા પારવાની વિધિ શીખવવામાં આવે. સારે પણ સામાયિક શબ્દનો શબ્દાર્થ શીખવીને પછી સામાયિક કરવાથી મનની દૃઢ શ્રદ્ધા, સ્થૈર્ય, તથા ટૂંક સુદતમાં અપૂર્વ લાભ, અને લાંબી સુદતે પરમાનંદ પ્રાપ્તિ સાધન વિગેરે જ્ઞાન આપનાર કશાનક દ્રષ્ટાંતો આપી બાળકોને કથા રસદ્વારા ક્રિયામાં રસિક બનાવવો દરેક દિવાઓ શીખવતાં અથવા શીખવ્યા પછી તરતજ બાળકોને તે વિધિપૂર્વક કરતાં શીખવી દેવું, અને

૨ પછી ખનતા પ્રયાસે હમેશાં શીખેલી ક્રિયા કર-
માં વ્યસની થાય, તેવો ઉપદેશ આપવો તેમ થ-
તી. શીખેલા જ્ઞાનની આવૃત્તિ કરવાનું બાકી રહેશે
નહિ, અને ક્રિયા કરવામાં રસિક થશે.

અનુક્રમે જીવચિત્તાર, નવતત્વ, વગેરે શીખવતાં
પણ માત્ર પ્રથમ શબ્દાર્થ શીખવી પ્રસિદ્ધ જીવોને
ઓળખતાં શીખવવાં. સારી બુદ્ધિવાળાને તેની બુદ્ધિ
અનુસાર થોડે થોડે વિશેષ અનુભવ કરાવવામાં લક્ષ
રાખવું જોઈએ, કેવળ મંદ બુદ્ધિવાળાને પણ કંઈ
કરાવ્યા ઉપરાંત માત્ર શબ્દાર્થ શીખવવાથી પણ તેની
બુદ્ધિ કેળવાય છે.

નવતત્વ શીખવતાં પ્રથમ જીવાદિક નવપદાર્થોનો
શબ્દાર્થ સમજાવ્યા બાદ સ્થૂત દ્રષ્ટિથી તેનું તાત્પર્ય
શીખવવું. જેમ દરેક શબ્દો નામ, સર્વનામ, વિશેષણ,
ક્રિયાપદ, અને અવ્યયમાંથી દોઝપણ પ્રકારમાં આવે
છે, તેમ દરેક પદાર્થો કયા કયા તત્ત્વમાં આવે છે,
તેના જોડા ઉદાહરણ શીખવી નવાં ઉદાહરણ તેની
જાતે જાણતાં શીખે તેની જેવું પાડવી; અને પછી

તેના અંતર્ગત ભેદો શીખવવા, કે જેથી સર્વ ભે-
દોનું જ્ઞાન તેને વિના પ્રયાસે નિઃશંક યાદ રહી શકે.

આવી કોઈપણ જાતની સુગમ પદ્ધતિથી જાળ-
જીવોને ગોખવામાં અલ્પ પ્રયાસથી બોધ મળે, તે-
વી રીતે દરેક વિષય શીખવવો જોઈએ તેમ થવાથી
આગળપર તે બુદ્ધિનો નવો ઉપયોગ કરતાં શીખશે.
અને અજ્ઞાનતાએ શીખેલો વિષય હસ્તાક્રમશઃ
પ્રગટ થશે.

આ ગ્રંથ છપાવવામાં મદદ કરનાર ધર્માનુરાગી
સદ્ગૃહસ્થોનો આ મંડળ ઉપકાર માને છે.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પૃષ્ઠ.
નવકાર.	૧
પંચિદિગ્ધા.	૨
દશ્ચામિ ખમા સમણો.	૩
સુગુર શાતા પૃચ્છા.	૩
ધરિયા વહિના અર્થ.	૪
તરસ ઉત્તરી.	૬
અત્રથ્ય ઉસસિએણું.	૬
લોગરસ.	૭
મુહુ પત્તિના ૫૦ ખોલ.	૧૦
કરેમિભંતે.	૧૨
સામાધઅ વય જુતો.	૧૨
જંકિયિ.	૧૩
નમુથ્યુણું.	૧૪
જાવંતિ ચેધઆઈ.	૧૬
જાવંત કેવિ સાદુ.	૧૮
નમોહલત.	૧૮
ઉપસર્ગહર સ્તવન.	૧૮
જય વિય રાય.	૨૦
અહિંત ચેધઆણું.	૨૨

સામાયક લેવાની વિધિ.	૨૩
સામાયક પારવાની વિધિ.	૨૫
ચૈત્ય વંદન કરવાની વિધિ.	૨૫
સામાયિકના બ્રતિશ દોષ.	૨૬
જગ ચિંતામણિ.	૨૭
સિમંધર જિન ચૈત્યવંદન.	૩૨
ચોવીશ જીનનું ,,	૩૨
શત્રુંજયનું ,,	૩૩
સીમંધર જીનનું ,,	૩૩
પરમાત્માનું ,,	૩૪
જિન નવ અંગ પૂજના દૃષ્ટા.	૩૪
સખેશ્વર પાર્શ્વ જિન સ્તવન.	૩૫
આદી રૂડી ભગતિ પ્રભાતીક.	૩૭
પાસ સંખેતરા.	૩૮
સીમંધર જિન સ્તવન.	૩૯
ગોડી પાર્શ્વનાથનું સ્તવન.	૪૦
આદીશ્વર ભગવાનનું ,,	૪૧
નેમનાથનું ,,	૪૧
મહાવીર જિન સ્તવન.	૪૨
પદ.	૪૨
ઋષભ જિન સ્તવન.	૪૩

અંભવ જિન સ્તવન.	૪૪
મુનિરાજ ગુણ સ્તવન.	૪૫
એકાદશીની સ્તુતિ.	૪૮
પંચમીની „	૪૯
આદિ જિનની „	૫૦
તીર્થ વંદના ચૈત્યવંદન.	૫૧
પુંડરિક ગિરિ સ્તવન.	૫૩
ગૌતમ પ્રભાતી સ્તવન.	૫૬
નવકારનો છંદ.	૫૭
સોલ સતીના છંદ.	૬૨
ગૌતમ સ્વામીનો રાસ.	૬૪
ત્રેસઠ શિલાકા પુરુષોર્ણુ પ્રભાતીઉં.	૭૬
શત્રુંજય તીર્થના ૨૧ નામ સંબંધી જમા સ-	
મણુ આપવાના દુહા.	૮૦
સિદ્ધ ગિરિની થોય.	૮૫
પુંડરિક ગિરિની „	૮૫
આદિ જિનની. „	૮૬
શાશ્વતા જિનની „	૮૬
સીમંધર જિનની „	૮૭
સમજિતના અડસઠ ખેલ.	૮૮
લવાબિ કુંદો જીવાના લક્ષણ.	૯૭
મિથ્યાત્વના ખેલનો વિસ્તાર.	૯૫

શ્રી જીવ વિચાર પ્રકરણ.	૧૦૪
નવ તત્વ પ્રકરણ.	૧૧૧
જીવ વિચારના છુટા બોલ.	૧૨૦
નવ તત્વના છુટા બોલ.	૧૩૪
જીવની ૭ જાતિઓ.	૧૩૭
પર્યાપ્તિના ૭ ભેદ	૧૪૨
અંજીવ તત્વ.	૧૪૪
પુણ્ય તત્વ.	૧૪૬
પાપ તત્વ.	૧૫૩
સ્થાવર દશકની વિગત.	૧૫૮
અપ્રત્યાખ્યાનીયતા ચાર ભેદ.	૧૬૦
આશ્રવ તત્વ.	૧૬૫
સંવર તત્વ.	૧૭૧
પાંચ પ્રકારે ચારિત્ર.	૧૮૩
નિર્જરા તત્વ.	૧૮૬
બંધ તત્વ.	૧૮૮
મોક્ષ તત્વ	૧૮૮
આવકના ત્રણ મતોરથ	૧૯૨.
ચોવીશ દંડક.	૧૯૬
હિત વચન માળા.	૨૧૯
બોધ વચન.	૨૩૬

॥ सामायक सूत्र ॥

(अर्थ सहित)

१ ॥ अथ नवकार मंत्र ॥

नमो अरિહंताણ—अरिहंत भगवाने नमस्कार
थाओ.

नमो सिद्धाण—सिद्ध भगवानने नमस्कार थाओ,

नमो आयरिआण—आचारण भगवानने नम-
स्कार थाओ,

नमो उवज्जायाण—उपाध्यायणने नमस्कार थाओ.

नमो लोअे सव्व साहूण—लोकनी अंदर सर्व
साधुओन, भारे नमस्कार थाओ,

असो पंथ नमुक्कारे—अ पंथ नमस्कार

सव्व पापप्पणसणो—सर्व पापना नाश करवा-
वाणा छे.

મગલાણુંચ સવ્વેસિં—સર્વ મંગળીકને વિશે
 પદમં હવઈ મંગલ—તે પેહેલું મંગળીક છે.
 પદ (૯) સંપદા (૮) ગુરૂ (૭) લઘુ (૬૧) સર્વ વર્ણુ (૬૮)

૨ ॥ અથ પંચિંદિઅના અર્થ ॥

પંચિંદિઅ સંવરણો—પાંચ ઇંદ્રિયોના વિકારને
 રોકનાર,

તહ નવવિહ બંભચેર ગુત્તિધરો—તથા નવ પ્ર-
 કારના શિયળવ્રતની ગુપ્તિને ધારણ કરનાર,
 ચઉવિહ કસાયમુકકો—ચાર પ્રકારના કસાયથી છુટા,
 ઇઅ અઠારસ ગુણેહિં સંબુતો—॥૧॥—એ અઠાર
 ગુણે કરીને સહીત હોય, ॥૧

પંચમહવ્વય બુતો—પાંચ મહાવ્રત યુક્ત,
 પંચવિહાચાર પાલણુ સમથ્યો—પાંચ પ્રકારના
 આચાર પાળવાને સમર્થ હોય, [સહિત
 પંચસમિઓતિગુતો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શ્રુતિ,
 છત્તીસ ગુણો ગુરૂ મળજ ॥૨॥—એ છત્તીસ ગુણો
 કરીને સહિત મારા ગુરૂ છે. ॥૨॥

પદ (૧) ગાથા (૨) ગુરૂ (૧૦) લઘુ (૭૦) સર્વ વર્ણુ (૮૦)

૩ ॥ અથ ઇચ્છામિ સ્વમાસમણાના અર્થાં ॥

ઇચ્છામિ ખમાસમણા--ક્ષમાદિક ગુણે કરીને સ-

હિત સાધુને હું ઇચ્છું છું.

વેદિડીં જાણુવિજ્ઞાન્યે નિસીહિઆન્યે-શરીરની

શક્તિવડે તથા પાપ વ્યાપાર છોડીને વંદવાને,

મધ્યએણુ વંદામિ--મસ્તકવડે હું નમસ્કાર કરું છું.

[ગુરુ (૩) દુલધુ (૨૫) સર્વ વર્ણ (૨૮.)

૪ ॥ અથ સુગુરુને શાતા સુખપૃચ્છા ॥

ઇચ્છકાર સુહરાઇ સુહદેવસિ, સુખ તપ

શરીર નિરાબાધ ॥ સુખ સંજમ જાત્રા નિર્વહો-

છેજી ॥ સ્વામી શાતા છેજી ॥ સાત પાણીનો

લાભ દેજેજી ॥ ઇતિ ॥

૫ ॥ અથ ઇરિયાવહિના અર્થ ॥

ઇચ્છાકારેણુ સંદિસહ ભગવન-હે ભગવંત આદેશ

આપો ઇચ્છાએ કરીને,

ઇરિયાવહિયં પંડિકમામિ--માર્ગમાં આલતાં જે

પાપ થાય તેથી હું નિવર્તું છું.

ધંધંધંધામિ પડિકામિઉં--મારા મનની ધંધાએ

પાપને પરિહરવાને ધંધું ધું.

ધરિયાવહિયાએ--માર્ગમાં ચાલતાં જીવની

વિરાહણાએ--વિરાધના થઇ હોય,

ગમણાગમણે--જતાં આવતાં

પાણુકમણે--કોઇ જીવને ચાંપવાથી

ખીયકમણે--ખીજ સુકાં લીલાં ચાંપવાથી

હરિયકમણે--લીલી વસ્તુ ચાંપવાથી

આસાઉત્તિંગ--દારનું પાણી તથા કિટિયાર

પણુગદગ--પાંચ વર્ણી સેવાળ (નીલ, ટુલ) તથા
કાચું પાણી,

મટ્ટી મકકડા--માટી, કરોળીયાનાં પડ,

સંતાણા સંકમણે--જળ ચાંપવાથી

જેમેજીવાવિરાહિયા--મે જે જીવની વિરાધના કીધી

એગિંદિયા--એકેદ્રી [પૃથ્વી, પાણી, અગ્ની વાય-
રો, વનસ્પતિ]

એઇંદિયા--એ ઈંદ્રનાગ [કીડા, અળસિયા, પોણીના
પુરા વિગેરે] [વિગેરે

તેઇંદિયા--તણુ ઈંદ્રીવાળા [માકણુ, કીડી, મંકોડા

ચહિરિંદિયા—ચાદ ઈંદ્રવાળા (માંખી, બમરા કુદાં)
 પંચિંદિયા—પાંચ ઈંદ્રવાળા (મનુષ્ય તિર્યચ વિ-
 ગેરે જીવોને)

અભિહયા—સામા આવતા હણ્યા હોય,
 વત્તિયા—ધુળે કરીને ઢાંક્યા હોય,
 લેસિયા—ભૂમી સાથે, ભીંતે ઘસ્યા,
 સંઘાઈયા—માંહોમાંહે શરીરે શરીર મેળવ્યાં હોય,
 સંઘટ્ટિયા—એક પાસું ફેરવી પીડા કરી,
 પરિયાવિયા—પીટ્યા એટલે પરિતાપ ઉપજાવ્યા,
 કિલામિયા—જેથી કાઢના દીલને અફસોસી ઉપ-
 જી હોય.

ઉદવિયા—ઉપદ્રવ કર્યા ત્રસવ્યા હોય,
 ઠાણાઓઠાણું, સંકામિયા—એક સ્થાનથી બીજે
 સ્થાનકે મુક્યા હોય;

જીવિયાઓ વર્વેરોવિયા—આવખા થકી ચુકાવ્યા
 તૈસ્સમિચ્છામિદુકકં—તે પાપમિથ્યા, નિષ્કળ થાઓ.

૫૬ (૨૬) સંપદા (૮) ગુરુ (૧૪) . સદુ (૧૩૬)
 સર્વ વર્ણુ (૧૫૦)

૬ ॥ અથ તસ્મ ઉત્તરીના અર્થ.

તસ્મઉત્તરીકરણેણું—તે પાપ શુદ્ધ કરવાને,
 પાયચ્છિત્તકરણેણું—તે પાપને છેદ કરવાને,
 વિસોદીકરણેણું—આત્માને શુદ્ધ કરવાને,
 વિસર્જીકરણેણું—આત્માને માયાદી ત્રણ શબ્દ ર-
 દિત કરવાને,

પાવાણુંકમ્માણું—પાપ કર્મ તેને,
 નિઝાયણુકાએ—ટાળવાને અર્થ
 ઠામિકાઉસ્સગ્ગા—કાઉસ્સગ્ગ કર્ણેણું.

પદ(૬) સંપદા (૧) ગુરૂ (૧૦) લઘુ (૩૯) સર્વવર્ણ (૪૯)

૭ ॥ અથ અન્નથ ઉસસિણંના અર્થ ॥

અન્નથઉસસિએણું—ગ્રીજે ઠેકાણે, ઉચા સ્વાસવડે,
 વીસસિએણું, ખાસિએણું, છીએણું—નીચા
 સ્વાસવડે, ઉપરસવડે, ઢિંક વડે,
 જંભાઠએણું, ઉડ્ડએણું, વાય નિસગ્ગેણું—પ-
 ગાંસાવડે, ઝોલકારવડે. વાયુ સંચરવાથી,
 ભમલિએ, પિત્ત મુન્ધાએ, મુંદુમેહિ અંગ

સંચાલેહિં—તમ્મરવડે, ૧૫૮૧ના ઉછાળાથી, અ-
ગના સૂક્ષ્મ સંચારથી,

મુદુમેહિં ખેલ સંચાલેહિં—સૂક્ષ્મ ગળશના ગ
ળવા વડે,

મુદુમેહિં દિહિ સંચાલેહિં—સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિના સં-
ચાર વડે,

એવમામએહિં આગારેહિં—આ પૂર્વોક્ત આ-
ગાર આદે લેકને બીજા પણ આગારવડે,

અભગ્ગો અવિરાહિઆ—અખંડિત અવિરાધ્યો,
હુજ્જમે કાઉસ્સગ્ગો—મહારે કાઉસ્સગ્ગ હોજે.

જાવ, અરિહંતાણું, ભગવંતાણું—જ્યાંસુધી અરિ-
હંત ભગવાનને

નમુકકારેણું, ન પારેમિ તાવ કાર્ય—નમસ્કારવડે
ન પારં. ત્યાં સુધી મારી કાયાને [ધ્યાને,

હાણેણું, માણેણું ઝાણેણું—સ્થાનકવડે, માનપણે,
અધ્યાણું વોસિરામિ—આત્માને વોસિરાવું છું.

સંપદાપ) ૫૬(૨૮)ગુર(૧૩)જેઘુ(૧૨૭) સર્વવર્ણ(૧૪૦.)

૮ ॥ અથ લોગસ્સના અર્થ ॥

લોગસ્સઉજ્જેઅગરે—લોકને વિષે ઉદ્યોતના કરનાર

ધર્મમતિશ્ચયરેજિણુ-ધર્મ તીર્થના કરણહાર જીનેશ્વર,
અરિહંતેકિત્તધર્મસં-કર્મરૂપ વેરીના હણુનારની
કીર્તિ કરું છું.

અઉવીસંપિકેવલી ॥૧॥—એ ચોવીસે કેવળાંછે. ૧
ઉસભમજિઅંચવંદે-પેહેલા શ્રી રીખવદેવ, વળી
બીજા અજીતનાથને વાંદુછું.

સંભવમભિણંદણંચ સુમઠંચ-સંભવનાથ, અભિ-
નંદન સુમતીનાથ,

પઉમપ્પહું સુપાસં જિણંચ ચંદ પ્પહું વંદે ॥૨॥—

પદ્મ પ્રભુ, સુપાર્થ, રાગ દ્વેષના જીતનાર,
ચંદ્ર પ્રભુને વાંદું છું. ૨

સુવિહિંચપુપ્ફદંતં—સુવિધીનાથ, તથા પુષ્પદંત એ
એ નામ નવમાના.

સીઝલસિજજંસવાસુપુજજંચ-શીતળનાથ, શ્રે-
યાંસનાથ શ્રીવાસુપૂજ્ય,

વિમલમણંતંચજિણું—વિમલનાથ, અનંતનાથ, રા-
ગદ્વેષના જીતનાર,

ધર્મસંતિંચવંદામિ ॥૩॥—શ્રી ધર્મનાથ, શ્રીશાંતિ
નાથને વાંદુછું. ૩

કુચુંઅરંચમહિ—કુચુનાથ, અરનાથ, શ્રી મહીનાથને,
વંદેમુણિસુવ્યંનમિજિણંચ—વંદુમુનિસુવત, શ્રી
નમિનાથ જીનને,

વંદામિરિકુંનેમિ—અરિષ્ટ નેમન થને વાંકુકું.

પાસંતહવદ્ધમાણંચ ॥૪૫॥—પાર્શ્વનાથ તમજ શ્રી
વદ્ધમાન સ્વામીને ૪

એવંમએઅભિથુઆ—મેં એણી પ્રકારે કાંતી કરી
તે કેવા છે તે કહ છે.

વિહુયરયમલા—જેણે કર્મરૂપ રજ મેલ ટાળ્યા છે,

પહીણજરમરણા—જેણે જાન અને મરણનાં દુઃખ
ખપાવ્યાં છે,

ચક્રવીસંપિજિણવરા—એ ચોવીસે તિથેકર રાજ-

દેવના જીતનાર [પ્રસન્ન થાઓ. ૫

તિથ્યયરામેપસીયંતુ ॥૫૫॥—તથેકરો મારા ઉપર

કિત્તિયવંદિયમહિયા—સ્ત્રીયા વાંધા પૂજ્યા.

જેએલોગરસઉત્તમાસિદ્ધા—જે એ લોકોને વિષે

ઉત્તમ સિદ્ધ થયા.

આરૂગાએહિલાંલં—સમકીર્તઓધ બીજ, રાગ

રહીતપણ.

સમાહિતરમુત્તમંદિતું ૥૬૫—ઉત્તમ પ્રધાન જીવી
સમાધિ આપો. ૬

ચંદ્રેસુ નિમ્મલચર આનન્દ્યેસુ અલિય પયા
સચરા—ચંદ્રમાયા અધિક નિમ્લ સૂર્યયા અધાક
પ્રકાશ કરણદાર છે,

સાગરવર ગંભીર—સ્વયંભુ નમણ સમુદ્રની પેઠે
ગંભીર છે,

સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ૥૬૬—જેલવા સિદ્ધ
મુજને સિદ્ધિ દેખાડે. ૭

૫૬(૨૮)સંપદા(૨૮)ગુરુ(૨૭)૬૬(૨૮) સર્વવણુ(૨૫૬)

“ અથ મુહુપત્તિના ૬૦ ચોલ.

સુત્ર અર્થતત્વ કરી સદહુ ૧ સમકિત મોહની
૨ મીશ્ર મોહની. ૩ મિથ્યાત્વ મોહની ૪ પરીહરૂં.
કામ રાગ પસ્નેહ રાગ ૬ દ્રષ્ટી રાગ ૭ પરીહરૂં.
સ્ત્રુદેવ ૮ સુગુરૂં ૯ સુધર્મ ૧૦ આહરૂં.

કુદેવ ૧૧ કુગુરૂં ૧૨ કુધર્મ ૧૩ પરીહરૂં.

જ્ઞાન ૧૪ દર્શન ૧૫ ચારિત્ર ૧૬ આહરૂં. ”

જ્ઞાન ૧૭ દર્શન ૧૮ ચારિત્ર ૧૯ વિરાધના પ-
રિહરૂં, મનગુપ્ત ૨૦ વચ્ચનગુપ્તિ ૨૧ કાય

ગુપ્તિ ૨૨ આદર્શ. મન દંડ ૨૩ વચન દંડ
૨૪ કાય દંડ ૨૫ પરીહરૂં.

અંગ પડિલેહણના ૨૫ બોત.

હાસ્ય ૧ રતિ ૨ અરતિ ૩ પરીહરૂં. ડાબે
હાથે પડિલેહવા.

ભય ૪ સોગ ૫ દુગ્ધાદિ ૬ પરીહરૂં જ-
મણે હાથે પડિલેહવા.

કાળલેશ્યા ૭ નિલલેશ્યા ૮ કાપોત લે-
શ્યા ૯ પરીહરૂં. માથા ઉપર પડિલેહવા.

રસગારવ ૧૦ રિદ્ધિગારવ ૧૧ સાતાગા-
રવ ૧૨ પરીહરૂં. મોઢે પડિલેહવા.

માયાશલ્ય ૧૩ નિયાણુશલ્ય ૧૪ મિથ્યા-
ત્વશલ્ય ૧૫ પરીહરૂં. છાતી આગળ પડિલેહવા.

ક્રોધ ૧૬ માન ૧૭ પરીહરૂં પુઠે પડિલેહવા.
માયા ૧૮ લોભ પરીહરૂં આગળ પડિલેહવા.

પૃથ્વીકાય ૨૦ અપકય ૨૧ તેલિકાય ૨૨
ની જયણા કરૂં. ડાબે પગે પડિલેહવા.

• • વાઉકાય ૨૩ વનસ્પતિકાય ૨૪ ત્રસકાય
૨૫ ની રક્ષા કરૂં. જમણે પગે પડિલેહવા.

તેમધ્યે સાધુ શ્રાવકને બોલ ૫૦ કહેવા.
જને લેશ્યા ૩ શલ્ય ૩ કખાય ૪ એ દસ સિ-
વાય બોલ ૪૦ સાધવી શ્રાવિકાને કહેવા.

॥ ૯ ॥ અથ કરેમિભંતેના અર્થ ॥

કરેમિભંતે સામાઘ્ય—હે ભગવંત હું કરું છું. સ-
મતા રૂપ સામાયક.

સાવજ્જન્નેગં પચ્ચ્યાજ્જામિ—સાવધ જે પા-
પના જોગ તે ત્યાગ કરું છું.

જાવનિચ્ચમં—જ્યાં સુધી નિયમ હોય ત્યાં સુધી.

પજ્જન્નુવાસામિ—આરાધું ભક્તિ કરું છું,

દુવિહં—મે બેઢે, કરવું નહિ કરાવવું નહિ તે.

તિવિહેણં—ત્રણ બેઢે, તે મન, વચન, કાયા તેણે કરી.

મણેણં વાયાએ કાએણં ન કરેમિ ન કરવેમિ—નન

વચન કાયાએ કરીને ન કરું તથા ન કરાવું
તસ્સ ભંતે પડિક્કમામિ—હે ભગવંત તેથી હું

નિવર્તું છું

નિંદામિ ગરિહામિ—નિંદા કરું ગુરૂની સાથે ગરહું છું.

અપ્પાણં વોસિરામિ—મારા આત્માને વોસિરાવું છું.

૧૦ ॥ અથ સામાજીય વયજુત્તોના અર્થ ॥

સામાજીયવયજુત્તો—સામાયકના વ્રત યુક્ત.

જીવમણેહોઈ નિયમસંજુત્તો—જ્યાં સુધી મનને

વિષે સરખે નિયમે સંજુક્ત હોય ત્યાં સુધી.

છિન્નઈઅસુહૃદમ્મ—અશુભ કર્મને તોડે.

સામાજીયજતિઆવાર ॥૧॥—જેટલીવાર સામાયક
કરે તેટલીવાર. ૧

સામાજીયમિહિક્ષે—વળી સામાયક કર્યે છતે.

સમણોઈવસાવઓહવઈજમ્હા—શ્રાવક પણ જો-
થી સાધુ જોવોજ થાયછે.

એએણકારણેણું, બહુસોસામાજીયકુજ્જા ॥૨॥—
એ કારણ થકી ઘણાં સામાયક કરવાં.

સામાયિક વિધિ લીધું, વિધિ પાંચું, વિધિ
કરતાં જે કોઈ અવિધિ હુઓ હોય તે સવીહું
મન વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિદુક્કડંના દશ
મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના એવં ૩૨
દોષમાં જે કોઈ દેખ લાગ્યો હોય તે સવીહું
મન વચન કાયાએ કરી તરસ મિચ્છામિદુકકડં ॥

૧૧ ॥ અથ જંકિંચિના અર્થ ॥

જંકિંચિનામતિથ્ય—જે કોઈ નામ તીર્થ હોય.
 સંગોપાયાભિમાણુસેલોએ—સ્વર્ગ લોકમાં પાતાળ
 લોકમાં ને મનુષ્ય લોકમાં. (પ્રતિમા હોય.)
 જાંઘંજિણ્ણિંબ્યાં—જે કોઈ જિનેશ્વર ભગવાનની
 તાંઘંસંવાંઘંવંદાભિ—તે સર્વ પ્રતે હું નમસ્કાર કરુંછું.

૧૨ ॥ અથ નમુથ્યુણંના અર્થ ॥

નમુથ્યુણંઅરિહંતાણં—અરિહંતને નમસ્કાર થાઓ.
 ભગવંતાણં ॥૧॥ આઘંજિરાણં—ભગવાનને ધર્મની
 શરૂઆત કરનારને.

તિથ્યયરાણં—તીર્થકરને. (પામેલાછે તેમને.
 સયંસંબુદ્ધાણં ॥૨॥ પોતે પોતાની મેળે બોધ
 પુરિસુત્તમાણં પુરિસસીહાણં—પુરૂષને વિષે ઉ-
 ત્તમ છે, પુરૂષને વિષે સિંહ સમાન છે તેમને.

પુરિસવર પુંડરીઆણં—પુરૂષને વિષે ઉત્તમ પુંડ-
 રીક કમળ જેવા છે તેમને.

પુરિસવરગંધહૃથીણં ॥૩॥—પુરૂષને વિષે ઉત્તમ
 ગંધ હૃસ્તી જેવાછે તેમને.

લોગુત્તમાણં લોગનાહાણં—લોકમાં ઉત્તમ, લોકના
 નાથને.

લોગહિચ્છાણું—લોકના હિતકરનારને.

લોગપદ્ધવાણું—લોકને વિષે દીવા સમાનછે તેમને.

લોગપન્નજ્ઞઅગરાણું ॥૪૧॥—લોકના વિષે પ્રકાશક-

અભયદયાણું—અભયદાનના આપનારને. (રનારને.

ચક્ષુદયાણું—ચક્ષુના આપનારને.

મગ્ગદયાણું સરણુદયાણું—માર્ગ આપનારને, શર-
ણુ આપનારને, (થાઓ.

બોહિદયાણું ॥૫૫॥—સમક્ષિતના આપનારને નમસ્કાર

ધર્મદયાણું ધર્મદેસિયાણું—ધર્મના આપનારને,
ધર્મના ઉપદેશ કરનારને.

ધર્મનાયગાણું ધર્મસારહીણું—ધર્મના નાયકને,
ધર્મના સારથીને.

ધર્મવરચાઉરંતચક્રવટીણું ॥૬૧॥—ઉત્તમ એવું
ચાર ગતિના અંત કરવા રૂપ ધર્મ ચક્ર વર્તે
છે જેમને એવા

અપ્પહિલચવરનાણું—નહીં રોકાએલું કેવળ સત્ત્વ
અને.

દંસણુધરાણું—દર્શનના ધરનારને. સ્થપાણું.

વિચ્છિદ્ધઉમાણું ॥૭૧॥—વિત્તું છે છળ કપટ છવ-

નિણાણું જીવયાણું—જિતને, જીપકને.

તિજાણુંતારયાણું—પોતે સંસાર સમુદ્રથી તરેલા છે,
ને બીજને તારવાને સમર્થ છે.

બુદ્ધાણું બોહ્યાણું—તત્વના જાણુ છે તેમને, બબ્બ
જીવોને જાણુપણું કરાવત્તારને

મુક્તાણુંમોઝગાણું॥૮॥—મુકાણા છે, બીજને
મુકાવનાર છે તેમને.

સવ્વન્નૂણું સવ્વદરિસીણું—સર્વજ્ઞને સર્વ દર્શિને.
સિવ—સર્વ ઉપદ્રવ રહિત. (અનંત, અક્ષય.

મયલમરૂઝમણુંતમજખય—અચળ રોગ રહિત,
મબાબાહુ—સર્વ પ્રકારે બાધા રહિત

મપુણરાવિત્તિ—ફરીથી જેમને પાછા આવવું નથી.
સિદ્ધિગઈનામધેય—એવી સિદ્ધિ ગતિ છે નામ
જેનું એવા

ઠાણુંસંપત્તાણું—સ્થાનકે પોતે પહોંચ્યા છે.

નમોજિણાણું—જિનને નમસ્કાર થાઓ.

જિઅભયાણું॥૯॥ જેઅઅઘઅઘ—મય જીતનારા,
જે મૂતકાળને વિષે.

સિદ્ધા જેઅભવિરસંતિ—મોક્ષે પહોંચ્યા છે. જે
સિદ્ધ થશે.

જાગએકાલે—એનાગત કાલને વિષે. ;

સંપદઅવટમાણા—વર્તમાન કાળને વિષે વર્તમાન
તીર્થકરોને

સંવેતિવિહેણુવંદામિ ॥૧૦॥—તે સર્વ પ્રતે મન
વચન કાયાએકરી વાંદુછું
સંપદ (૧૦) ગુર (૩૨) લઘુ (૨૬૫) સર્વવર્ણુ (૨૮૭)

૧૩ ॥અથ જાવંતિ ચેઙ્ઠાઙ્ઠના અર્થ ॥

જાવંતિચેઙ્ઠઆઙ્ઠ—જેટલી જીન પ્રતિમા હોય
ઉઢ્ઢેઅ અહિઅ તિરિઅલોઅઅ—ઉર્ધ્વ લોકને
વિષે વળી અધો લોકને વિષે વળી તિર્છા
લોકને વિષે વળી

સંવાઙ્ઠતાઙ્ઠવંદે—તે સર્વ પ્રતે હું વાંદુછું

ઘહસંતો—અહિઃ રહ્યો છતાં

તજ્જથસંતાઙ્ઠ—ત્યાં તે પ્રતિમાઓ છે તે પ્રતે.

સંપદ (૪) ગાથા (૧) પદ (૪) ગુર (૩)

લઘુ (૩૨) સર્વવર્ણુ (૩૫)

૧૪ ॥ અથ જાવંત કેવિસાહુના અર્થ ॥

જાવંત કેવિ સાહુ—જેટલા કોષપણુ સાધુ
ભરહેરવય મહાવિદેહે અ--પાંચ ભરત, પાંચ
ઐરવત, પાંચ મહાવિદેહ એ પંદર ક્ષેત્રમાં
સર્વેસિં તેસિ પણુઓ—વળી તે સર્વ પ્રતે ન-
મસ્કાર થાઓ તે સાધુ કેવા છે.

તિવિદેહુ—મન વચન કાયાએ કરીને,
તિદંડ--અશુભ મન વચન કાયાના ત્રણ દંડથી,
વિરયાણુ—નિવર્ત્યા છે.

૧૫ ॥ અથ નમસ્કારના અર્થ. ॥

નમોઽર્હત--અરિહંત ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.
સિદ્ધાચાર્યૌ--સિદ્ધ ભગવાનને, આચારજી ભગવાનને
પાઠ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ--ઉપાધ્યાયને, સર્વ સાધુને

૧૬ ॥ અથ ઉપસર્ગહરસ્તવનના અર્થ ॥

ઉપસર્ગારં--ઉપસર્ગના હરનારા,
પાસં--શ્રી પાર્શ્વ નામનો યક્ષછે સેવક જેનો એવા,
પાસંવદામિ--શ્રી પાર્શ્વનાથ મહારાજને હું બંદુકું.
કર્મમણુમુકર્ડ--કર્મના સમુહથી મુક્ત છે,

વિસહરવિસનિજાસં—મિથ્યાત્વરૂપ સાપના ઝેરને

નાશ કરવાવાળા તેમને [ધર છે. ૧

મંગલ કલ્યાણ આવાસાંશામંગલ અને કલ્યાણનું

વિસહરકુલિંગમંત્ર—વિખધર કુલિંગ મંત્રને,

કંઠે ધારેઈ—કંઠને વિષે યાદ કરે,

જોસયામણુઆ—જે કાષ્ઠ માણસ હમેશાં,

તસ્સ ગહરોગમારી—તેના ગ્રહ, રોગ મરકી

હુંજરા જાંતિ ઉવસા મંત્રારા—દુષ્ટ તાવ ઉપ-

શાંત થાયછે. ૨

ચિહ્ન ઉ દૂરે મંત્રો—એ મંત્ર તો દુર રહો,

તુજજપણામોવિ—તમને નમસ્કાર કરવો તે પણ,

બહુફલો હોઈ—ધણું ફળ આપનાર છે.

નરતિરિએસુવિ જીવા—મનુષ્ય અને તિર્યંચને

વિષે પણ જીવો [પામતા ૩

પાવંતિ ન દુઃખ દોગચ્ચ' ॥૩૥—દુઃખદરિદ્રનથી

તુહસમ્મતેલધ્ધે—તમારું સમ્યક્ત્વ દર્શન પામે છે તે

ચિંતામણિ—ચિંતામણી રત્ન અને

કલ્પપાયવલ્લભિએ—કલ્પ વૃક્ષથી પણ અધિક એવું

પાવંતિઅવિધેણ—વિદન રહિતપણે પામેછે.

જીવાન્મયરામરંઘાણી ॥૪॥—ભવ્યજીવો અજરામર
સ્થાનકને, ૪
ધર્મ સંથુઓ મહાયસ—એ પ્રમાણે સ્તબો હે
મહાયશને.

ભક્તિભર—ભક્તિને સમુદે કરીને
નિભભરેણુ હિચ્છઓણુ—પુરણ ભરેલા હૃદય વડે.
તાદેવ દિગ્ગજ—તે માટે હે દેવ આપો.
બોહિં ભવેભવે—મોઘી બીજ, જન્મો જન્મ.
પાસજિણુચંદ ૫—હે પાર્થ જીણુચંદ ૫.

પદ(૨૦)સંપદા(૨૦)ગુરુ(૨૦)લઘુ(૧૫૬)સર્વવર્ણ(૧૮૫)

૧૭ ॥ અથ જયવીયરાયના અર્થ ॥

જયવીયરાય જગગુરુ—જય પામો, હે શ્રી વીત-
રાગ, હે જગત્રયગુરુ

હોઉ મમં તુહ પભાવઓ ભયવં—હે ભગવંત
હોજો, મારે, તમારા પ્રભાવથી.

ભવ નિવ્વેઓ—મવ ઉદાસપણું.

મગ્ગાણુ સારિઆ ઇકુ ફલસિદ્ધિત્વ—માર્ગાનુસારી-
પણું, ઇચ્છેલા ફળની, સિદ્ધિ ૧.

સોગવિરુદ્ધઆઓ—સોઝ વિરુદ્ધનો ત્યાગ,

ગુરુજીણૂઆ—માતા પિતાદિક સહગુરુની સેવા,

પરથકરણંચ—પરોપકાર કરવો તે,

મુહુરુજોગો—શુદ્ધ ગુરુનો મેળાપ,

તવવયણુ સેવણા—તેમના વચનની સેવા,

આભવમખંડારા—જ્યાં સુધી મારે સંસાર છે

ત્યાં સુધી અખંડ હોજો. ૨

વારિજજઈ જઈવિ—નિષેધ્યું છે જો કે

નિઆણુખંધણું—નિયાણાનું બાંધવું.

વીઅરાય તુહસમએ—હે શ્રી વીતરાગ તમારા

સિદ્ધાંતને વિષે.

તહવિ મમ હુજજ સેવા—તોપણ મારે સેવાહોજો.

ભવેભવેતુમહયલણાણુંગાડા—જન્મો જન્મનેવિષે

તમારા ચરણની. ૩

દુઃખખખખઓ—શરીર અતે મન સંબંધિ દુઃખ

નો ક્ષય

(સમધી મરણુ

કમ્મખખઓ સચાહિમરણું—આઠ કરમનો નાશ,

અઓહિલાભોગ્ય, સંપજજઉ—ચળી બોધા બી

જનો લાભ થાઓ.

મહ એચ, તુહનાહ—મારે એ ચાર બાજતો
હેનાથ તમોને.

પણામ કરણેણું ॥૪૥—તમસ્કાર કરવાથી ૪.
સર્વમંગલમાંગલ્ય—મધાનંગણીકમાંહે. મંગળીકછે.
સર્વકલ્યાણકારણું—સર્વ કલ્યાણનું કારણ છે.
પ્રધાનસર્વધર્માણું—સર્વ ધર્મમાં મુખ્ય છે જે.
જેનજયતિશાસન૥પા—એનું જેનશાસન જય.
વંતુવર્તે છે.

સંપદા (૨૦) ગાથા (૫) પદ (૨૦) ગુરુ (૧૯)
લઘુ (૧૭૨) સર્વ વર્ણ (૧૯૧)

૧૮ ॥ અથ અરિહંત ચેઙ્ગઆણંના અર્થ ।

અરિહંતચેઙ્ગઆણું—અરિહંતની પ્રતીમાને વાંદવા
ને અર્થે.

કરેમિકાઉરસગ્ગાં—હું કાઉરસગ્ગ કરુંછું.
વાંદણવત્તિઆએ—વાંદવાના ફળને અર્થે.
પૂજણવત્તિઆએ—પૂજવાના ફળને અર્થે.
સકારવત્તિઆએ—સત્કારના ફળને અર્થે.
સન્માણવત્તિઆએ—સન્માનના ફળને અર્થે.

બોહિલાંભવતિઆએ--બોધી બીજના ભાભના
ફળને અર્થે.

નિરૂપસગ્ગવતિઆએ--જન્મ જરા મરણના ઉ-
પસર્ગથી રહિત મોક્ષરૂપ સ્થાનક પામવાને અર્થે
સદ્ધાએ મેહાએ--આરથા વડે, નિર્મળ યુદ્ધિએ,
ધીમ્મએ ધારણાએ--ચિત્તની સ્થિરતાએ વિચારપૂર્વક
આણુપ્યેહાએ વદ્ધમાણીએ--વારંવાર વિચાર પૂર્વક
ચઢતે ભાવે

ઠામિકાઉરસગ્ગાં--હું કાઉરસગ્ગ કરુંછું.

સંપદા (૩) ગાથા (૩) પદ (૧૫) ગુરૂ (૧૬) અધ્યુ
(૧૭૩) સર્વવર્ણુ (૮૯)

૧૯॥ અથ સામાયક લેવાનો વિધિ ॥

પ્રથમ ઊંચે આસને પુસ્તક પ્રમુખ મુકીને
॥ શ્રાવક શ્રાવિકા કટાસણું ॥ મુહુપત્તી ચવલો
લઈ ॥ સુદ્ધ વસ્ત્ર જગ્યા પૂંજી ॥ કટાસણું ઉ-
પર બેસી ॥ મુહુપત્તી ડાબા હાથમાં મુખપાસે
રાખી જમણે હાથ ધાંપનાળું સન્મુખ રાખીને
એક નવકાર ગણી પંચિંદ્રિય ફેરી ધમ્મભિ

ખમાસમણ દેઈ ॥ ધરિયાવહિઆ ॥ તસ્સઉત્ત
 રી ॥ અજ્ઞથઉસસી એણું કહી એક લોગરસનો
 અથવા ચાર નવકારનો કાઉસગગ કરી પારી
 પ્રગટ લોગરસ કહી ખમાસમણ દેઈ ॥ ઈચ્છા-
 કારેણ સદિસહુ ભગવન ॥ સામાયિક મુહુપ-
 ત્તી પડિલે હું ઈચ્છાં એમ કહી મુહુપત્તી
 તથા અંગની પડિલેહુણના પચાસ બેલ કહી
 મુહુપત્તી પડિલેહીએ ॥ ખમાસમણ દેઈ
 ઈચ્છાકારેણ સદિસહુ ભગવન સામાયિક સં-
 હીસાહુ ઈચ્છાં ॥ ખમાં ॥ ઈચ્છાં ॥ સામા-
 ઈક ઠાઊં ઈચ્છાં એમ કહી બે હાથ જોડી એક
 નવકાર ગણી ॥ ઈચ્છાકારી ભગવાન પસાય ક
 રી સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી ॥ વડિલ
 કરેમિભંતે કહે ॥ પછી ખમાસમણ દેઈ ઈ-
 ચ્છાં ॥ બેસણે સદિસાહુ ખમાં ઈચ્છાં બે-
 સણે ઠાઉં ખમાં ॥ ઈચ્છાં ॥ સજ્જાય સંકિ
 સાહુ ॥ ખમાં ॥ ઈચ્છાં ॥ સજ્જાય કંકુ
 ॥ ઈચ્છાં ॥ એમ કહી ત્રણ નવકાર ગણવા પછી
 બે ઘડી સજ્જાય ધર્મ ધ્યાન કરવું ॥ ૧ ॥

૨૦॥ અથ સામાયક પારવાનો વિધિ ॥

॥ ખમાસણુ દેઇ ॥ ઇરિયાવહિ પડિકક-
મામિ યાવત લોગરસ સુધી કહી ॥ ખમા ॥
ઇચ્છા ॥ મુહપતી પડિલેહુ કહી મુંહપતી
પડિલેહી ખમા ઇચ્છા ॥ સામાઈક પાડ ॥ યથા
શક્તિ ॥ વળી ખમા ॥ ઇચ્છા ॥ સામાયક
પાર્યુ ॥ તહાત્ત કહી પછી જમણે હાથ ચ-
વળા ઉપર અથવા કટાસણા ઉપર થાપી એક
નવકાર ગણી “સામાઈય વયન્તો” કહાએ ॥
પછી જમણે હાથ થાપના સામે સવળે
રાખીને એક નવકાર ગણીએ.

૨૧ ॥ અથ ચૈત્યવંદન કરવાનો વિધિ ॥

પ્રથમ ત્રણ ખમાસમણાં દેઇને પછી ઇચ્છા
કરેણુ સંદિસહુ ભગવન ચૈત્યવંદન કરે, ઇચ્છા
પછી ચૈત્યવંદન જાહેરિય; મછી એ હાથ જોડી
નાસિકા સુપી-ઉંચા રાખી નમુથ્યુણું કહેવું;
જવંતિયેઈઆઇ, ખમાસમણું દેઈ જવંતિયે

સાધૂ પછી નમોડર્ડત સિદ્ધાચાર્યો પાધ્યાય
 સર્વ સાધુભ્યઃ પછી સ્તવન કહેવું. પછી યે
 હાથ જોડી માથા સુધી ઊંચા રાખી જય-
 વીઅરાય કહેવા, આભવમખંડા સુધી કહી
 હાથ જરા નીચા ઉતારી બધા જયવીઅરાય
 પુરા કરવા પછી ઉભા થઈ અરિહંત ચેમઆ-
 ભું કરેમિ કાઉસગ્ગં અન્નથ ઉસસિએણું,
 કહી કાઉસગ્ગ એક નવકારનો કરી પછી નમો
 અરિહંતાણું, નમોડર્ડત્ સિદ્ધાચાર્યો પાધ્યાય
 સર્વ સાધુભ્યઃ કહી એક થોય કહેવી.

॥ ઇતિ ચૈત્યવંદન વિધિ ॥

॥ અથ શ્રી સામાયિકના વત્રીશ દોષા ॥

॥ મનના દશદોષ ॥

(૧) વૈરી દેખી રીસ કરે. (૨) અવિવેક
 ચિંતવે (૩) અર્થ ન ચિંતવે (૪) મનમાં ઊ-
 દ્વેગ ધરે (૫) યજ્ઞની વાંછા કરે (૬) વીનય
 ન કરે (૭) જય ચિંતવે (૮) વ્યાપાર ચિંતવે
 (૯) ક્રૂળનો સંદેહ રાખે (૧૦) નિર્દોષું કરે.

॥ વચનના દશ દોષ ॥

(૧) કુવચન બોલે (૨) હુંકારા કરે (૩) પાપ, આદેશ દીએ (૪) લવારો કરે (૫) કલહ કરે (૬) આવો, જાઓ કહે (૭) ગાળ બોલે (૮) ખાલક રમાડે (૯) વિકથા કરે (૧૦) હાંસી કરે.

॥ કાયાના બાર દોષ ॥

(૧) આસન ચપળ (૨) ચારે દિશાએ જુએ (૩) સાવધ કામ કરે (૪) આળસ મરડે (૫) અવિનયે બોલે (૬) ઓઠું લઈ બેસે (૭) મેલ ઉતારે (૮) ખરજખણે (૯) પગ ઉપર પગ ચઢાવે. (૧૦) અંગ ઉઘાડું મુકે (૧૧) અંગ ઢાંકે (૧૨) ઊંઘે એ સર્વ મળી બત્રીશ દોષ સામાયકમાં અજતનાથી લાગે છે, તે નિવારવાનો ખપ કરવો.

॥ શ્રી જગચિંતામણિ ॥

જગ ચિંતામણિ જગનાહ—જગતના જીવોના મ.

નો વાંછિત પુરવા માટે ચિંતામણી રત્ન
જેવા અને જગતના નાથ.

જગગુરુ જગરખખણ—જગતના જીવોને, હિતો-
પદેશ દેવાથી જગતના ગુરુ અને જગતના
જીવોના નક્ષત્ર

જગમધવ જગસથવાહ—જગતના જંતુના મો-
હોટા વિવેકવંત બાપ અને મોક્ષ મિલાષી
સાધુ પ્રમુખના સાર્થવાહ છે.

જગભાવ વિઅખખણ—જગભાવ એટલે ૫૭ દ્રવ્ય
તથા જીવાદિક નવ પદાર્થોના રહસ્ય દર્શાવ-
વાને વિષે વિચક્ષણ એટલે ડાહ્યા છે,

અઠાવયસુંઠવિય—અષ્ટાપદ પર્વતની હિપરભરતેશ્વરે
સંસ્થાપિત કર્યો છે.

૩૫ કમ્મકુ વિણાસણ—૩૫ એટલે બિંબો જેનાં
વળા જ્ઞાનવર્ણીયાદિક આઠ કમ્મોનો કીધો છે
વિનાશ જેણે [નિશ્ચય

ચઉવિસંખી જિણવર—એવા ચોવિસ જીનવર
જયંતુ અખપિહમસાસણા ૧૧—૧૧ી કોઈથી
રોકાય નહિ એવો ઉપદેશ દે જેનો એવા
તીર્થંકરે દેવો જયવંતા વર્તો ૧૧

કર્મભૂમિહિં કર્મભૂમિહિં—અસિ, મપી અંતે
 ધૃષ્ટિ રૂપ કર્મ જીવં વર્તે છે એટલે એ ત્રણ
 થી આજીવિકા ચાલે છે તેને કર્મભૂમિકા ક-
 હીએ તે કર્મભૂમિના પંદર ક્ષેત્રને વિશે

પદ્મ સંધયણિ—પ્રથમ સંધયણ વળ રૂપમનારાય
 તેના ધણી એવા

ઉકકોસય સત્તરિ સય—ઉકટ્ટપણે એકસો સીતેર,
 જિણવરાણ વિહરંત લલભઈ—તીર્થંકર દેવો વિ-
 ચરતા લાભે

નવકોડિહિં કેવલિણુ—નવકોડિ કેવળ જ્ઞાની
 મહારાજ

કોડિસહસ્સનવસાહુ ગમ્મઈ—નવહજાર કોડિ
 સાધુ જિનાગમથી જાણીયે

સંપદ જિણવર વીસમુણિ—સંપ્રતિ એટલે હા-
 લમાં શ્રીમંધર સ્વામી પ્રમુખ વીસ જિનવર
 વિચરતા પામીએ અને મુનિ

ખિહુકોડિહિં ધરનાણુ—એ કોડિ પ્રધાન કેવલ
 જ્ઞાનના ધરનાર

સમણહ કેડિસહસ દુગ્ધ—એ સહસ્ત્ર કોડી ત્ર-
 મણ સાધુ વિચરેછે તે સર્વને

શુષ્કિનિઝ્ય નિઝ્યવિહાણિ ॥૨૧॥—સ્તવિએ નિલ
પ્રભાતે ॥૨૧॥

જયઉસામી જયઉસામી—જયવંતા વર્તો સ્વા-
મી જયવંતા વર્તો

રિસહ સત્તુજિ—સ્વામિ રિષભદેવ શ્રી શંત્રુંજય
તીર્થ ઉપર [શ્રીનેમીજિન પ્રભુ

ઉજિજંત પહુ નેમિ જિણુ—શ્રી ગીરનારજી ઉપર
જયઉ વીર સન્ન્યઉરિમંડણુ—સત્યપુરી એટલે
સા ચોર નગર તેના આબૂપણુ રૂપ શ્રી મ-
હાવીર સ્વામી જયવંતા વર્તો

ભરૂઅન્છહિં મુણિ સુવવય—શ્રી ભરૂચ શહેરમાં
શ્રી મુનિસુવત સ્વામી

મુહરિપાસ દુહ દુરિઅખંડણુ—મુહરિ ગામના
નાયક શ્રી પાર્શ્વનાથ અ જિનપંચક દુઃખ
અને દુસ્તિનો નાશ કરનાર છે

અવરવિદેહિં તિથ્યયરા—ખીલ પાંચ મહાવિ-
દેહને વિષે જે તીર્થકર છે

ચિહુંદિસિ “વિદિસિ” જિંકેવિ—ચાર દિશાઓ
અને ચારવિંદીશાઓ એટલે ખુણાઓમાં જે કોઇ પણ

તીઆણાગય સંપદ્ય—અતિત, અનાગત અને
સંપ્રતિ એટલે વર્તમાનકાળ એ ત્રણ કાળ સંબંધિ
વંદુંજિણુસબ્બેવિ ॥૩૧—સર્વ તિથેકર દેવને હું
વાંદુંહું ॥૩૧

સત્તાણુવઈ સહસ્સા, લખખા છપન્ન અહું
કોડીઓ, બત્તીસ બાસિઆઈ (પાઠાંતર) બત્તી-
સય બાસિઆઈ, તિઅલોએ ચેઇએ વંદે
॥૪૧—સત્તાણું સહસ્ત્ર, આઠ કોડ છપન લાખ અ-
ને બત્તીસે ને બ્યાસી ત્રણ લોકને વિષે સર્વ-
જિન પ્રાસાદ પ્રતે હું વાંદુંહું ॥૪૧

પનરસકોડિ સયાઇ—પંદરસે. કોડ અને
કોડીબાયાલ લખખ અડવન્ના—એતાલીસકોડ
અઠાવન લાખ

છત્તીસ સહસ અસિઈ (પાઠાંતર)—છત્તીસ હ-
જારને એંશી (પ્રસાદમાં
અસિઆઈ—(૧૫૪૨૦૮૩૬૦૮૦) એટલા જિન
સાસય બિંબાઈ પણમામિ ॥૫૧—શાશ્વતા
જિન બિંબછે તે સર્વ પ્રતે હું પ્રણમુંહું ॥૫૧

॥ અથ શ્રી સીમંધરજિન ચૈત્યવંદન ॥

॥ શ્રી સીમંધર વીતરાગ, ત્રિભુવન તુમે
ઉપગારી ॥ શ્રી શ્રેયાંસ પિતા કુલે, બહુ શો-
ભા તમારી ॥ ૧ ॥ ધન્ય ધન્ય માતા સત્યકી,
“જેભ્રુ” જાયો જયકારી, વૃષભલંછને વિરાજ-
માન, વંદે નરનારી ॥ ૨ ॥ ધનુષ પાંચસેં દે-
હડીએ, સોહીયે સોવનવાન, કીર્તિ વિજય ઉ-
વચાયનો, વિનય ધરે તુમ ધ્યાન. ॥ ૩ ॥

॥ અથ ચોવીશ જિનનું ચૈત્યવંદન ॥

પદ્મ પ્રભુને વાસુપૂજ્ય, દોય રાતા કહી-
એ, ચંદ્રપ્રભુને સુવિધિનાથ, દો ઉજ્જવલ લહી-
એ ॥ ૧ ॥ મહીનાથને પરશ્વનાથ, દો નીલા નિ-
રખ્યા, મુનિ સુવ્રતને નેમનાથ, દો અંજન
સરિખા ॥ ૨ ॥ સોલે જિન, કચન સમાએ,
એવા જિન ચોવીસ ॥ ધીર વિમલ પંડિત ત-
ણો, જ્ઞાન વિમલ કહે શિષ્ય ॥ ૩ ॥

॥ અથ શ્રી શત્રુંજય ચૈત્યવંદન ॥

શ્રી શત્રુંજય સિદ્ધક્ષેત્ર, દીઠે દુર્ગતિવારે,
ભાવ ધૂરીને જે ચડે, તેને ભવપાર ઉતારે ॥ ૧ ॥
અનંત સિદ્ધનો એહ ઠામ, સકલ તીર્થનો રાય,
પૂર્વ નવાણું રિખવદેવ, જ્યાં ઠવિયા પ્રભુ પાય
॥ ૨ ॥ સૂરજ કુંડ સોહામણો, કવિડ જક્ષ અ-
ભિરામ, નાભિરાય કુલમંડણો, જિનવર કરું
પ્રણામ ॥ ૩ ॥

॥ અથ શ્રી સીમંધર જિનચૈત્યવંદન ॥

શ્રી સીમંધર જગ ધણી, આ ભરતે આવો,
કરણાચંત કરણા કરી, અમને ભંદાવો ॥ ૧ ॥
સકળ ભક્ત તુમે ધણીએ, જે હોયે અમનાથ,
ભવોભવ હું છુ તાહરો, નહીં મેહેલું હવે સાથ
॥ ૨ ॥ સયલ સંઘ છંડી કરી એ, ચારિત્ર લે-
ધશું; પાય તુમારા સેવીને, શિવરમણી વરશું
॥ ૩ ॥ એ અલજો મુજને ધણેર એ પૂરો સી-
મંધર દેવ, ઇહાં થકી હું વિનંતું, અવધારો
મુજ સેવ ॥ ૪ ॥

॥ અથ શ્રી પરમાત્માનું ચૈત્યવંદન ॥

પરમેશ્વર પરમાત્મા, પાવન પરમિહુ, જય
જગગુરુ દેવાધિદેવ, નયણે મેં દીકું ॥ ૧ ॥
અચલ અકલ અવિકાર સાર, કરુણા રસ સિંધુ,
જગતિ જન આધાર એક, નિઃકારણ બંધુ ॥ ૨ ॥
ગુણ અનંત પ્રભુ તાહુરા એ, કિમહી કળ્યા ન
જાએ, રામ પ્રભુ જિન ધ્યાનથી, ચિદાનંદ
મુખ થાય ॥ ૩ ॥

॥ અથ શ્રી જિન નવ અંગ પૂજાના દોહા ॥

જલ ભરી સંપુટ પત્રમાં, યુગલિક નર પૂ-
જંત, ઋષભ ચરણ અંગુઠડો, દાયક ભવજલ
અંત ॥ ૧ ॥ જાનુબલે કાઉરસગ રહ્યા, વિચર્યા
દશ વિદેશ, ખડાં ખડાં કેવલ લથું, પૂજે જાનું
નરેશ ॥ ૨ ॥ લોકાંતિઃ વિચને કરી, વરણ્યા
વરણી દાન, કરંકાંડે પ્રભુ પૂજના, પૂજે ભવી
બહુ માન ॥ ૩ ॥ માન ગયું દાય અંસથી,

દેખી ચોય અનંત, ભુજ બળે ભવજળ તર્યા,
 પૂજે ખંચ મહંત ॥ ૪ ॥ સિદ્ધ શિલા ગુણ ઉ-
 જ્જલી, લોકાંતે ભગવંત; વસીયા તેણે કારણ
 ભવિ, જિર શિખા પૂજંત ॥ ૫ ॥ તિર્થકરૂ પદ
 પુન્યથી, ત્રિભુવન જન સેવંત, ત્રિભુવન તિલક
 સમા પ્રભુ, ભાલ તિલક જયવંત ॥ ૬ ॥ સોલ
 પહોર પ્રભુ દેશના, કંઠે વિવર વરતૂલ, મધુર
 ધ્વનિ સુરનર મુણે, તેણે ગળે તિલક અમૂલ્ય
 ॥ ૭ ॥ દ્વદય કમલ ઉપશમ બળે, બાહ્યા રા-
 ગને રોષ, હિમ દહે વનખંડને, દ્વદય તિલક
 સંતોષ ॥ ૮ ॥ રત્નત્રયી ગુણ ઉજ્જલી, સ-
 કળ સુગુણ વિસરામ, નાભિ કમળની પૂજના,
 કરતાં અવિચળ ધામ ॥ ૯ ॥ ઉપદેશક નવ
 તત્વના, તિણે નવ અંગજિહ્વંદ, પૂજે બહુ વિષ
 રાગથી, કહે શુભ વીર મુણિંદ, ॥ ૧૦ ॥
 ॥ ઇતિ શ્રી જિન નવ અંગ પૂજના દોહા ॥

॥ શ્રી સંવેશ્વર પાંચ્વ જિન છંદ ॥

સેવો પાસુ સંખેશ્વરો મન શુદ્ધે, નમો નાથ

નિશ્ચે કરી એક બુદ્ધે, દેવી દેવતાં અન્યને શું
 નમોછો, અહો ભવ્ય લોકો ભૂલા કાં ભમોછો
 ॥ ૧ ॥ ત્રિલોકના નાથને શું તજો છો પડ્યાં
 પાસમાં ભુતડાંને ભજો છો, સુરધેનુ છંડી અ-
 જાને શું અજો છો, મહા પંથ મુકી કુપંથે
 ગમે છો ॥ ૨ ॥ તજે કોણ ચિંતામણિ કાચ
 મારે, ગ્રહ કોણ રાસભને હસ્તી સારે, સુર
 કુમ ઉપાડી આક કુણ વાવે, મહા મુઠ તે આ
 કુલા અંત પાવે ॥ ૩ ॥ કીહાં કાંકરોને કીહાં
 મેરૂ શૃંગ, કીહાં કેસરીને કીહાં તે કુરંગ, કીહાં
 વિશ્વનાથ કીહાં અન્ય દેવા, કરો એક ચિત્તે
 પ્રભુ પાસ સેવા ॥ ૪ ॥ પુજો દેવી પ્રભાવતી
 પ્રાણનાથ, સહુ જીવને જે કરે છે સનાથ, મ-
 હા તત્વ જાણી સદા જેહુ ધ્યાવે, તેનાં દુઃખ
 દાળીદ્ર દૂરે પલાવે ॥ ૫ ॥ પામી માનુષોને
 વૃથા કાં ગમોછો, કુશીલે કરી દેહને કાં દમો
 છો, નહીં મુક્તિવાસં ત્રિન્દ્ર-વોતરાગં, ભજો
 ભગવંત તજો દ્રષ્ટિરાગં ॥ ૬ ॥ ઉદયરત્ન વાચક
 સદા હેત આણી, દયા ભાવ કીજે પ્રભુ દાસ

જાણી, આજ મારે મોતીડ મેહ વુઠ્યા, પ્રભુ
પાસ સંખેશ્વરે આપ વુઠ્યા ॥ ૭ ॥

॥ સ્તવન પ્રમાતીયું ॥

॥ પ્રભાતે ઉઠીને માતા મુખડા જોમે એ
દેશી ॥ આવી રૂડી ભગતી મં પહેલાં ન જાણી,
પહેલાં ન જાણીર પ્રભુ પેહેલાં ન જાણી, સંસાર-
રતી માયામાં મેં વલોવ્યું પાણી ॥ આવી ૦ ॥ એ
આંકણી ॥ કદપતરનાં ફળ લાવીને, જે જિનવર
પૂજે; કાલ અનાદિ કર્મ તે સંચિત, સત્તાથી ધૂજે
॥ આ ૦ ૧ ॥ થાવરતિરિ નરયાયવ એ દુર્ગે,
થીણ તીગ ઇગવિગલા લીજે, સાધારણ નવમે
ગુણઠાણે ધૂર ભાગે છીજે ॥ આ ૦ ૨ ॥ કેવળ પામી-
ને શિવ ગતિ ગામી, શૈલેશી ટાણે; ચરમ સમય
દાય માંહે સ્વામી, અંતિમ ગુણઠાણે ॥ આ ૦ ૩
॥ બાકી નામ કરમની પયડી. તે સધળી જાવે,
અજર અમર નિઃકલંક સ્વરૂપે, નિઃકર્મ થાવે
॥ આ ૦ ૪ ॥ જે સિદ્ધ કરી પ્રિદિમા પૂજે, તે
સિદ્ધમયી હોવે; નાહી ઘોષ નિર્મળ ચિત્તે, આ

રીસો જોવે ॥ આં ૫ ॥ કર્મસૂડણુ તપ કેરી
પૂજા; ફળ તે નર પાવે, શ્રીશુભ વીર સ્વરૂપ
વિલોકી, શિવ વહુ ધર આવે ॥ આં ૬ ॥

॥ સ્તવન પ્રમાતીયું ॥

પાસ સંખેસરા સારકર સેવકાં દેવકાં એ-
વડી વારજોલાગે; કોડી કરજોડી દરબાર આગે
ખડા, ઠાકુરા ચાકુરા માન માગે ॥ પાં ૧ ॥
પ્રગટ થા પાસજી મેલી પડદા પરો, મોડ અસુ-
ર રણને આપ છોડો; મુજ મહીરાણુ મંજુસમાં
પેસીને, ખલકના નાથજી બંધ ખોલો ॥ પાં
૨ ॥ જગતમાં દેવ જગદીશ તું જાગતો, એમ
શું આજ જિનરાજ ઊંઘે; મોટો દાનેશ્વરી તેહને
દાખીએ, દાન દે જેહ જગકાલ મોંઘે ॥ પાં
૩ ॥ ભીડ પડી જાદવા જોર લાગી જરા, તત-
ક્ષણ ત્રીકમે તુજ સંભાર્યો; પ્રગટ પાતાળથી પ-
લકમાં તેં પ્રભુ, ભક્તજન ત્રેદુનો ભય નિવાર્યો
॥ પાં ૪ ॥ આદિ અનાદિ અરિહંત તું એક
છે, દીનદયાળ છે કૂણુ દુજો, ઉદયરત્ન કહો પ્ર-

ગર પ્રભુ પાસે, પામી ભય ભંજનો એહ
પૂજે (પાઠાંતર) અસુરનું શું ગળું, નાથજી
જે એક રેખ તૂઠા. ॥ પા. ૫ ॥

॥ અથ સીમંધર જિન સ્તવન ॥

સુણો ચંદાજી, સીમંધર પરમાત્મ પાસે
જાળે, મુજ બીનતડી, પ્રેમ ધરીને એણીપેરે
તુમે સંભળાવજો. ॥ એ આંકણી ॥ જે ત્રણ
ભુવનનો નાયક છે, જસ ચોસઠ ઇંદ્ર પાયક
છે; નાણુ દરિમણુ જેહને ખાયક છે ॥ સુણો ૦
૧ ॥ જેની કંચનવરણી કાયા છે, જસ ધોરી
લંછન પાયા છે; પુંડરીગિણિ નગરીનો રાયા
છે ॥ સુણો ૦ ૨ ॥ બાર પર્વદામાંહિ બિરાજે
છે, જસ ચોત્રીશ અતિશય છાજે છે; ગુણ
પાંત્રીશ વાણીયે ગાજે છે ॥ સુણો ૦ ૩ ॥ ભવિ
જનને જે પડિખોહે છે, તુમ અધિક શીતલ
ગુણ સોહે છે; રૂપેજી ભવિજન મોહે છે ॥
સુણો ૦ ૪ ॥ તુમ સેવા કરવાં રસીઓ છું, પણ
ભરતમાં દૂરે વસિઓ છું; મહા મોહરાયુ કર

ફરીઆ છું ॥ સુણો ૫ ॥ પણ સાહિબ ચિ-
ત્તમાં ધરીયો છે, તુમ આણા ખડગ કર અ-
હીયો છે; પણ કાંઈક મુજથી ડરીઓ છું ॥
સુણો ૬ ॥ જિન ઉત્તમ પુંઠ હવે પૂરો, કહે
પદ્મવિજય થાઉં શૂરો; તો વાધે મુજ મન
અતિ નૂરો ॥ સુણો ૭ ॥

॥ શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથનું સ્તવન ॥

કીરપા કરોરે ગોડી પાસ જિનેસર ॥ તુમ
સ્વામી અંતરજામી ॥ ટેક ॥ ઉંચે ઉંચે ગઢ
પર પાસજી બીરાજે ॥ ચારે તરફ જ્ઞાની
ધ્યાની ॥ કીરપા ૧ ॥ ૧ ॥ લીલવરણુ તોરો અંગ
બીરાજે બદનોડી જાઉં બલીહારી ॥ કીરપા ૦
૨ ॥ બાંહે બાળુબંધ બેરખા બીરાજે ॥
કુંડળકી છબી હે ન્યારી ॥ કીરપા ૦ ॥ ૩ ॥
ધુંડત ધુંડત મેં પ્રભુ પાચો ॥ પૂરણ પદવી
અબ પાઈ ॥ ॥ કીરપા ૦ ૪ ॥ નાથ નિરં-
જન નામ તમારો ॥ રૂપચંદ પદવી પાઈ ॥
કીરપા ૦ પં ॥

॥ શ્રી આદીશ્વર ભગવાનનું સ્તવન ॥

કીરપા કરોને આદીશ્વર બાવા ॥ કેસા ધ્યા
ન લગાયા હે ॥ કીરપાં ટેક ॥ કર ઉપર કર
અધિક બિરાજે ॥ આસન ધર જમાયા હે ॥
કીરપાં ૧ ॥ ગમનાગમની વારન સાચી ॥
શિવરમણીકું ધ્યાયા હે ॥ કીરપાં ૨ ॥ આપ
તરે ઓરનકું તારે ॥ અર્ધ બીરદરા આયા હે
॥ કીરપાં ૩ ॥ પ્રેમ પદારથ ઈચ્છા પૂરે ॥
શોભી કુશળ ગુણ ગાયા હે ॥ કીરપાં ૪ ॥

॥ શ્રી નેમનાથનું સ્તવન ॥

હારે કીને દેખા હુમેરા સ્વામી ॥ સ્વામીજી
અંતરજામીરે ॥ કીને ॥ ટેક ॥ આઠ ભવકી
પ્રીત પ્રકાશી ॥ નવમે ગયા શિવગામીરે ॥
'કીને ૧ ॥ સદસાવનકી કુંજ ગલનમે' ॥ મ-
ળીયા અંતરજામીરે ॥ કીને ૨ ॥ આપ ચલે
બીરનારકે ઉપર ॥ નારી તારી કેવળ પામીરે ॥

કીને૦ ૩ ॥ કહે નશ્ચુ પ્રભુ નેમ નર્ગીના ॥
 દહું છું આજ શિર નામીરે ॥ કીને૦ ૪ ॥

॥ શ્રી મહાવીર જિન સ્તવન ॥

બલિહારી જાઉં વારી, મહાવીર તોરી સ-
 માસરણકી બાલહારી ॥ આંકણી ॥ ત્રણ ગઢ
 ઉપર તખત બિરાજે ॥ બેઠી છે પરબદા બારિ
 ॥ મહાવીર ॥ ૧ ॥ વાણી જોજન સહુ કોઇ
 સાંભળે ॥ તાર્યા છે નર ને નારી ॥ મહા૦
 ૨ ॥ આનંદધન પ્રભુ એણીપેરે બોલે, આવા
 તે ગમન નીવારી ॥ મહા૦ ૩ ॥

મુરત મોહનચારી જિનંદા તોરી મુરત
 મોહનચારી ॥ એ આંકણી ॥ ફરીસન તોરો
 મોકુ દરશન દેવે ॥ ઉનકી મોહ બલિહારી ॥
 જિનંદા૦ ૧ ॥ હરિહર બ્રહ્મા મેરે દીલઉ ન
 આવત, લાગત એ મોએ પ્યારી ॥ જિનંદા૦
 ૨ ॥ ત્રીસક્ષા માતા મહારજ ગાવે ॥ પા-
 વત શિવ દરગાણી ॥ જિનંદા૦ ૩ ॥

॥ ૫૬. ॥

ગોકુળીએ લઈ ચાલો હરિ ઓધવરાજ
હમને ॥ એ રાગ. ॥

કોણ કરે જંજળ જગમેં જીવના થોડા ॥
એ આંકણી ॥ માત પીતા તોફું જનમ દીઓ
હે ॥ કરમ દીઓરે કીરતાર ॥ જગમેં ૧ ॥ જુ-
ઠીરે કાયા ને જુઠીરે માયા ॥ જુઠા સખ સંસારા ॥
જગમેં ૨ ॥ કોઈ મરે દશ વીશ વરસમેં ॥
કોઈ જુઠા કોઈ જાળ ॥ જગમેં ૩ ॥ એહી સં-
સાર હે ઉસકા પાણી ॥ ધૂપ પડે મર જાય ॥
જગમેં ૪ ॥ એહી સંસાર હે અદકી ખાડીયાં
॥ જે ફીર આવે કોઈ વાર ॥ જગમેં ૫ ॥ ચે-
તનરાય સમજ કર ચાલો ॥ જયું પામો ભવ-
પાર ॥ જગમેં ૬ ॥

॥ શ્રી કૃષ્ણ મ જિન સ્તવન ॥

કુંવર ગભારો તજરે દખ્ખતાંજી, એ દેશી.

અમકીલ દ્વાર ગભારે પેસતાંજી, પાપ પ-
ડળ ગયાં દૂરરે; મોહન મરદેવીનો લાડણીજી,

હીઠા મીઠા આનંદ પૂરે ॥ સમ૦ ૧ ॥ આયુ
 વરણત સાતે કર્મનીલ, સાગર કોડા કોડી
 હીણરે, સ્થિતિ પઠમ કરણે કરીલ, વીર્ય અ-
 પૂરવ મોઘર લીધરે ॥ સમ૦ ૨ ॥ ભુંગલ ભાં-
 ગી આઘ કપાયનીલ, મિથ્યાત મોહની સાંકળ
 સાથરે, દ્વાર ઉઘાડ્યાં સમ સંવેગનાંલ, અનુ-
 ભવ ભવને બેઠા નાથરે ॥ સમ૦ ૩ ॥ તોરણ
 બાંધ્યું ભવ દયા તણુંલ, સાથીઓ પૂર્યા સરવા
 રૂપરે, ધૂપ બટી પ્રભુ ગુણ અનુમોદનાલ, ધી
 ઝુંણ મંગળ આઠ અનુપરે ॥ સમ૦ ૪ ॥ સં-
 વર પાણી અંગ પખાલણેલ, કેસર ચંદન ઉ-
 ત્તમ ધ્યાનરે, આત્મ ગુણ રૂચી મૃગમદ મહુ-
 મહેલ, પંચાચાર કુસુમ પ્રધાનરે ॥ સમ૦ ૫ ॥
 ભાવ પૂજાએ પાવન આતમાલ, પૂજો પરમેશ્વર
 પુન્ય પવિત્રરે; કારણ જોગે કારજ નીપજેલ,
 ખીમાવિજય જિન આગમ રીતરે ॥ સમ૦ ૬ ॥

॥ શ્રી સંભવ જિન સ્તવન ॥

તુને ગોકુળ બોલાવે કાહાન ગોવિંદ ગો-

રીરે, આલોને મહીનાં દાન ન કરો ચૌરી રે
 ॥ એ દેશી ॥ મને સંભવ જિનશું પ્રીત, અ-
 વીહુડ લાગીરે, કાંઈ દેખત પ્રભુ મુખચંદ ભા-
 વઠ જાગીરે ॥ ૧ ॥ જિન સેના નંદન દેવ દિ-
 લડે વશીયારે, પ્રભુ ચરણ નમું કરજોડ અનુભ-
 વ રશીયારે ॥ ૨ ॥ તેરી ધનુશય ચાર પ્રમાણ
 છિંચી કાચારે, મન મોહન કંચનવાન લાગીતોરી
 માચારે ॥ ૩ ॥ પ્રભુ રાય જીતારિ નંદ નયણ
 હીઠારે, સાવધશીપુરી શણગાર લાગે મને મી-
 ઠારે ॥ ૪ ॥ પ્રભુ બ્રહ્મચારી ભગવાન નામ સુ-
 જાવેરે, પણ મુગતીવધુ વસે મંત્ર પાઠ ભણાવેરે
 ॥ ૫ ॥ મુજ રઠ લાગી મન મૂંહે તુજ ગુણ કેરીરે,
 નહીં તુજ મુરતીને તોલ સુરત ભલેરીરે ॥ ૬ ॥
 જિન મેહર કરી ભગવાન વાન બધારેરે, શ્રીમુ-
 મતિવિજય ગુરશિષ્ય દિલમાં ધારેરે ॥ ૭ ॥

॥ મુનિરાજ ગુણ સ્તવન ॥

ધન તે મુલિયારે, જે ચાલે સમભાવે, એ દેશી.
 સમ્યક દ્રષ્ટિને સંતોષી, પંચ મહાવ્રત પાળે

નિજ સ્વરૂપથી તૃપ્તિ શાંતિ, અષ્ટ કર્મને ટાળે,
 ધન તે મુનિવરારે પ્રભુજ્ઞાન ગુણ ભંડાર. એ ટેક.
 ૥૧૥ પુન્ય પાપની વૃત્તિ મુકી, સુરતિ સિદ્ધજ
 સુખમાં, સાત પ્રકૃતિ ક્ષય ઉપસમ કરી, અરતિ
 નહીં કોઈ દુઃખમાં. ॥ ધન્ય૦ ॥ ૨ ॥ પ્રેમે આ
 નંદ નિજગુણ માને, પરિસહ સહનમે સૂરા;
 જિન આણ્ણાની યુક્તિ જાણે, ધર્મ ધુરંધર ધીરા ॥
 ધન્ય૦ ૩ ॥ ગૃહસ્થના સંગ પણ સર્વે, મુક્યા
 છે તે મનથી; જીવિત મરણનો સંશય છોડી, તું
 હું કરે ન તનથી ॥ ધન્ય૦ ॥ ૪ ॥ અનંતાનુ-
 બંધિ કોંઠાદિક, તેનું મૂળજ કાપે; નિરવધ વ-
 ચન શ્રીવીતરાગી, સત્ય સ્વરૂપે સ્થાપે ॥ ધન્ય૦
 ॥ ૫ ॥ દોષ લગાડે નહીં સંજમમે, આતમ
 અનુભવ લેશ્યા; ચલન હલન ગુણ પ્રેમ દયાળુ
 લૂંચે શિરના કેશા ॥ ધન્ય૦ ॥ ૬ ॥ જડ ચે-
 તનની જુજવી રીતી, જાણે અંતરજામી ત્રિયા,
 દેખી ન ડટી માંડે, વિષય વહુચને વામી ॥
 ધન્ય૦ ॥ ૭ ॥ વ્રણ મોહનીને ત્રોડીને, સમ-
 કીત રસ ચિત્ત માચ્યા; પંચ પ્રમાણની વૃત્તિ

છોડી, ધ્યાન અજપા રાખ્યા ॥ ધન્ય૦ ૮ ॥
 ગ્રણ્ય યોગની યોગ કળાને, જાણે પરને પોતે;
 નિમિત્ત કારણને ઉપાદેય, કર્મ મળને ધોતે ॥
 ધન્ય૦ ॥ ૯ ॥ આર્તિરૌદ્ર કુધ્યાનકું ત્યાગી, વર્તે
 છે સમભાવે, ધર્મ શુક્લ કે મારગ લાગે, પાન
 મુઘા પય પાવે ॥ ધન્ય૦ ૧૦ ॥ રંગ રાગને
 કહાની કથની, નવી કહે સંજુતા; ઉપદેશી
 વૈરાગ અનુભવ, અર્ચિત હૈ અબધૂતા ॥ ધન્ય૦
 ॥ ૧૧ ॥ ઉજ્જ શીત પાવોષની રતમાં, પ્રેમ
 ઉદાસન પ્યારા; બાવીસ પરિસહ છપન
 સ્વામી, જ્ઞાન ક્ષમા ગુણ ધારા ॥ ધન્ય૦ ૧૨ ॥
 હાસ્ય રતિ અરતિ શોક દુગંઢા, કૃદી આણે
 નહીં મનમે; પરમ લાભ અભયના દાતા, એ
 મુનિ લાભે જિનમે ॥ ધન્ય૦ ૧૩ ॥ બંધ મો-
 ક્ષની વરતી મુકી, મુકી કરમની કહાણી; રાગ
 દ્વેષ દોષ યોદ્ધા છૂટ્યા, આતમ સુરત આણી
 ॥ ધન્ય૦ ૧૪ ॥ એવા ગુરૂની સેવા કરતાં,
 શિવ મુખ છે તે સાચું, એ મુનિવરના ચર-
 ણકમળની, રેણી મસ્તક યાચું ॥ ધન્ય૦ ૧૫ ॥

ધન્ય ધન્ય તે મુનિવર જિનજીના; સદાય
દર્શન કરીએ; કહ્યું નથ્યુ તેની વાણી મુણ-
તાં, કેવળ કમળા વરીએ ॥ ધન્ય૦ ૧૬ ॥

॥ એકાદશીની સ્તુતિ ॥

એકાદશી અતી રૂઝડી, ગાવિંદ પુછે નેમ,
કીણુ કારણુ એ પર્વ મોહું, કહોને મુજશું તેમ ॥
જિનવર કહ્યાણુક અતિ ઘણાં, એકસોને પ-
ચાસ; તીણુ કારણુ એ પર્વ મોહું, કરો મોન
ઉપવાસ ॥ ૧ ॥ અગીયાર શ્રાવક તણી પ-
ડીમા, કહી ભે જિનવર દેવે; એકાદશી એમ
અધીક સેવો, વનગજ જેમ રેવ ॥ ચોવીસ
જિનવર સયલ મુખકર, જેસા સુરતર અંગ;
જેમ ગંગ નીરમળ નીર જેહવો, કરો જિન-
ન્યું રંગ ॥ ૨ ॥ અગીઆર અંગ લખાવીએ,
અગીઆર પાઠાં સાર; અગીઆર કવલી વી-
ટણાં, કવણી પુંજણી સાર; આખખી ચંગી
વિવિધ રંગી, શાસ્ત્ર તણે અનુસાર, એકાદશી
એમ ઉઝવો, જેમ પામીએ ભવપાર ॥ ૩ ॥

વર કમળં નયણી કમળ વયણી, કમળ સુકો-
મળ કાય; ભુજદંડ ચંડ અર્ખંડ જેહને, સ-
મરતાં સુખ થાય; એકાદસી ધમ મન વશી,
ગણી હુરખ પંકીત શીષ, શાસન દેવી વિ-
ધન નિવારો, સંઘ તણાં નીશ દીશ ॥ ૪ ॥

॥ અથ પંચમીનો સ્તુતિ ॥

શ્રાવણશુદ્ધિ દિન પંચમીએ, જનમ્યા નેમ
જિહ્વંદ તો ॥ શ્યામવરણ તત્તુ શોભતુંએ, મુખ
શારદકો ચંદતો ॥ સહસ વરસ પ્રભુ આઉ-
ખુંએ, બ્રહ્મચારી ભગવંત તો, અષ્ટકરમહેલાં
હણિ એ પોહોતા મુક્તિ મહંત તો ॥ ૧ ॥
અષ્ટાપદ આદિ જિન એ, પોહોતા મુક્તિ
મોઝાર તો ॥ વાસુપૂજ્ય ચંપાપુરી એ, નેમ
મુક્તિ ગિરનાર તો ॥ પાવાપુરી નગરીમાં
વલિએ, શ્રી વીરતંત્રું નિર્વાણ તો ॥ સમેત-
શિખર વીશ સિદ્ધહૃદ્યા એ, શિર વહું તેની
આણતો ॥ ૨ ॥ નેમનાથ રૂંધની હુવાએ,
ભાષે સાર વચન તો ॥ જીવ દયા ગુણ વે-

લડીએ, કીજે તાસ જતન તો ॥ મૂષા ન
 બોલો માનવીએ, ચોરી ચિત્ત નિવારતો ॥
 અનંતા તિર્થંકર એમ કહે એ, પરહુરિયે પર-
 નાર તો ॥ ૩ ॥ ગામેધ નામે જક્ષ લલોએ,
 દેવી શ્રી અંબિકા નામ તો ॥ શાસન સા-
 ન્નિધ્ય જે કરે એ, કરે વલિ ધર્મનાં કામતો
 ॥ તપ ગચ્છ નાયક ગુણનિલો એ, શ્રી વિ-
 જયસેન સૂરિરાય તો ॥ રિખલદાસ પાય
 સેવતાં એ, સફળ કરે અવતાર તો ॥ ૪ ॥
 ઇતિશ્રી પંચમી સ્તુતિ સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ શ્રી આદિજિન સ્તુતિ ॥

આદિ જિનંવર રાયા, જાસ સોવંત્ર કાયા,
 મરદેવી માયા, ઘોરી લંછન પાયા, જગત સ્થિ-
 તિ-નિપાયા, શુદ્ધ ચારિત્ર પાયા, કેવલસિરિ રા-
 યા, મોક્ષ નગરે સધાયા ॥ ૧ ॥ સવિજિન સુખ-
 કારિ, મોહ મિથ્યા નિવારી, દુરગતિ દુઃખ-
 ભારી, શોક સંતાપ વારી, શ્રેણિ કષપક સુધારી
 કેવલાનંત ધારી, નમિએ નરનારી, જેહ વિ-

શ્યોપકારી ॥ ૨ ॥ સમવસરણુ બેઠા, લાગે
જે જિનજી મીઠા, કરે ગણુપ પૈઠા, ઇંદ્રચંદ્રાદિ
દીઠા, દ્વાદશાંગી વરિઠા, ગુંથતાં ટાલે રિઠા,
ભવિજન હોય હિઠા, દેખિ પુણ્યે ગરિઠા
॥ ૩ ॥ સુર સમકિતવંતા, જેહુ રિદ્ધે મહંતા,
જે સજ્જન સંતા, ટાલિયે મુજ ચિંતા, જિ-
નવર સેવંતા, વિઘ્ન વારે દુરંતા, જિન ઉત્તમ
થુણંતા, પદ્મને મુખ હિંતા ॥ ૪ ॥

॥ અથ શ્રી તીર્થ વંદના ચૈત્યવંદન ॥

સહ ભક્ત્યા દેવ લોકે રવિ શશિ ભવને
વ્યંતરાણાં નિકાયે, નક્ષત્રાણાં નિવાસે અહ
ગણુ પટલે તારકાણાં વિમાને; પાતાલે પત્ર-
ચંદ્રે સ્ફુટ મણિ કિરણુ દ્યસ્ત સાંદ્રાંધકારે;
શ્રી મત્તીર્થિકરાણુ પ્રતિ દિવસ મહં તત્ર
ચૈત્યાનિ વંદે ॥ ૧ ॥ વૈતાલયે મેરૂ શૃંગે રચક
નગવરે કુંડલે હસ્તિદંતે; વક્ષારે કૂટ નંદીશ્વર
કનક ગિરૌ નૈષધે નીલવંતે, ચિત્રે શૈલે વિ-
ચિત્રે યમક ગિરિવરે ચક્રવાલે હિમાદ્રૌ; શ્રી-

મત્તીં ॥ ૨ ॥ શ્રી શૈલે વિંધ્ય શ્રંગે વિમલ
 ગિરિવરે હર્ષુદે પાવકેવા; સંમેતે તારકેવા
 કુલગિરિ શિખરે; શ્રાપદે સ્વર્ણ શૈલે; સહ્યાદ્રો
 ચોજ્જયન્તે વિપુલ ગિરિવરે ગુર્જરે રાહણાદ્રો
 શ્રીમત્તીં ॥ ૩ ॥ આ ધારે મેઢ પારે ક્ષિતિતટ
 મુકુટે ચિત્રકૂટે ત્રિકૂટે; હારે નારેચ બારે વિટ
 પિખન તટે દેવકૂટે વિરાટે; કર્ણાટે હેમકૂટે વિ-
 કટ તરકટ ચિત્રકૂટે ચ ભોટે; શ્રીમત્તીં ॥ ૪ ॥
 શ્રી માલે માલવેવા મલ્લય નિખિલે મેખલે
 પીચ્છ લેવા; નેપાલે નાહલેવા કુવલ્લય તિલકે
 સિંહલે મેખલેવા; ડાહ્યાલે કૌશલેવા વિગ-
 લિત સલિલે જંગલેવા તમાલે; શ્રીમત્તીં ॥
 ૫ ॥ અંગે વંગે કલિંગે સુગત જનપદે સત્
 પ્રયાગે તિલંગે; ગૌડ ચૌડ મુરંડે વરતર દ્રવિડ
 ઉડીયાલુચ પુંદ્રે; આદ્રે માદ્રે પુન્ડ્રીંદ્રે દ્રવિડ
 કુવલયે કાન્ય કુખ્જે મુરાષ્ટ્રે, શ્રીમત્તીર્થં ॥ ૬ ॥
 ચંપાયાં ચંદ્ર મુખ્યૌ ગજપુર મથુરાં પત્તને
 ચોજ્જયિન્યાં; કૌશાંબ્યાં કૌશલાયાં કનક પુર-
 વરે દેધગિર્યાંચ કાશ્યાં; નર્મશિક્ષે રાજગૃહે

દશપુર નગરે ભદિલે તામસિપ્ત્યાં; શ્રીમત્તી-
ર્થં ॥ ૭ ॥ સ્વર્ગે મત્યેતરિક્ષે ગિરિ શિખર
હ્રદે સ્વર્નદી નીર તીરે; શૈલાત્રે નાગ લોકે
જેલિનિધિ પુલિને ભૂરૂહાણાં નિકુંજે; આમે ર-
ણ્યે વનેવા જલ સ્થલ વિષમે દુર્ગ મધ્યે ત્રિ-
સંધ્યે; શ્રીમત્તીર્થં ॥ ૮ ॥ શ્રીમન્ મેરૌ કુલાદ્રૌ
રજત ગિરિવરે શાલ્મલૌ જંબુ વૃક્ષે; વૃક્ષાત્રે
ચૈત્ય વૃક્ષે રતિકર રચકે કુંડલે માનુષાંગે; ધ-
ક્ષકારે જુનાદ્રૌ દધિમુખ શિખરે વ્યંતરે સ્વર્ગ
લોકે; શ્રીમત્તીર્થં ॥ ૯ ॥ ઇત્યં શ્રી જૈન ચૈત્ય
સ્તવ મિમ મનિશં ભક્તિભાજ સ્ત્રિ સંધ્ય-
પ્રોઘત્ કલ્યાણ હેતું કલિમલ હુરણં ચે પ-
ઠંતિ વિશિષ્ટાઃ તેષાં શ્રી તીર્થ યાત્રા ફલ મતુ-
લમલં જયતે માનવાનાં; કાર્યે સિદ્ધિસ્તથોચ્ચૈઃ
પ્રભવતિ સતતં ચિત્તમાનંદકારિ ॥ ૧૦ ॥

॥ અથ શ્રી પુંડરીક ગિરિ સ્તવન ॥

વીરજી આપા રે વિમલા ચલકે મેદાન,
મુરપતી ભાર્ય રે, સમવસરણ મંડાણ ॥ ૧૧

આંકણી ॥ દેશના દેવે વીરજી સ્વામ, શત્રુ-
 જય મહિમા વરણવે તામ ॥ ભાળે આઠ
 ઉપર સો નામ, તેહમાં ભાજ્યું રે, પુંડરગિરિ
 અભિધાન ॥ સોહમ ઇંદોરે, તવ પુછે બહુ
 માન ॥ કીમ થયું સ્વામી રે, ભાળો તાસ
 નિદાન ॥ વીર૦ ॥ ૧ ॥ પ્રભુજી ભાળે સાં-
 ભળો ઇંદ્ર, પ્રથમ જે હુઆ રીખભ જણુંદ ॥
 તેહના પુત્ર તે ભરત નરીંદ, ભરતના હુઆ
 રે રીખભસેન પુંડરોક ॥ રીખભજી પાસે રે,
 દેશના સુણી તહકીક ॥ દીક્ષા લીધી રે, ત્રિ-
 પદી જ્ઞાન અધીક ॥ વીર૦ ॥ ૨ ॥ ગણધર
 પદવી પામ્યા જામ, ઠાઠસાંગી ગુંથી અભિ-
 રામ ॥ વિચર્યા મહીયલમાં ગુણ ધામ, અ-
 નુકમે આવ્યા રે શ્રી સીદ્ધાચલ સાર ॥ મુ-
 નીવર કેડી રે, પંચ તજે પરિવાર ॥ અન-
 શણ કીધું રે, નિજ આતમને ઉપગાર ॥ વીર૦
 ॥ ૩ ॥ તેજે એ પ્રગટ્યું પુંડરગિરિ નામ,
 સાંભળો સોહમ દેવલોક સ્વામ ॥ એહનો
 મહીમા અતીહી ઉદામ, ઇર્ષ્ય દીન કીજે રે,

તપ જપ પૂજા ને દાન ॥ વ્રત વળી યોસો
 રે, જોહુ કરે અનિદાન ॥ કૃણ તસ પામેરે પંચ
 કોડી ગુણ માન ॥ વીર૦ ॥ ૪ ॥ ચૈત્રી પુ-
 નમ દીવસે જોહુ, પામ્યા કેવળ જ્ઞાન અછેહ
 ॥ શિવ મુખ વરોયા અમર અદેહ ॥ પૂર્ણા
 નંદી રે, અ ગુરુ લધુ અવગાહ ॥ અજ અ-
 વિનાસી રે, નીજ ગુણ ભોગી અબાહ ॥
 નિજ ગુણ કરતા રે, પર પુદ્ગલ નહીં ચાહ
 ॥ વીર૦ ॥ ૫ ॥ ભગતેં ભવ્ય જીવ જે હોય,
 પંચમ ભવે મુક્તી લહે સોય ॥ એહમાં બા-
 ધક છે નહીં કોય, વ્યવહાર કેરી રે, મધ્યમ
 કૃણની એ વાત ॥ ઉત્કળે યોગે રે, અંતર
 મુહૂર્ત વિખ્યાત ॥ શિવમુખ સાધે રે, આત-
 મને અવદાત ॥ વીર૦ ॥ ૬ ॥ ચૈત્રી પુનમ
 મહીમા દેખ, પજા પંચ પ્રકાર વીશેષ ॥ તે-
 હમાં ઉશ્મિમ નહીં કાંઈ રેખ. ઇણીપેરે ભાળે
 રે, જીનવર ઉત્તમ વાણ ॥ સાંભળી બુઝયા
 રે, કેઈક ભવોક સુજાણ ॥ ઇણીપેરે ગાયો રે,
 પદ્મવિજય સુ પ્રમાણ ॥ વીર૦ ॥ ૭ ॥ ઇતિ.

॥ અથ શ્રી ગૌતમ પ્રભાતી સ્તવન ॥

માત પૃથ્વી સુત પ્રાત ઉઠી નમો, ગ-
 ભુધર ગૌતમ નામ ગેલે; પ્રહસર્મે પ્રેમસુ-
 જેહુ ધ્યાતાં સદા, ચઢતી કળા હોય વંસ
 વેલે માં ॥ ૧ ॥ વસુભુતો નંદન વીથ જન
 વંદન, દુરિત નીકંદન નામ જેહુનું; અભેદ
 બુદ્ધે કરી ભવીજન જે ભજે, પૂર્ણ પોહોયે
 સહી ભાગ્ય તેહનું માં ॥ ૨ ॥ સુરમણિ
 જેહુ ચીંતામણિ સુરતર, કામિત પરણ કામ
 ધેનું; એહજ ગૌતમ તણું ધ્યાન દૃઢયે ધરે,
 જેહુ થકી અધિક નહીં માહાત્મ કેહેનું; માં
 ॥ ૩ ॥ જ્ઞાન બલ તેજ ને સકળ સુખ સં-
 પદા, ગૌતમ નામથી સીદ્ધિ પામે; અખંડ
 પ્રયંડ પ્રતાપ હોય અવનિમાં; સુરનર જેહુને
 શીસ નામે માં ॥ ૪ ॥ પ્રણવ આર્દે ધરી
 માયા બીજે કરી; સ્વમુખે ગૌતમ નામ ધ્યાવે;
 કોડી મન કાંમના સકળ વેગે ફળે, વિધન
 વૈરી સર્વે દૂર જાએ ॥ માં ॥ ૫ ॥ દુષ્ટ

દૂરે રજે સ્વજન મેળો મળે, આધિ ઉપાધિ
 ને વ્યાધિ નાસે; ભૂતનાં પ્રેતનાં જોર ભાજે
 વળી, ગોતમ નામ જપતાં ઉદ્ધારે માં ॥ ૬ ॥
 તીર્થ અષ્ટાપદે આપ લખ્યે જઇ, પન્નરસે
 ત્રણને દીખ દીધી; અકુમ પારણે તાપસ કા-
 રણે, ક્ષીર લખ્યે કરી અખુટ કીધી માં
 ॥ ૭ ॥ વરસ પચાસ લગે ગૃહ વાસે વસ્યા,
 વરસ વળી ત્રીસ કરી વીર સેવા; બાર વ-
 રસ લગે કેવલ ભોગવ્યું; ભક્તિ જેહુની કરે
 નિત્ય દેવા માં ॥ ૮ ॥ મહીયલ ગોતમ
 ગોત્ર મહિમા નિધિ, ગુણ નિધી રીઢી ને સિ-
 દ્ધી દાઇ; ઉદય જસ નામથી અધિક લીલાં લહે,
 મુજસ સૌભાગ્ય દોલત સવાઈ માં ॥ ૯ ॥

॥ અથ નવકારનો છંદ ॥

વાંછીત પુરે વિવિધ પરે, શ્રી જિન સા-
 સન સાર, નિશ્ચે શ્રી નવકારનિત્ય, જપતાં
 જય જયકાર ॥ ૧ ॥ અડસઠ અક્ષર અધિક
 ફલ, નવ પદ્મને નિધાન વીતરાગ સ્વયં

મુખ વહે, પંચ પરમેષ્ટી પ્રધાન ॥ ૨ ॥ એ-
 કજ અક્ષર એકચીત, સમર્થ સંપતિ થાય,
 સંચીત સાગર સાતનાં, પાતીક દુર પલાય
 ॥ ૩ ॥ સકળ મંત્ર શિર મુકુટમણી, સદ્ગુરુ
 ભાષિત સાર, સો ભવીયા મન શુદ્ધંશુ; નીત
 જપીએ નવકાર ॥ ૪ ॥ છંદ હાટકી ॥ નવ-
 કાર થકી શ્રીપાદ નરેશ્વર, પામ્યો રાજ્ય
 પ્રસિદ્ધ ॥ સ્મશાન વિશે શીવ નામ કુમ-
 રને, સોવન પુરસો સીદ્ધ ॥ નવ લાખ જ-
 પંતાં નરક નિવારે, પામે ભવનો પાર ॥ સો
 ભવીયાં ભક્તે ચોખે ચીતે, નિત્ય જપીએ
 નવકાર ॥ ૫ ॥ બાંધી વડ સાખા શીં કે બે-
 સો, હેઠળ કુંડ હુતાસ ॥ તસ્કરને મંત્ર સ-
 મર્થો આવકે, ઉડ્યો તે આકાશ ॥ વિધી
 રીત જપ્યો વીષધર વીષ ઢાલે, ઢાલે અમૃત
 ધાર ॥ સો ॥ ૬ ॥ બીજેરા કારણ રાય
 મહાબલ, વ્યંતર દુષ્ટ વીરોધ ॥ જોણું નવ-
 કારે હુત્યા ટોલી, પામ્યો રાક્ષ પ્રતિબોધ ॥
 નવ લાખ જપંતાં થાયે જિનીવર, ઈસ્યો છે

અધિકાર ૧૧ સો. ૧૧ ૭ ૧૧ પદ્મિપતિ શીખ્યો
 મુનીવર પાસે, મહા મંત્ર મન શુદ્ધ ૧૧ પર-
 ભવ તે રાજસીંહ પૃથ્વી પતી, પામ્યો પરી-
 ગલ રિદ્ધ ૧૧ એ મંત્ર થકી અમરાપુર પો-
 હોતો, ચારદત મુ વિચાર ૧૧ સો. ૧૧ ૮ ૧૧
 સંન્યાસી કાશી તપ સાધેતો, પંચામ્નિ પ્રજા-
 ને ૧૧ દીઠા શ્રી પાસ કુમારે પત્રગ, અધખ-
 નતો તે ટાળે ૧૧ સંભળાવ્યો શ્રી નવકાર
 સ્વયં મુખ, ઇંદ્રભુવન અવતાર ૧૧ સો. ૧૧ ૯ ૧૧
 મન શુદ્ધે જપતાં મયણા સુંદરી, પામી પ્રીય
 સંજોગ ૧૧ ઇશુ ધ્યાને કષ્ટ દલ્યું ઊંખરતું, રક્ત
 પિતનો રોગ, નિશ્ચે શુ જપતાં નવ, નિધિ
 થાએ, ધર્મ તણા આધાર ૧૧ સો. ૧૧ ૧૦ ૧૧
 ઘટ માંહિ કૃષ્ણ ભુજંગમ ઘાદ્યો, ઘરણી ક-
 રવા ઘાત ૧૧ પરમેષ્ટી પ્રભાવે હાર ફુલનો,
 વમુદ્રા માંહી વિજ્યાત ૧૧ કમલાવતીયે પીં-
 ગલ કીધો, પાપ તણા પરીહાર ૧૧ સો. ૧૧
 ૧૧ ૧૧ ગયણાંગણ જાંતી શુખી અહીને,
 પાડી બાણ પ્રહાર ૧૧ પદ પંચ મુણતાં પાં-

કુપતિ ધર તે થઈ કુંતા નાર ॥ ઐ મંત્ર અ
 મુલક મહીમા મંદીર, ભવદુઃખ ભંજન હાર
 ॥ સોાં ॥ ૧૨ ॥ કંબલ સંબલે કાઢવ કા-
 ઢ્યા, શકટ પાંચસે માન ॥ દીધે નવકારે ગયા
 દેવલોકે ॥ વિલસે અમર વીમાન ॥ ઐ
 મંત્ર થકી સંપતી વસુધા તલે, વીલસે જૈન
 વીહાર ॥ સોાં ॥ ૧૩ ॥ આગે ચાવીશી
 હુઈ અનંતી, હોશે વાર અનંત ॥ નવકાર
 તણી કોઈ આદી ન જાણે, ઈમ ભાષે અ-
 રિહંત ॥ પુરવ દીશી ચારે આદિ પ્રપંચે
 સમર્થા સપતી સાર ॥ સોાં ॥ ૧૪ ॥ પર-
 મેષ્ટી સુર પદ તે પણ પામે, જે કૃત
 કર્મ કઠોર પુંડર ગિરિ ઊપર પ્રતક્ષ પેખ્યો,
 અણીધર ને એક મોર ॥ સદ્ ગુરને સન્મુખ
 નિધિ સમરતાં, સફલ જનમ સંસાર ॥ સોાં
 ॥ ૧૫ ॥ શુળીકા રોપણ તરકર કીધો, લો-
 હખરો પ્રસિદ્ધ ॥ તીહાં શેડે નવકાર સુણા-
 વ્યો, પામ્યો અમરની રિદ્ધ ॥ એષ્ટીને ઘેર
 આવી વિપ્ર નીવાર્યો, સુરે કંડી મનોહાર ॥

સો ૦ ॥ ૧૬ ॥ પંચ પરમેષ્ટી જ્ઞાનજ પંચહુ,
 પંચદાન ચારીત્ર ॥ પંચ સઝાય મહાપ્રત
 પંચહુ, પંચ સુમતિ સમકિત ॥ પંચ પ્રમા-
 દહુ વિષય તજો પચ, પાળો પંચાચાર ॥
 સો ૦ ॥ ૧૭ ॥ કલશ છપય ॥ નીતજ-
 પીયે નવકાર, સાર સંપતી સુખ દાયક ॥
 શુદ્ધ મંત્ર એ શાશ્વતો, ઇમ જયે શ્રી જગ-
 નાયક ॥ શ્રી અરિહંત સુસિદ્ધ, શુદ્ધ આ-
 ચાર્ય ભણિજે ॥ શ્રી ઉવઝાય સુ સાધુ,
 પંચ પરમેષ્ટિ થુણિજે ॥ નવકાર સાર સં-
 સાર છે, કુશળ લાભ વાચક કહે ॥ એક
 ચીતે આરાધતાં, વિવિધ રિદ્ધ વંછિત જાહે ॥
 સો ૦ ॥ ૧૮ ॥ ઇતિ નવકાર છંદ ॥

॥ અથ શ્રી સોલ સતીનો છંદ ॥

આદિનાથ આદે જનવર વંદી, સફલ
 મનોરથ કીજયે એ ॥ પ્રભાતે ઉઠી મંગ-
 લિક કામે; શોભ સતીનાં નામ લીજયે એ
 ॥ ૧ ॥ બાલુ કુમારી જગહિલકારી, બ્રાહ્મી

ભરતની બેહેનડી એ ॥ ઘટઘટ વ્યાપક અ-
 ક્ષર રૂપે; શીલ સતીમાંહી જે વડી એ ॥ ૨ ॥
 બાહુબલ ભગીની સતીય શિરોમણી, સુંદરી
 નામે રિપભ મુતા એ ॥ અંગ સ્વરૂપી ત્રી-
 ભોવન માંહી, જેહ અનુપમ ગુણગુતા એ
 ॥ ૩ ॥ ચંદન બાલા બાલપણથી, શીલવ-
 તી શુદ્ધ શ્રાવીકા એ ॥ અડદના બાકુલા
 વીર પ્રતિ લાજ્યા, કેવલ લહી પ્રત ભાવીકા
 એ ॥ ૪ ॥ ઉચ્ચસેન ધ્રુવા ધારણી નંદની,
 રાજમતી નેમ વદ્ધિભા એ ॥ જોબન વેશે
 કામને જીત્યો, સંયમ લેઈ દેવ દુદ્ધિભા એ
 ॥ ૫ ॥ પંચ ભરતારી પાંડવ નારી, દુઃશ-
 તનયા વખાણોએ એ ॥ એકસો આઠે ચીર
 પુરાણાં, શીલ મહીમા તસ જાણીએ એ
 ॥ ૬ ॥ દશરથ નૃપની નારી નીરૂપમ, કૌ-
 શલ્યા કુલ ચંદ્રીકાએ ॥ શીયલ સલુણી રામ
 જનેતા, પુણ્ય તણી પરનાલીકા એ ॥ ૭ ॥
 કૌશલ્યીક ઠામે પ્રતાનીક નામે, રાજ્ય કરે રંગ
 રાજ્યો એ ॥ તસ ધર ધરણી મૃગાવતી

સતી; સુર ભુવને જસ ગાજીએ એ ॥ ૮ ॥
 સુલસા સાચી શિયલે ન કાચી; રાચી નહી
 વીધયારસે એ ॥ મુખડું જોતાં પાપ પંડાએ,
 નામ લેતાં મન ઉદ્ધમે એ ॥ ૯ ॥ રામ ર-
 ધુવંશી તેહની કામની; જનક સુતા સીતા
 સતી એ ॥ જગ સહુ જાણે ધીજ કરતાં;
 અનલ શીતલ થયો શીયલથી એ ॥ ૧૦ ॥
 કાચે તાંતણે ચાલણી બાંધી કુવા થકી જલ
 કાઢીયું એ ॥ કલંક ઊતારવા સતીય સુ-
 લદ્રા, ચંપા બાર ઊઘાડીયું એ ॥ ૧૧ ॥
 સુરનર વંદીત શીયલ અખંડીત, શીવા શી-
 લપદ ગામીનીએ ॥ જેહને નામે નીર્મલ થ-
 ઈયે; બલીહારી તસ નામની એ ॥ ૧૨ ॥
 હસ્તીનાગપુરે પાંડુ રાયની, કુંતા નામે કા-
 મની એ ॥ પાંડવ માતા દશે દશારહની,
 બેહન પતિવ્રતા પદમણી એ ॥ ૧૩ ॥ શીલ
 વતી નામે શીલવ્રત ધારીણી, ત્રિવીધે તેહને
 બંદીયે એ ॥ નામ જપતાં પાતક જાએ,
 દરીસણ દરીસ નીકંદીયે એ ॥ ૧૪ ॥ ની-

પીધા નગરી નલહ નરીંદની, દમયંતી તસ
 ગેહની એ ॥ સંકટ પડતાં શીયલજ રાખ્યું;
 ત્રીભુનન કીર્તી તેહની એ ॥ ૧૫ ॥ અનંગ
 અણતા જગજન પૂજતા; પુષ્પચુલા ને પ્ર-
 ભાવતી એ ॥ વિશ્વવીખ્યાતા કામિત દાતા,
 સોલમી સતી પદમાવતો એ ॥ ૨૬ ॥ વીરે
 ભાખી શાસ્ત્રે સાખી, ઊદયરત્ન ભાખે મુદ્દા
 એ ॥ બહાણું વાતાં જે નર ભણ્યશે; તે લે-
 હેશે સુખ સંપદા એ ॥ ૧૭ ॥ ઇતી સોલ
 સતીનો છંદ ॥

॥ અથ શ્રી ગૌતમસ્વામીનો રાસ ॥

॥ પ્રારંભઃ ॥

॥ વીર જીજ્ઞેસર ચરણ કમળ, કમલા
 કચવાસો ॥ પણમવી પલખીશુ સામીસાલ,
 ગાયમ ગુર રાસો ॥ મણતણ વયણ એકંત
 કરવિ, નીમુણે, ભો ભવીયાં ॥ જમનીવસે
 તુમ્હે દેહ ગેહ, ગુણ ગણ ગહ ગહીયાં ॥ ૧ ॥
 જંબુદિવ સીરી ભરત ખીત, ખોણીતલ મં-

ડણુ ॥ મગધ દેશ સેણીય નરેશર, રીઉદલ
 બલ ખંડણુ ॥ ઘણુવર ગુવર ગામ નામ, છ-
 હાં ગુણુ ગણુ સજ્જા ॥ વીર્ય વસે વસુભુઈ
 તથ્ય, જસુ પુહવી ભઝા ॥ ૨ ॥ તાણુ પુત્ત
 સીરી ઇંદભુઈ, ભુવલય પ્પસીદ્ધે ॥ ચંઉદલ
 વીઘા વીવીધ રૂપ, નારી રસ ભુધે ॥ વી-
 નય વીવેક વીચાર સાર, ગુણુ ગણુહ મનોહર
 ॥ સાત હાથ સુપ્રમાણુ દેહ, રૂવહીં રંભા
 વર ॥ ૩ ॥ નયણુ વયણુ કર ચરણુ છણુવી,
 પંકજ જલ પાડીય ॥ તેજે તારાચંદ સુર;
 આકાશ ભમાડીય ॥ રૂવેં મયણુ અનંગ ક-
 રવિ, મેહિહચે નીર ધાડીય ॥ ધીરમેં મેર
 ગંભીર સીંધુ, ચંગમ ચય ચાડીય ॥ ૪ ॥ પે-
 ખવી નીરૂપમ રૂપ જાસ, છણુ જ'પે કીંચીય
 ॥ એકાકી કોલ ભીત ઇથ્ય, ગુણુ મેદહા સં-
 ચીય ॥ અહવા નીશ્વેં પુવ્વ જમ્મ, છણુવર
 ઇણુ અંચીઅ ॥ રંભા. પઉમા ગવરી ગંગા,
 રતિહા વિધિ વંચીય ॥ ૫ ॥ મહીં બુધ નહી
 ગુર કવિ ન ફેાઇ, જસુ આગળ રહીઓ ॥

પંચસયા ગુણ પાત્ર છાત્ર, હીંડે પરવરીઓ
 ॥ કરે નીરંતર યજ્ઞકર્મ, મીથ્યામતિ મોહીય
 ॥ ઈશુ છલ હોશે ચરમ નાણુ, દંસણુ વીસો-
 હીય ॥ ૬ ॥ વસ્તુ ॥ જંબુદીવહુ જંબુદીવહુ
 ભરહુ વાસંમિ, ખોણી તલ મંડણો ॥ મગધ
 દેશ સેણીય નરેસર, ધણવર ગુળ્મર ગામ
 તીહાં ॥ વિપ્પ વસે વમુભુઈ સુંદર, તસુ
 ભજન પુહવી સયલ, ગુણ ગણ રૂપ નીહાણુ
 ॥ તાણુ પુત્ર વિદ્યા નીલઓ, ગાયમ અતિ-
 હી સુજાણુ ॥ ૭ ॥ ભાષા ॥ ચરમ જીણેસર
 કેવલનાણી, ચક્રિવિહુ સપ્ત પદ્મઠા જાણી ॥
 પાવાપુર સામી સંપત્તો, ચક્રિવિહુ દેવ ની-
 કાર્યે જીત્તો ॥ ૮ ॥ દેવે સમવરસણુ તીહાં
 કીજે; જીણુ દીઠ મીથ્યા મતી છીજે ॥ ત્રીભુ-
 વન ગુરૂ સીંહાસણુ બેઠા, તતખીણુ મોહ
 દીગંતે પદ્મઠા ॥ ૯ ॥ કોધ માન માયા મ-
 દપુરા, જાયે નાઠા જીમ દીન ચોરા ॥ દેવ
 હુંદુહી આકાશે"વાજી, ધર્મ નરેસર આજ્યો
 ગાજી ॥ ૧૦ ॥ કુસુમ વૃષ્ટી પિરચે તિહાં

દેવા, ચૌસઠ ઇંદ્રજ માગે શેવા ॥ આમર
 છત્ર શિરોવરિ સોહૈ, રૂપેહી છણવર જગ
 સહુ મોહૈ ॥ ૧૧ ॥ ઉવસમ રસભર ભરી
 વરસંતી, જોજન વાણી વખાણુ કરંતા ॥ જા-
 ણુવિ વર્ધમાન છનપાયા, મુરનર કિન્નર
 આવે રાયા ॥ ૧૨ ॥ કંતિસમુદ્ધે જલજલ
 કંતા, ગયણુ વિમાણું રણુ રણુકંતા ॥ પેખવિ
 ઇંદ્રભુઘ મનચિતે, મુરઆવે અમ જગન હો-
 વંતે ॥ ૧૩ ॥ તીર તરંડક જિમતે વહતહ
 સમવસરણુ પહોતા ગહુ ગહુતા ॥ તો અ-
 ભિમાને ગાયમ જંપે, ઇણુ અવસરે ફેાપે તણુ
 કંપે ॥ ૧૪ ॥ મુઠ લોક અજાણીઉં બોલે, મુર
 જાણંતા ઇમકાંઇ ડાલે ॥ મુહુ આગલ કોઇ
 જાણુ ભણીજે, મેર અવર કિમ ઉપમા ફીજે
 ॥ ૧૫ ॥ વસ્તુ હંદ ॥ વીરછણવર વીરછણ-
 વર નાણુ સંપન્ન ॥ પાવાપુરિ મુર મહિય,
 પત્તનાહુ સંસાર તારણુ ॥ તિહિં દેવેહિં
 નિમ્મવિય સમવસરણુ બહુ સુખ કારણુ ॥
 છણવર જગં ઉજ્જોય કરે, તેજે કરિદિનકાર

૧૧ સિંહાસણ સામીય દવિઓ, હુઓ મુજ્ય
 જયકાર ॥ ૧૬ ॥ ભાષા ॥ તો ચઢિઓ
 ઘણ માણગજે, ઇંદભુઈ ભુયદેવતો ॥ હુંકા-
 રો કરી સંચરિઓ, કવણ સુજીણવર દેવતો
 ॥ જોજન ભૂમિ સમવસરણ, પેખવી પ્ર-
 થમા રંભતો ॥ દહુ દિસિદખે વિખુવવધુ,
 આવંતી સુરરંભતો ॥ ૧૭ ॥ મણિમય તોરણ
 દંડધજ, કોસીસે નવ ધારતો ॥ વૈર વિવ-
 જિત જંતુગણ, પ્રાતિહારજ આઠતો ॥ સુર-
 નર કીન્નર અસુર વર ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી રાયતો ॥
 ચિત્ત ચમકિય ચિંતવે એ, સેવતાં પ્રભુ પા-
 યતો ॥ ૧૮ ॥ સહસ કિરણ સમ વીરજીવંદ,
 પેખવી રૂપ વિસાલતો ॥ એહુ અસંભવ સં-
 ભવેએ, સાચો એ ઇંદ્ર જાળતો ॥ તો બોલા-
 વે ત્રિજગ ગુરૂ, ઇંદ્ર ભુઈ નામેણતો ॥ શ્રી-
 મુખ સંશય સામિ સવે, ફેડ વેદ પએણ તો
 ॥ ૧૯ ॥ માન મેદિહુ મદઠેલી કરે, ભગતે
 નામે શીખતો ॥ પંચ સયામું પ્રત લિયો એ,
 ગારમ પહિલો શીખતો ॥ અંધરું સંજમ સુ-

જીવિ કરે, અગની ભુધ આવેધ તો ॥ નામ લેધ
 આભાસ કરે, તં પુણ પ્રતિબોધેધ તો ॥ ૨૦ ॥
 ઘણી અનુક્રમે ગણહરરયણ, થાપ્યા વીર ઈ-
 ચાર તો ॥ તો ઉપદેશે ભુવન ગુરૂ, સંવમસું
 પ્રતજાર તો ॥ બિહું ઉપવાસે પારણું એ,
 આપણે વિહરંત તો ॥ ગાયમ સંયમ જગ-
 સયલ જય જયકાર કરંત તો ॥ ૨૧ ॥ વસ્તુ
 છંદ ॥ ઇંદ્રભુધ ઇંદ્રભુધ ચઢિય બહુમાન ॥
 હુંકારો કરી સંચરિઓ, સમવસરણ પુહતો.
 તુરંતો ॥ ઈંદ્ર સંસા સામી સવે, ચરમ ના-
 હકેડે ટુરંતો ॥ બોધ બીજ સજ્જાય મને,
 ગાયમ ભવહ વિરત ॥ દિગ્ગજ લેઈ સીગ્ગ્યા
 સહિય, ગણહર પયસંપત્ત ॥ ૨૨ ॥ ભાષા
 ॥ આજ હુઓ મુવિહાણ, આજ પચે-
 લિમ પુણ્ણ ભરો ॥ દીઠા ગાયમ સામિ, જે
 નિય નયણે અમિય ઝરો ॥ સિરિગાયમ
 ગણધાર, પંચસયા મુનિ પરવરીય ॥ ભુ-
 મિય કરય વિહાર, ભવિય જન પડિબોહ
 કરે ॥ સમવસરણ મઝાર જે જે સંસા ઈ-

પજે એ ॥ તે તે પર ઉપગાર, કારણ પુછે
 મુનિ પવરો ॥ ૨૩ ॥ જિહાં જિહાં દીજે
 દિખ્ય, તિહાંતિહાં કેવલ ઉપજેએ ॥ આપ
 કન્હે અણુ હુત, ગાયમ દીજે દાનંદમ ॥
 ગુર ઉપર ગુર ભક્તિ. સામી ગાયમ ઉપ-
 નીય ॥ અવિચલ કેવલ નાણ; રાગજ રાખે
 રંગભરે ॥ ૨૪ ॥ જો અપ્રાપદ શૈલ, વંદે
 ચઢી ચૌવીસ જણ ॥ આતમ લગ્ની વસેણ,
 ચરમ સરીરી સોઇ મુની ॥ ઇચ્છા દેસણ નિ-
 સુણેઈ, ગાયમ ગણહર સંચલિઓ ॥ તાપસ
 પન્નરસએણ, તોમુની દીઠા આવતો એ
 ॥ ૨૫ ॥ તવ સોસિય નિયઅંગ, અમ્હુ શક્તી
 નવી ઉપજે એ ॥ કિમ ચઢસે દ્રઢ કાય, ગજ
 જિમ દીસે ગાજતો એ ॥ ગિરુઓએ અ-
 ભિમાન, તાપસ જો મન ચિંતવે એ ॥ તો
 મુનિ ચઢિઓ વેગ, આલંબાવિ દિનકર કિ-
 રણ ॥ ૨૬ ॥ કંચણ મંણિ નિષ્પન્ન, દંડ ક-
 લસ વજ વડ સહિય ॥ પેખંવિ પરમાણંદ,
 જિણહર ભરહેસર મહિય ભ નિય નિય

કાય પ્રમાણ, ચિહ્નદીસિ સંઠિય જિણહ ઝિખ
 ॥ પણમવિ મન ઉદ્ધાસ, ગાયમ ગણહર તિહાં
 વસિય ॥ ૨૭ ॥ વયર સામીના જીવ, તિર્યક
 જૂંભક દેવ તિહાં ॥ પ્રતીખોધે પુંડરીક કંડ-
 રીક અધ્યયન ભણી ॥ વલતા ગાયમ સામિ,
 સવિ તાપસ પ્રતિખોધ કરે લેઇ આપણે સાથ,
 ચાલે જીમ જીથાધીપતી ॥ ૨૮ ॥ ખીર ખંડ
 ધૂન આણિ, અમિઅ વુઠ અંગુઠ ઠવે ॥
 ગાયમ એકણ પાત્ર, કરાવે પારણ સવે ॥
 પંચસયા સુભ ભાવ, ઉજ્જલ ભરિઓ ખી-
 રમીસે ॥ સાચા ગુરૂ સંજોગ, કવલ તે કેવલ
 રૂપહુઓ ॥ ૨૯ ॥ પંચસયા • જિણ નાહ,
 સમવસરણ પ્રાકાર ત્રય ॥ પેખવિ કેવલ
 નાણ, ઉપન્નો ઉજ્જોય કરે ॥ જાણે જિ-
 ણહ પીયુષ, ગાજન્નો ઘણ મેઘ જિમ ॥ જીણ
 વાણી નિસુણેઈ, નાણી હુઆ પંચસયા ॥ ૩૦ ॥
 વસ્તુ છંદ ॥ ઈણ અનુક્રમે મૂણ અનુક્રમે;
 નાણ સંપન્ન ॥ પત્તરહ સય પરવરિય હરિય
 હરિય જિણ નાહવંદે ॥ જાણવિ જગગુરૂ જ-

યણ; તિહનાણ અપ્પાણ નીંદે ॥ ચરમ
 જિણેસર ઈમભણે, ગાયમ મકરીસ ખેઉ ॥
 છેહજઈ આપણ સહી, હોમું તુણા ખેઉ
 ॥ ૩૬ ॥ ભાષા ॥ સામિઓ એ વીરજિ-
 ભુંદ, પુનિમ ચંદ જિમ ઉદ્ધસિય ॥ વિહ-
 રિઓયે ભરહવાસમ્મી, વરિસ બહોત્તર સં-
 વસિચ્ચ ॥ ઠવતોએ કણ્ણચ્ચ પઉમેસ; પાય
 કમલ સથે સહિચ્ચ ॥ આવિઓએ નયણા
 ભુંદ, નયર પાવાપુરી સુર મહિય ॥ ૩૭ ॥
 પેખિઓયે ગાયમસામી, દેવસર્મા પ્રતીબોધ
 કરે ॥ આપણોએ ત્રીસલાદેવો નંદન પહોતો
 પરમ પએ ॥ વલતો એ દેવ આકાસ, પે-
 ખવી જાણીય જણસમે એ ॥ તો મુનિ એ
 મન વીખવાદ નાદ ભેદ જમ ઉપતો એ
 ॥ ૩૮ ॥ કુણ સમે એ સામીય દેખી, આપ
 કન્હે હું ટાલીયોએ ॥ જાણુંતો એ તીહુઅણ
 નાહ, લોક વીવહાર ન પાલીયોએ ॥ અતી
 ભલુંએ કીધલું સામી, જાણીઉં કેવલ માગશે
 એ ॥ ચીંતવીઉં એ બાલક જેમ અહુવા કેડે

ભાગશે એ ॥ ૩૪ ॥ હું કીમ એ વીર છ-
 હુંદ, ભગતે ભોલો ભોલવીયો એ ॥ આપણો
 એ અવીહડ નેહ, નાહન સંપે સાચવ્યો એ
 ॥ સાચોએ ઇહ વીતરાગ, નેહન જેણે લા-
 લીઓ એ ॥ ઇણ સમેએ ગાયમ ચિત્ત, રાગ
 વૈરાગે વાલીઓ એ ॥ ૩૫ ॥ આવતો એ
 જો ઉલટ, રહેતો રાગે સાહિ ઓ એ ॥ કેવલ
 એ નાણ ઉત્પન્ન, ગાયમ સેહેજે ઉમાહિઓ
 એ ॥ તિહુઅણ એ જય જયકાર કેવલ મ-
 હિમા સુર કરે એ ॥ ગણહર એ કરય વ-
 ખાણ ભવિયણ ભવ જિમ નિસ્તરે એ ॥ ૩૬ ॥
 વસ્તુ છંદ ॥ પદમ ગણહર પદમ ગણહર
 વરસ પંચાસ, ગિહિવાસે સંવસિય ॥ તિસ
 વરિસ સંજમ વિભુસિય ॥ સિરિ કેવળ નાણ
 પુણ; ખાર વરિસ તિહુઅણ નમંસિય ॥ રાય-
 ગિહી નયરિહિ ઠવિય; ખાણ વઈ વરિસાઓ
 ॥ સામી ગાયમ ગુણ નિલો, હોસે શિવપુર
 ઠાઓ ॥ ૩૭ ॥ ભાષા ॥ જિમ સહકારે કો-
 ચલ રઉકે, જિમ કુસુમ વને પરિમલ બહેકે,

જિમ ચંદન મુગંધ નિધિ ॥ જિમ ગંગાજલ
 લહેરે લહકે, જિમ કણ્યા ચલ તેજે ઝલકે
 ॥ તિમ ગોયમ સોભાગ્ય નિધિ ॥ ૩૮ ॥
 જિમ માન સરોવર નિવસે હંસા, જિમ સુ-
 રવર સિરિ કણ્ય વતંસા, જિમ મધુકર રા-
 જીવ વની ॥ જિમ રયણાયર રયણે વિલસે,
 જિમ અંબર તારા ગણ વિકસે, તિમ ગો-
 યમ ગુણ કેલીવની; પુનિમ નિસિ જિમ સ-
 સિહર સોહે; સુરતર મહિમા જિમ જગ-
 માહે, પુરવ દિનિ જિમ સહસકરો ॥ પં-
 ચાનન જિમ ગિરિવર રાજે, નરવર્ધધર જિમ
 મયગલ ગાજે, તિમ જિન સાસન મુનિ પ-
 વરો ॥ ૪૦ ॥ જિમ સુરતરવર સોહે શાખા,
 જિમ ઉત્તમ મુખ મધુરી ભાષા, જિમ વન
 કેતકી મહ મહે એ ॥ જિમ ભૂમિપતિ ભુ-
 યખલ ચમકે, જિમ જિનમંદીર ઘંટા રણકે,
 તિમ ગોયમ લખ્યે ગહગહે એ ॥ ૪૧ ॥
 ચિંતામણી કરચઢિઓ આજ, સુરતર સારે
 વંછીત કાજ, કામ કુંભ સવિલસહુઓ એ ॥

કામગવી પુરે મન કામિય, અષ્ટ મહાસિધી
 આવે ધામિય સામિય ગાયમ અણુસરે એ
 ॥ ૪૨ ॥ પણવખખર પહેલો પલણીને, મા-
 યાખીજી શ્રવણે નિસુણીને, શ્રીમતી સોભા
 સંભવે એ ॥ દેવહુ ધુરિ અરિહંત નામિને,
 વિનય પહુ, ઉવઝાય થુણીને, ઈશ મંત્રે ગો-
 યમ નમો એ ॥ ૪૩ ॥ પુર પુર વસતાં કાંઈ
 કરીને, દેશ દેશાંતર કાંઈ ભમોને, કવણ
 કાજ આયાસ કરો ॥ પ્રહુઉઠી ગાયમ સ-
 મરિને કાજ સમગ્રહ તતખીણ સીને,
 નવ નિધિ વિલસે તાસ ધરે ॥ ૪૪ ॥ ચઉ-
 દહ શય ખારોત્તર વરસે; ગાયમ ગણહર
 કેવલ દીવસે કિઆ કવિત ઉપગાર કરો ॥
 આદિહી મંગલ એહુ પલણી ને; પરવ મ-
 હોતસવ પહિલો લીને રીદિ વૃદ્ધિ કદલાણુ કરો
 ॥ ૪૫ ॥ ધન માતા જિણે ઉદરે ધરિયા, ધ-
 નપિતા જિણ કુલ અવતરિઆ, ધન સહ-
 ગુર જિણે દિખિયા એ ॥ વિનયવત વિદ્યા
 ભંડાર જસગુણ કોઈ ન લક્ષે પાર વર

જિમ સાખા વિસ્તરે એ ॥ ૪૬ ॥ ગૌત-
મ સ્વામીના રાસ ભણી જે ચઢિવિહ સંઘ
રળીયાયત કીજે સયળ સંઘ આણુંદ કરે
॥ કુંકુમ ચંદન છડે દેવરાવો માણક મો-
તીનાં ચાક પુરાવો રચણ સિંહાસણ એસણું
એ ॥ ૪૭ ॥ તીહાં બેસી ગુરૂદેસના દશે
ભવીકજીવનાં કાજ સરીસે ॥ ઉદયવંત મુનિ
ધમ ભણે એ ॥ ગૌતમ સ્વામી તણા એ
રાસ ભણતાં મુણતાં લીલ વિલાસ ॥ સા-
રાય મુખ નિધિ સંપજે એ ॥ ૪૮ ॥ એહ
રાસ જે ભણે ભણાવે, વરમયગલ લગ્નથી ધર
આવે ॥ મનવંછિત આશા ફલે એ ॥ ૪૯ ॥
ઘતિ શ્રી ગૌતમ સ્વામીના રાસ સંપુર્ણ ॥ ૫૦ ॥

॥ અથ શ્રી ત્રેસઠ શિલાકા પુરુષોનું
પ્રમાતીયું ॥ ચોપાદની દેશીમાં ॥

॥ પ્રહસમે પ્રણમુ સરસતીમાય, વહ્ની

સહ ગુરૂને લાગું પાય ॥ ત્રેસઠ શિલકાનાં કહું
 નામ નામ જપંતા સીઝે કામ ॥૧॥ પ્રથમ
 ચોવીશ તીર્થંકર જાણુ તેહ તણે હું કરીશ
 પ્રણામ ॥ રીખલ અણતને સંભવ સ્વામ,
 ચોથા અભીનંદન અભિરામ ॥૨॥ શુભતી
 પદમપ્રભુ પુરે આસ, સુપાર્થ ચંદ્ર પ્રભુ દે
 સુખવાસ ॥ સુવિધી શિતલને શ્રેયાંસનાથ
 એ છે સત્યા શિવપુર સાથ ॥૩॥ વાસુપુ-
 જ્ય છનવિમળ અનંત, ધર્મ શાંતીકુંથુ અ
 રિહંત ॥ અરમણી મુનીસુવ્રત સ્વામ એહ
 થો લહિયે મુક્તિ સુઠામ ॥૪॥ નમી નાથ
 નેમીસર દેવ જસ સુર નર નીત ન્સારે સેવ
 ॥ પાર્થનાથ મહાવીર પ્રસિદ્ધ, તુઠા આપે
 અવિચલ રિદ્ધ ॥૫॥ હવે નામ ચકવર્તી ત
 હાં બાર ચકી જે સાચે લણ્યા ॥ પહેલો
 ચકી ભરત નરેશ સુખે સાધ્યા છણે પર
 ખંડ દેશ ॥૬॥ બીજો સગર નામે ભુપાળ
 ત્રીજો મધવરાય સુવિશાલ, ॥ ચોથો કહીયે
 સનંતકુમાર, દેવ પદવી પામ્યાછે સાર ॥૭॥

શાંતી કુંથુ અર ત્રણે રાય, તીર્થકર પણ પદ
 કહેવાય ॥ સુભુમ આઠમો ચક્રી થયો, અતો
 લોભે કરી નરકે ગયો ॥ ૮ ॥ મહાપદ્મ રાય
 બુદ્ધિ નિધાન, હરીપેણ દશમો રાજન ॥
 અગ્યારમો જય નામ નરેશ, બારમો બ્રહ્મ-
 ત વ્યકેશ ॥ ૯ ॥ એ બારે ચક્રીસર કહ્યા;
 સુત્ર સીદ્ધાંતચક્રી મેલહ્યા ॥ હવે વાસુદેવ
 કહું નવનામ, ત્રણ ખંડ જેણે જીત્યા ઠામ
 ॥ ૧૦ ॥ વીર જીવ પ્રથમ ત્રીપૃષ્ઠ, બીજો
 નૃપ જાણો દ્વિપૃષ્ઠ ॥ સ્વયંભુ પુરુષોત્તમ મ-
 હારાય, પુરુષસિંહ પુરુષ પુંડરીક રાય ॥ ૧૧ ॥
 દત્ત નારાયણ કંબુ નરેશ, એ નવ હવે બ-
 ણદેવ વિશેષ ॥ અચલ વિજય ભદ્ર સુપ્રભ
 ભુપ, સુદર્શન આનંદ નંદન રૂપ ॥ ૧૨ ॥
 પદ્મ રામ એ નવ બળદેવ; પ્રતિશત્રુ નવ
 પ્રતિવાસુદેવ ॥ અશ્વઘ્રીવ તારક રાજેન્દ્ર મે-
 રક મધુ નિશંભ બલેન્દ્ર ॥ ૧૩ ॥ પ્રહલાદ ને
 રાવણ જરાસંઘ, જીત્યાં ચક્ર બલે તસ સંઘ
 ॥ ત્રેસઠ સંખ્યા પદવી કહી, માતા સાઠે

અંથે લહી ॥ ૧૪ ॥ પિતા બાવનને શાઠ શ-
 રીર, આગણુસાઠ જીવ મહાધીર પંચ વરણુ
 તીર્થંકર જાણુ, ચક્રી સોવન વાન વખાણુ
 ॥ ૧૫ ॥ વાસુદેવ નવ શામળવાન; ઉજ્જ-
 વલ તનુ બળદેવ પ્રધાન ॥ તીર્થંકર મુક્તિ
 પદ વર્યા, આઠ ચક્રી સાથે સંચર્યા ॥ ૧૬ ॥
 બળદેવ આઠ વલી તેની સાથ, શિવપદ લીધું
 હાથે હાથે ॥ મધવા સનંત કુમાર સુર લોક,
 ત્રીજે મુખ વિલસે ગત શોક ॥ ૧૭ ॥ ન-
 વમે બળદેવ બ્રહ્મ નિવાસ; વાસુદેવ મહુ
 અધોગતિ વાસ ॥ અષ્ટમે બારમે ચક્રી સાથ,
 પ્રતિવાસુદેવ સમા નરનાથ ॥ ૧૮ ॥ સુર-
 વર મુખ સાતા ભોગવી, નારકી દુઃખ વ્યથા
 અનુભવી ॥ અનુક્રમે કર્મ સૈન્ય જય કરી, નર
 વર ચતુરંગી મુખ વરી ॥ ૧૯ ॥ સદગુરુ
 જોગે ક્ષાયોક ભાવ, દર્શન જ્ઞાન ભવોદ્ધિ
 નાવ ॥ આરોહી શીવ મંદીર વિસે, અનંત
 ચતુષ્થ તવ ઉદ્ધરે ॥ ૨૦ ॥ લેશે અક્ષય પદ
 નીર્વાણ, સિદ્ધ સર્વે મુજ દો કલ્યાણ ॥ ઉ-

તમ નામ જપેા નરનાર, સ્વરૂપચદ લહે
જય જયકાર ॥ ૨૧ ॥

શ્રી શેત્રુંજય તીર્થના ૨૧ નામ સંબં-
ધી સ્વમાસમણ આપવાના ટુહા.

સિદ્ધાચલ સમરૂં સદા, સોરઠ જ્ઞેશ મો-
ઝાર ॥ મનુષ્ય જન્મ પામી કરી, વંદુ વાર
હુજાર ॥ ૧ ॥ અંગ વસન મન ભુમીકા, પુજે
પગરણ સાર ॥ ન્યાય દ્રવ્ય વિધી સુદ્ધતા,
શુદ્ધી સાત પ્રકાર ॥ ૨ ॥ કાર્તીક શુદ્ધી પુનમ
દીને, દસ કોડી પરીવાર ॥ દ્રાવિડ વારીખી-
દ્વેષ, સિદ્ધ થયા નિરવાર ॥ ૩ ॥ તિથે કા-
રણ કાર્તીકી દીને, સંઘ સકળ પરીવાર ॥
આદિદેવ સન્મુખ રહી, ખમાસમણ બાહુ વાર
॥ ૪ ॥ એકવીસ નામે વર્ણવ્યો, તિહાં પહેલું
અભિધાન ॥ શત્રુંજય શુકરાજથી, જનક વ-
ચન બહુમાન ॥ સીદ્ધાં ॥ ૫ ॥ સમોસર્યા

સિદ્ધાચર્યે, પુંડરીક ગણધાર ॥ લાખ શવા
 મહાતમ કર્યું, સુરનર સભા મોઝાર ॥ ૬ ॥
 ચૈત્રી પુનમને દીને, કરી અણસણ એક માસ
 ॥ પાંચ કોડી મુની સાથશું, મુક્તિ નિલયમાં
 પાસ ॥ ૭ ॥ તિણ કારણ પુંડરીકગીરીનામ
 થયું વિખ્યાત ॥ મન વચ કાચે વંદીએ, ઉઠી
 નિત્ય પ્રભાત ॥ સીદ્ધાં ॥ ૮ ॥ વીશ કોડી
 શું પાંડવા, મોક્ષ ગયા ઇણે ઠામ ॥ ઈમ અ-
 નંત મુકતે ગયા, સિદ્ધ ક્ષેત્ર તિણે નામ ॥
 સીદ્ધાં ॥ ૯ ॥ અડસઠ તીરથ નહાવતાં,
 અંગરંગ ઘડી એક ॥ તુંખી જલ સ્નાને
 કરી જાગ્યે ચીત્ત વિવેક ॥ ૧૦ ॥ ચંદ્ર શે-
 ખર રાજ પ્રમુખ, કરમ કઠણું મલ ધામ ॥
 અચલ પદે વિમળા થયા, તિણે વિમલાચલ
 નામ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૧૧ ॥ પર્વતમાં સુરગિરી
 વડા, જન અભિષેક કરાય ॥ સિદ્ધ હુવા
 સ્નાતક પદે, સુરગિરિ નામ ધરાય ॥ ૧૨ ॥
 અથવા ચઉદે ક્ષેત્રમાં, એ સૂક્ષ્મ તિરથ ન
 એક ॥ તિણ સુરગિરી નામે નમું, જહાં સુ-

રવાસ અનેક ॥ સિદ્ધાં ॥ ૧૩ ॥ એશી
 ચોજન પૃથુલ છે, ઉંચપણે છવીસ ॥ મહિ-
 માયે મહોટો ગિરિ મહાગિરિ નામ નમીસ
 ॥ સિદ્ધાં ॥ ૧૪ ॥ ગણધર ગુણવંતામુની,
 વિશ્વ માંહે વંદનિક ॥ જેહુવો તેહુવો સંયમી,
 એ તિરથે પુજનિક ॥ ૧૫ ॥ વિપ્રલોક વિ-
 પધર સમા, દુખીયા ભુતલ માન ॥ દ્રવ્ય
 લીંગી કણ ક્ષેત્ર સમ, મુનીવર છીપ સમાન
 ॥ ૧૬ ॥ શ્રાવક મેઘ સમા કહ્યા, કરતા પુન્યનું
 કામ પુન્યની રાસી વધે ઘણી, તેણે પુન્ય રાસી
 નામ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૧૭ ॥ સંયમ ધર મુનીવર
 ઘણા, તપ તપતા એક ધ્યાન ॥ કર્મ વિજોગે
 પામીયા, કેવળ લક્ષ્મી નિધાન ॥ ૧૮ ॥ લક્ષ
 એકાણું શિવવર્યા, નારદશું અણુગાર ॥ નામ
 નમો તેણે આઠમું, શ્રીપદગીરી નિરધાર ॥
 સીદ્ધાં ॥ ૧૯ ॥ શ્રી સીમધર સ્વામીયે, એ
 ગીરી મહીમા વિલાસ ॥ ઇંદ્રની આગે વર્ણ-
 વ્યો, તેણે એ ઇંદ્ર પ્રકાશ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૨૦ ॥
 દશ કોટી અણુવ્રત ધરા, લકતે જમાડે સાર

॥ જૈન તિથિ યાત્રા કરે, લાભ તથા નહિ
 પાર ॥ ૨૧ ॥ તેહ થકી સિદ્ધાચલે, એક મુની
 ને દાન ॥ દેતાં લાભ ઘણો હુવે, મહા તિરથ
 અભિધાન ॥ સિદ્ધાં ॥ ૨૨ ॥ પ્રાચે એ ગિ-
 રિ શાશ્વતો, રહેશે કાલ અનંત ॥ શશુજય
 મહાતમ મુણી નમો શાશ્વત ગિરિ સંત
 ॥ ૨૩ ॥ ગૌ નારી જાલક મુની, ચૌહત્યા ક-
 રનાર ॥ જાત્રા કરતાં કાર્તીકી, નરહો પાપ
 લગાર ॥ ૨૪ ॥ જે પરદારા લંપટી, ચોરીના
 કરનાર ॥ દેવ દ્રવ્ય ગુરુ દ્રવ્યના, જે વળી
 ચોરણ હાર ॥ ૨૫ ॥ ચૈત્રી કાર્તીકી પુનમે,
 કરે યાત્રા ઘણે ઠામ ॥ તપ તપતાં પાતીક
 ગળે, તીણે દ્રઢ શક્તિ નામ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૨૬ ॥
 ભવ ભય પામી નીકળ્યા થાવન્યા મુત જેહ
 ॥ સહસ્ર મુનીશું શિવવર્યા, મુક્તિ નિલય ગિરી
 તેહ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૨૭ ॥ ચંદા મુરજ બેહુ જ-
 ણા, ઉભા ઘણે ગિરી શૃંગ ॥ કરી વર્ણવને
 વધાવીયો, પુષ્ક દંત ગીરી રંગ ॥ સિદ્ધાં
 ॥ ૨૮ ॥ કર્મ કલણ ભવજળ તણ, ઇહાં

પામ્યા શિવ સદ્ગ ॥ પ્રાણી પદ્મ નિરંજની,
 વંદો ગીરી મહાપદ્મ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૨૬ ॥
 શિવવહુ વિવાહ આછવે, મંડપ રચીયો સાર
 ॥ મુનીવર વર બેઠક ભણી, પૃથ્વી પ્રીત મ-
 નોહાર ॥ સિદ્ધાં ॥ ૩૦ ॥ શ્રી મુલદ્રગિરી
 નમો, ભદ્ર તે મંગળ રૂપ ॥ જલ તરંગ ગી-
 રીવર તણી, શીશ ચડાવે ભુપ ॥ સિદ્ધાં
 ॥ ૩૧ ॥ ચિત્રાધર મુર અપહરા, નદી શેત્રુંજી
 વીલાસ ॥ કરતાં હરતાં પાપને, ભણ્યે ભવી
 કૈલાસ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૩૨ ॥ બીજ નીરવાણી
 પ્રભુ, ગર્ભ ચોવીસી મોઝાર ॥ તસ ગણધર
 મુનીમાં વડા, નામે કદંબ અગણાર ॥ ૩૩ ॥
 પ્રભુ વચ્ચે અણસણ કરી, મુક્તિપુરીમાં વાસ
 ॥ નામે કદંબ ગીરી નમો, તો હોય લીલ
 વીલાસ ॥ સિદ્ધાં ॥ ૩૪ ॥ પાતાળે જસ
 મુલ છે, ઉજવળ ગીરીનું સાર ॥ ત્રીકરણ
 યોગે વંદતાં, અદ્ય હોય સંસાર ॥ ૩૫ ॥
 તન મન ધન સુત વહીલા, સ્વર્ગાદિક મુખ
 ભોગ ॥ જે વંછે તે સંપન્ને, શિવરમણી સં-

યોગ ॥ ૩૬ ॥ વિમળાચળ પરમેષ્ઠીનું, ધ્યાન
 ધરે ખટમાસ તેજ અપુરવ વિસ્તરે, પુરે સ-
 વળી આશ ॥ ૩૭ ॥ ત્રીજે ભવ સિદ્ધી લહે,
 એ પણ પ્રાપ્તિ વાચ ॥ ઉત્કૃષ્ટા પરીણામથી
 અંતર મહુરત સાચ ॥ ૩૮ ॥ સર્વ કામ દા-
 યક નમો, નામ કરી એળખાણ ॥ શ્રી શુભ
 વીર વીજય પ્રભુ, નમતાં કોડ કલ્યાણ ॥ ૩૯ ॥

॥ સિદ્ધગિરીની થોથ. ॥

શ્રી શત્રુંજય તીરથ સાર, ગિરીવરમાં જેમ
 મેરૂ ઉદાર,
 ઠાકોર રામા પાર, મંત્ર માંહી નવકાશજ બાણું.
 તારામાં જેમ ચંદ્ર વખાણું, જળધર જળમાં બાણું,
 પંખીમાં ઉત્તમ જેમ હંસ, કુળ માંહી, જેમ
 રીખવાનો વંશ;
 નાભિ તણો એ અંશ, ખેમાવંતમાં શ્રી અરીહંત.
 તપસુરામાં માહા મુનીવંત, શત્રુંજય ગિરિ,
 ગુણવંત.

પુંડરગિરી મહિમા, આગમમાં પ્રસીદ્ધ;
 વિમળાયળ ભેટી, લહીએ અવીચળ રીદ્ધ.
 પંચમ ગતી પોહોત્યા, મુનીવર કોડા કોડ;
 એણે તીરથે આવી, કર્મ વીપાક વિછોડ.

આદિ છનવર રાયા, જસ સોવત્ર કાયા;
 મરૂદવી માયા, ધોરી લેછન પાયા.
 જગત સ્થિતિ નિપાયા, શુદ્ધ ચારિત્ર પાયા;
 કેવળ સિરી રાયા, મોક્ષ નગરે સધાયા.

રૂપભ ચંદ્રાનન વંદન કીજે,
 વારીખેણ દુઃખ વારેછ;
 વંધમાન છનવર વળી પ્રણમો,
 શાશ્વત નામ એ ચ્યારેછ.
 ભરતાદીક ક્ષેત્રે મળી હોવે,
 ચ્યાર નામ ચીત્ત ધારેછ;
 તેણે ચ્યારે એ શાશ્વત છનવર,
 નમીએ નીત્ય સવારેછ.

પ્રહુ ઉઠી વંદુ, રીખવદેવ ગુણવંત;
 પ્રભુ બેઠા સોહીએ, સમવસરણ ભગવંત.
 ત્રણ છત્ર બીરાજે, ચામર ઢાળે ધંદ્ર;
 હમના ગુણ ગાવે, સુરનર નારીના પૃંદ.

॥ શ્રી મંધર જીનની થોય. ॥

શ્રી મંધર જીનવર, સુખકર સાહેબ દેવ;
 અરીહુત સકળની, ભાવ ધરી કરું સેવ.
 સદગ વ્યાજમ પારન, ગણધર ભાખીત વાણી;
 જયવંતી આણા, જ્ઞાન વીમળ ગુણ ખાણી.

માહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં મંધર સ્વામી, સોનાનું
 સીંહાસનજી.
 રૂપાનું ત્યાં છત્ર બીરાજે, રતનમણીના દીવા
 ચારજી.
 કુમકુમ વરણી ત્યાં ગહુડી બીરાજે, મોતીના
 અક્ષત સારજી;

ત્યાં બેઠા શ્રી મંધર સ્વામી, બોલે મધુરી
વાણીજી.

કેસર ચંદન ભર્યાં કચોળાં, કસ્તુરી બરાસોજી;
પેહલી પૂજા મોરી હોજો, ઉગમતે પ્રભાતેજી.

સમકિતના સડસઠ વોલ.

૪ સદહણા	૫ ભૂષણ
૩ લિંગ	૫ લક્ષણ
૧૦ વિનય	૬ જાતના
૩ શુદ્ધિ	૬ આગાર
૫ દૂષણ	૬ ભાવના
૮ પ્રભાવક	૬ સ્થાન

ચાર સદહણા.

૧ જીવાદિક નવ તત્વનો અભ્યાસ કરવો;
વિચાર કરવો.

- ૨ સાધુ મુનિરાજની સેવા કરવી.
- ૩ પાસથ્યા, કુશીલીઆ, વેશવીડંબક એવા સમકીતથી ભ્રષ્ટનો સંગ કરવો નહીં.
- ૪ અન્યદર્શની, મિથ્યા દ્રષ્ટીનો સંગ ન કરવો.

ત્રણ લિંગ.

- ૧ સિદ્ધાંત એટલે વીતરાગની વાણી સાંભળવાની અતિ અભિલાષા.
- ૨ ચારિત્ર ધર્મ એટલે પ્રત પચ્ચખાણ કરવાની અતિ અભિલાષા.
- ૩ દેવ ગુરુ પ્રમુખ ઉત્તમ પુરુષોની વૈયાવચ્ચ કરવામાં સાવધાન.

દશ વિનય.

૧. અરિહંત દેવનો .	૨. સિદ્ધ ભગવાનનો
૩ છન પ્રતિમાનો	૪ શ્રુત ધર્મનો
૫ ચારિત્ર ધર્મનો	૬ સર્વ સાધુનો

૭ આચાર્યનો

૮ ઉપાધ્યાયનો

૯ ચતુર્વિધ સંધનો

૧૦ સમ્યક્ દર્શનનો

વિનય એટલે સેવા, ભક્તિ, બહુ માન,
અંતરંગ પ્રેમ, ગુણગ્રામ કરવા તથા અવગુણ
છોડવા, આશાતના રાગવી તેમાં ફવની ૮૪
અને ગુરૂ સંબંધી ૩૩ આશાતના રાગવી.

ત્રણ શુદ્ધિ.

૧. મનશુદ્ધિ એટલે વીતરાગનો ભાગ્યો ધર્મ
સાર છે બીજું કંઈ સંસારમાં સાર નથી
એવો ડિપભાવ તે.
૨. વચન શુદ્ધિ એટલે જીનધર્મ આરાધતાં
કલ્યાણ નહીં હોય તો બીજાથી કેમ હોય.
કલ્યાણ તો વીતરાગના ધર્મ થકીજ છે
બીજાથી કલ્યાણ નથી એવ કહેવું તે.
૩. કાયશુદ્ધિ એટલે કોઈ છેદો, ભેદો, અનેક
પ્રકારની પીડા ડિપજાવો, પણ વીતરાગ વિના
બીજાની આગળ મસ્તક ન નમાવવું તે.

પાંચ દૂષણ.

- ૧ શંકા એટલે વીતરાગના વચનમાં સંશય કરવો.
- ૨ કાંક્ષા એટલે જનમત વિના ખીજા મતની વાંછા કરવી.
- ૩ વિચિત્રિત્તા એટલે ધર્મના કૃણ વિષે સંદેહ કરવો.
- ૪ પ્રશંસા એટલે કુલિંગી, દર્શલિંગી, પાખંડી લોકોની પ્રશંસા કરવી.
- ૫ સંસ્તવ એટલે ઉપર બતાવેલા પાખંડી લોકોનો પરિચય કરવો, એ ખાંચ દૂષણ વર્જવાં.

આઠ પ્રભાવક.

- ૧ જનમત પરમતના શાસ્ત્રનો જાણ.
- ૨, ધર્મ ઉપદેશનો દેનાર.
- ૩ ન્યાયથી વાદ કરનાર.
- ૪ નિમિત્તનો જાણ.

૫ ક્ષમાવંત, નિર્લોભી, તપસ્વી.

૬ વિદ્યા મંત્રનો જાણ હોય.

૭ સિદ્ધ સંપત્ત (આકાશ ગમનની વિદ્યાએ સહિત.)

૮ કવિ.

ઉપર કહેલા આઠ જીનમત દીપાવનાર કહીએ એવા થવાનો ઉદ્યમ કરવો જેથી જિનધર્મ દીપાવવામાં આવે અથવા એવા પુરુષોની તેમના સમકીત ગુણ જોઈને સેવા કરવી.

પાંચ ભૂષણ.

૧ જિન માર્ગને વિષે કુશળ હોય.

૨ જિન શાસનની પ્રભાવના એટલે દીપાવવું અથવા વૃદ્ધિ થાય તેમ કરવું.

૩ ગીતાર્થ મુનિરાજ અને તીર્થની સેવા કરવી.

૪ જૈન ધર્મને વિષે દ્રઢતા રાખવી.

૫ દેવ, ગુરુ તથા સિદ્ધાંતનો વિનય વૈયાવ-
ચ્ચ કરવો.

પાંચ લક્ષણ.

- ૧ ઉપસમ એટલે ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ
એ ચાર કપાયતું શાંત કરવું તે.
 - ૨ સંયોગ એટલે મોક્ષના સુખની અભિલાષા
રાખવી.
 - ૩ નિર્વેદ એટલે સંસારના દુઃખ થકી ઉદાશ
રહેવું.
 - ૪ અનુકંપા એટલે જીવને દુઃખ થકી નિવા-
રણ કરવાની ઇચ્છા અર્થાત્ સર્વ જીવને
વિષે દયાભાવ રાખવો.
 - ૫ આસ્તિક્ય એટલે શ્રીવીતરાગે ભાજ્યું તે
સત્ય છે; જીઠ કાંઈ. પણ નથી એવી દ્રઢ
આસ્થા રાખવી.
-

છ જતના.

- ૧ પરતીર્થિકાદિવંદન એટલે અન્યતિર્થી અન્યતિર્થીના દેવ અને અન્યતિર્થીનાં ગ્રહણ કરેલી પ્રતિમાને વંદન કરવું નહીં એટલે તેમની આગળ બે હાથ જોડવા નહીં.
 - ૨ નમસ્કરણ એટલે તેમને નમસ્કાર કરવો નહીં એટલે તેમની આગળ માથું નમાવવું નહીં.
 - ૩ આલાપન એટલે તેમની સાથે બોલવું નહીં,
 - ૪ સંલાપન એટલે તેમની સાથે વારંવાર બોલવું નહીં.
 - ૫ અશનાદિદાન એટલે ખાવા પીવાનું ધર્મ બુદ્ધિએ આપવું નહીં.
 - ૬ ગંધપુષ્પાદિ પ્રેષણ એટલે તેમને ગંધપુષ્પાદિ મોકલવાં નહીં.
-

છ આગાર.

- ૧ રાજાભિયોગ, એટલે રાજાના કહેવાથી કરવું.
- ૨ ગણાભિયોગ, એટલે ધણા લોકોના કહેવાથી કરવું.
- ૩ બળાભિયોગ, એટલે બળવાનના કહેવાથી કરવું.
- ૪ મુરભિયોગ, એટલે દેવતાદિકની હઠથી કરવું.
- ૫ કાંતારવૃત્તિ, એટલે આજીવિકાને વાસ્તે કરવું.
- ૬ ગુરુનિબ્રહ્મ, એટલે માતાપીતા કળાચાર્ય પ્રમુખના કહેવાથી કરવું.

આ છ આગાર પોતાની મરજી ન છતાં
લાચારીથી તેમના કહેવાથી શેરવા.

છ માવના.

- ૧ સમકિત કેવું છે ચારિત્ર ધર્મરૂપી ઝાડનું મૂળ છે.
- ૨ વળી સમકિત કેવું છે તો ચારિત્ર ધર્મરૂપી

- નગરમાં પેસવાનું આરણ્યું છે.
 ૩ આ સમકિત ચારિત્ર ધર્મરૂપી મેહેલનો
 મૂળ પાયો છે.
 ૪ વળી સમકિત જ્ઞાન ચારિત્રાદિ ગુણ રૂપ
 તત્વનો નિધિ છે.
 ૫ વળી સમકિત કેવું છે તો ચારિત્ર રૂપી
 જીવીતપણાનો આધાર છે.
 ૬ વળી સમકિત શ્રૂતચારિત્ર રૂપી રસનું પાત્ર છે.

છ સ્થાન.

- ૧ જીવ છેજ.
 ૨ જીવ નિત્ય છે.
 ૩ જીવ કર્મનો-કર્તા છે.
 ૪ જીવ કર્મનો ભાગવનાર છે.
 ૫ જીવને મોક્ષ છે.
 ૬ જીવને મોક્ષનો ઉપાય છે એટલે કર્મ ર-
 હિત થવાનો ઉપાય છે.
 ૭ શો ઉપાય છે ? સમ્યગ, જ્ઞાન, દર્શન અને
 ચારીત્ર.
 ઇતિ સમકીર્તના ૬૭ બોલ સંક્ષેપે સંપૂર્ણ.

મવાભિનંદી જીવોના લક્ષણ.

પાંચ ઇંદ્રિયોનાં વિષય સુખ પરમાર્થે કરી દુઃખકારી છે, તો પણ તેને વિષે જે જીવો સુખનો બુદ્ધિએ કરીને આનંદ માને છે તેને સવાલિનંદી કહીએ. તેમનાં લક્ષણ નીચે સુખ્ય:—

- ૧ અહારને અર્થે એટલે જો હું સમાયક, પોસો તથા દિસાવગાસિકાદિ ધર્મ કરણી કરીશ તો જમવાનું મળશે, એવી વિચારણાથી ધર્મ કરણી કરવી તે.
- ૨ પૂજાવાને અર્થે ધર્મ કરે એટલે જો હું ધર્મ કરણી કરીશ તો લોકમાં પૂજનીક થઇશ એવો અભિપ્રાય રાખવો તે.
- ૩ ઉપધી એટલે વસ્ત્ર પાત્રાદિકને અર્થે ધર્મ કરણી કરવી તે.
- ૪ શિદ્ધિગારવ એટલે શ્રાવકને, પોતાના કરવાને અર્થે એટલે જો હું ધર્મ કરણી કરીશ તો આ શ્રાવક મારા થશે, અને એ-

મનાથી માફ ગુજરાન થશે એવી બુદ્ધિ-
એ કરીને ધર્મ કરણી કરવી તે.

૫ ક્ષુદ્ર એટલે અગંભીર હોય, પારકાં છીદ્ર
ખોળતો ફરે, લોકોના કિચિત્ અવગુણ
દખી લોકોની આગળ વિશેષપણે કહેતો
ફરે, અને પોતાના અવગુણ ઢાંકે અને
પોતાના ગુણનો ઉત્કર્ષ કરે એટલે હરેક
રીતે પોતાનો ગુણ પ્રગટ થાય એમ લો-
કોની આગળ બોલવું તે.

૬ લોભને વિષે એટલે પુદ્ગળ ભાવને વિષે
એટલે, ધન, ધાન્ય, વસ્ત્ર, પાત્ર, જશ અ-
ને કીર્તિ મેળવવાને વિષે તત્પર એટલે
આશક્ત રહેવું તે.

૭ હીન એટલે પુદ્ગળ ભાવના વિચોગે કરી-
ને, રાંક એટલે આગામી કાળની ચિંતા
કરે પણ આત્મ સ્વરૂપનો કાંઈ પણ વિચાર
કરે નહિ તે.

૮ મત્સરી એટલે પારકા ગુણને ન સહે તે.

૯ ભયવાન એટલે પુદ્ગલાદિક વસ્તુના વિ-

ચોગનો ભય કરવો તે.

૧૦ શઠ ઓટલે કપટી.

૧૧ અજ્ઞાની ઓટલે સર્વ વસ્તુનો અબળ.

ઊપર લખેલાં અગિયાર લક્ષણે હરેક જણે વર્જવાં અને ધર્મ કરણી કરતાં તો વિ-
શેષપણે વર્જવાં.

મિથ્યાત્વના બોલનો વિસ્તાર.

ચાર પ્રકાર.

- ૧ પ્રરૂપણ મિથ્યાત્વ:—શ્રીજિનેશ્વર ભાષિત અર્થથી અવળો પ્રરૂપણ કરવો તે.
- ૨ પ્રવર્તન મિથ્યાત્વ:—લોકીક તથા લોકો-
ત્તર મિથ્યાત્વની કરણી કરવી તે.
- ૩ પરિણામ મિથ્યાત્વ:—મનમાં જુદો હકિકાત
રાખે અને કેવળી ભાષિત નવે તત્વના
અર્થ યથાર્થ ન સદહે તે.
- ૪ પ્રદેશ મિથ્યાત્વ:—સત્તાગતમાં રહેલી ભો-
લની કમની સાત પ્રકૃતિ તે.

દશ પ્રકાર.

- ૧ ધર્મને અધર્મ કહેવો:—જિનેશ્વર ભાષિત શુદ્ધ ધર્મને અધર્મ કહેવો તે.
- ૨ અધર્મને ધર્મ કહેવો—હિંસાદિ પાંચ આશ્રય સહિત અશુદ્ધ એવા અધર્મને ધર્મ કહેવો.
- ૩ માર્ગને ઉન્માર્ગ કહેવો—સમકોત સહિત સાંવર ભાવ સેવન કરવાને ઉન્માર્ગ કહેવો તે.
- ૪ ઉન્માર્ગને માર્ગ કહેવો—કુદેશ, કુચર, કુધર્મને સેવન કરવાને માર્ગ કહેવો તે.
- ૫ સાધુને અસાધુ કહેવો તે:—સત્તાવીશ ગુણ સુક્ત, તરણતારણ જહાઝ સમાન, શુદ્ધ પ્રરૂપક, એવા સાધુને અસાધુ કહેવા તે.
- ૬ અસાધુને સાધુ કહેવા તે—આરંભ પરિશ્રદ્ધ વિષય કષાયના ભરેલા લોભી, ખોટી શ્રદ્ધ કરાવનાર, લોહના નાવ સમાન, અસાધુને સાધુ કહેવા તે.

- ૭ જીવને અજીવ કહેવોતે:—એકેંદ્રિયાદિક
જીવનને અજીવ કહેવો તે.
- ૮ અજીવને જીવ કહેવોતે:—સોના રૂપાની
વાંટી આદિક અજીવને જીવ કહેવો તે.
- ૯ મૂર્તને અમૂર્ત કહેવો તે:—પવન રૂપી પદાર્થ
જેવાને અરૂપી કહેવો તે.
- ૧૦ અમૂર્તને મૂર્ત કહેવો તે:—જીવ તથા ધર્મા-
સ્તિકાયાદિ અરૂપી પદાર્થને રૂપી કહેવા તે.

પાંચ પ્રકાર.

- ૧ અભિપ્રહીક:—ખરા ખોટાની પરિક્ષા કર્યા
વિના ખોટાની મતિમાં આવ્યું તે સાચું
માને તે.
- ૨ અનભિપ્રહીક:—સર્વ ધર્મ સારા છે. સર્વ
દર્શન રૂડાં છે, સૌને વંદીએ, કોઈને નિંદિ
એ નહીં એમ વિષય અને અમૃત સરખાં
ગણવાં તે.
- ૩ અભિનીવેશીક:—જાણીને જૂઠું ખોલે, ખો-

તાના અજ્ઞાનથી ભુલ પડે છતે ખોટી પ્ર-
રૂપણા કરે અને કોઇ સમક્ષિત દષ્ટિ સમ-
જાવે તો પણ હું ન મૂકે તે.

૭ અંતરિક્ષિકઃ—જિન વાણીમાં સંશય રાખે,
એટલે પોતાના અજ્ઞાનથી સિદ્ધાંતના અ-
ર્થ સમજે નહીં તેથી કગમગતો રહે તે.

૫ અનાશ્લોગિકઃ—અજાણપણે કોઇ સમજે
નહીં તે અથવા એકેન્દ્રિયાદિક જીવને અ-
નાદિકાળનું લાગે છે તે.

છ પ્રકાર.

૧ લૌકીક દેવગતઃ—રાગ દ્વેષના ભરેલા લો-
કીક દેવને માને, પુજે, તેમનો કહોલો
માર્ગ પાળે તે.

૨ લૌકીક ગુરુગતઃ—અઠાર પાપસ્થાનકના
ભરેલા નવા નવા વેશ બનાવનારા અન્ય
દર્શનીનાં ગુરુને ગુરુ માનવા તથા બહુ
માન કરવું તે.

૩ લોકોત્તર પર્વગત:—આ લોકમાં પુદ્ગલીક સુખની ઇચ્છાએ મિથ્યાત્વી લોકે કદથેલા હોળી, બળેવાદિક પર્વને શ્રદ્ધાએ અપુર-ધવાં તે.

૪ લોકોત્તર દેવગત:—અઠાર દોષ રહીત અ-રિહંત દેવની આગળ આ લોક પરલોકના પુદ્ગલીક સુખની વાંચ્છાએ માનવા મા-નવી તે.

૫ લોકોત્તર ગુરુગત:—અઠાર પાપસ્થાનક સેવનાર, છકાયનો આરંભ કરનાર એવા જિનના સાધુનો વેષ ધરનારને ગુરુ મા-નવા તે તથા શુદ્ધ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર સહિત એવા મુનિરાજને આ લોક પરલો-કના સુખની વાંચ્છાએ વાંદવા, પૂજવા, પડિલાલવા તે.

૬ લોકોત્તર પર્વગત:—જિનરાજના કલ્યાણુક ના દિવસે તથા આઠમ ચૌદશતિ પર્વના દિવસે આ લોક પરલોકના સુખને અર્થે આંબેલ, એકાસણાદિ તપ કરવો તે.

ઉપરના મિથ્યાત્વ સારી રીતે સમજીને
દાળવાનો ખપ કરવો.

॥ અથ શ્રી જીવવિચાર પ્રકરણ પ્રારંભ. ॥

॥ આર્યા વૃત્તં ॥

ભુવણપર્થવં વીરં, નમિતિણુ ભણામિ
અખુલ્લજોહુથં ॥ જીવસરવં કિંચિવિ, જહ
ભણિયં પુન્વ મૂરિહિં ॥ ૧ ॥ જીવા મુક્તા
સંસાર, રિણો ય તસ થાવરા ય સંસારી ॥ પુ-
ઢવિ જલ જલણુ વાડી, વણુસ્સઘ થાવરા નેયા
॥ ૨ ॥ ફલિહ મણિ રયણુ વિદુમ, હિંગુલ
હરિયાલ મણસિલ રસિંદા ॥ કણગાર્ધ ધાડી
સેઠો, વન્નિય અરણેટ્ટય પલેવા ॥ ૩ ॥ અ-
પ્લય તૂરી ડિસં, મટ્ટો પાહાણુ જાઘઓ લેંગા
॥ મોવીરંજણુ લૂણા, ઇ પુઢવિલેયાર્ધ ઇચ્ચાર્ધ

॥ ૪ ॥ ભોમંત રિખખમુદગં, ઓસાહિમકરગ
 હરિતણુ મહિયા ॥ હુંતિ ઘણોદહિમાઈ, ભે-
 આ ઘેગાય આઉસ્સ ॥ ૫ ॥ ઇંગાલ જાલ
 મુમ્મુર, ઉક્કાસણી કણગ વિજળુમાધયા ॥ અગ-
 જિજિયાણું ભેયા, નાયવ્વા નિઢીણુ બુદ્ધિએ
 ॥ ૬ ॥ ઉપ્પામગ ઉક્કલિયા, મંડલી મુહમુદ્દ
 ગુંજવાયા ય ॥ ઘણુ તણુ વાયાઈયા, ભેયા ખલુ
 વાઉકાયસ્સ ॥ ૭ ॥ સાહારણ પત્તેયા, વણ-
 સમજયા દુહા મુએ ભણિયા ॥ જૈસિ મણું-
 તાણુ તણુ, એગા સાહારણા તેઉ ॥ ૮ ॥ કં-
 દા અંકુર કિસલય, પણગા સેવાલ જમ્મીકે
 ડા ય ॥ અદ્વિયતિય ગજજરમોં, થથ વથુલા
 થેગ પક્ષંકા ॥ ૯ ॥ કોમલફલં ચ સવ્વં, ગૂઢ
 સિરાઈ સિણાઈ પત્તાઈ ॥ થોહરિ કુંઆરિ
 ગુગુલિ, ગલોય પંમુહા ય છિન્નરૂહા ॥ ૧૦ ॥
 ઇન્દ્રાઈણુ અણુગે, હવંતી ભેયા અણુંતકાયાણું ॥
 તે સિંપારિજાણુથથં, લંખણું મેયં મુએ ભ
 ણિયં ॥ ૧૧ ॥ ગુંઢસિર સંધી પવ્વં, સમભંગં
 મહીરૂગં ચ છિન્નરૂહં ॥ સાહારણું શરીરં,

તવિવધરિયં ચ પત્તેયં ॥૧૨॥ ઐગંશરીરે ઐ
 ગો, જીવો જોસિં તુ તેય પત્તેયા ॥ ફલ ફૂલ
 મંદિ કંકુ, મૂલગ પત્તાણિ બીયાણિ ॥૧૩॥
 પત્તાણિ તર મુત્તં, પંચવિ પુઠવાઘણે સ્વયલલો
 ઐ ॥ સુહુમા હુબંતિ નિયમા, અંતમુહુતાઉ
 અદિસા ॥ ૧૪ ॥ સંખ કવકુય ગંડુલ, જલો
 ય અંદુલ અલગ લહગાઘ ॥ મેહર કિમિ
 પૂયરગા, ગેંદ્રિયસાઈવાહાઈ ॥ ૧૫ ॥ ગોમી
 મેંદુ જૂઝા, પિપીલી ઉદેહિયા ય મકોડા
 ॥ ઇંદ્રિય ધયમિદ્વીઓ, સાવય ગોકીડ જાઘ
 ઓ ॥૧૬॥ ગદહય ચોર કીડા, ગોમચકીડા
 ય ધમકીડ ય ॥ કુંથુ ગોવાલિય ઇંદ્રિયા, તે
 ઇંદ્રિય હંદગોવાઘ ॥ ૧૭ ॥ ચઉરિંદ્રિયા ય-
 વિચ્છુ, ઠિંકુણ ભમરા ય ભમરિયા તિહા ॥
 મચ્છિય ડંસા મસગા, કંસારી કવિલ ડોલાઘ
 ॥ ૧૮ ॥ પાંચિંદ્રિયા ય ચઉહા, નારય તિરિ
 યા મણુસ્સ દેવા ય ॥ નેરઘયા સત્તવિહા,
 નાયવ્વા પુઠવિ જોએણું ॥૧૯॥ જલયર થલ
 યર ખયર, તિવિહા પાંચિંદ્રિયા તિરિખ્યા ય

॥ સુસુમાર મન્થ ક્રિય, ગાહા મગદાર્થ
 જલચારી ॥ ૨૦ ॥ ચઉપય ઉરપરિસપ્પા,
 ભુયપરિસપ્પા ય થલચરા તિવિહા ॥ ગોસ-
 પ્પ નઉલ પમુહા, યોવવા, તે સમસેણું
 ॥ ૨૧ ॥ ખચરા રોમયપજ્જી, ચમ્મય પ-
 જ્જીય પાયડા ચેવ ॥ નરલોગાઓ બ્રાહ્મિ,
 સમુગ્ગપજ્જી વિચય પજ્જી ॥ ૨૨ ॥ સ-
 વ્વે જલ થલ ખચરા, સમુચ્છિમા ગપ્પયા
 દુહા હુંતિ ॥ કમ્મા કમ્મગ મહીઆ, અં-
 તર દોવા મહુસ્સાય ॥ ૨૩ ॥ દસહા ભ-
 વણાહિવધ, અકુ વિહા વાણમંતરુ હુંતિ
 ॥ જોઈસિયા પંચવિહા, દુવિહા વેંમણિ-
 યા દેવા ॥ ૨૪ ॥ સિદ્ધા પનરસ લેયા, તિ-
 થ્યાતિથ્યાઈ સિદ્ધલેએણું ॥ ઐ ઐ સંખે-
 વેણું, જીર્વાવગપ્પા સમખખાયા ॥ ૨૫ ॥ ઐ
 એસિં જીવાણું, શરીર માઉ કિંમ સકાયન્નિ ॥
 પાણુ જોણિ પમાણું, જેસિં જંઅથ્થિ તં ભ-
 ણિમો ॥ ૨૬ ॥ અગુલ અસેખસાગો, શરીર
 મગિંદિયાણુ સર્વેસં જોયણુ સહુસ્સ મહિયં

નવરં પતેય રૂખખાણું ॥ ૨૭ ॥ બારસ જો-
 યણ તિન્નેવ ગાઉઆ જોયણું ચ અનુક્રમસે
 ॥ બેઈદિય તેઈદિય, ચઉરિંદિય દેહ મુચ્ચતં ॥
 ૨૮ ॥ ધણુ સયપંચ પમાણા, નેરઈયા સત્ત-
 માઈ પુઠવીએ ॥ તત્તો અદ્ધ ધૂણા, નેયા રચ-
 ણુપહા જાવ ॥ ૨૯ ॥ જોયણ સહસ્ય માણા
 મચ્છા ઈરગાય ગરભયા હુંતિ ॥ ધણુ પહુતં
 પળી, ભુચચારી ગાઉઆ પુહુતં ॥ ૩૦ ॥
 ખયરા ધણુહપુહુતં, ભુચગા ઈરગા ય જોય-
 ણુ પુહુતં ॥ ગાઉઆ પુહુતં મિત્તા, સમુચ્છ
 મા ચઉપયા ભણિયા ॥ ૩૧ ॥ છચ્ચેવ ગાઉ
 આઈ, ચઉપયા ગરભયા મુણેયવા ॥ દોસ
 તિગં ચમણુસસા, ઉક્કોસ શરીરમાણેણું ॥ ૩૨
 ॥ ઇસાણુંત મુયાણું, રચણીઓ સત્ત હુંતિ ઉ-
 ચ્ચતં ॥ દુગ દુગ દુગ ચઉગેવિ, જગજુતરે
 ઇકિકક પરિહાણી ॥ ૩૩ ॥ બાવીસા પુઠવી
 એ, સત્ત ય આઉસસ તિન્નિ વાઉસસ ॥ વા-
 સ સહસસા દસ તર, ગણાણુ તેડી તિરત્તા-
 ઓ ॥ ૩૪ ॥ વાસાણિ બારસાઉ, બેઈદિયા

શું તેઈદિયાણું તુ ॥ અઊણાપત્ર દિણાન, ચ-
 ઉરિંદાણું તુ હમ્માસા ॥ ૩૫ ॥ સુરનેરધયાણ
 ઠિધ, ઉકકોસા સાગરાણિ તિત્તીસં ॥ ચઉપય
 તિરિચ મણસા, તિન્નિય પલિઓવમા હુંતિ
 ॥ ૩૬ ॥ જલયર ઉરભુઅગાણું, પરમાઊ
 હોધ પુવ્વકકોડીઓ ॥ પખખીણું પુણ ભણિ
 ઓ, અસંખભાઓ ય પલિયસ્સ ॥ ૩૭ ॥
 સવ્વે સુહુમા સાહા, રણાય સમ્મુચ્છિમા મ
 હુસ્સા ય ॥ ઉકકોસ જહ્નેણું, અંતમુહુતં
 ચિય જિયંતિ ॥ ૩૮ ॥ ઓગાહણાઉ માણું,
 એવં સંખેવઓ સમખખાય ॥ જે પુણ ઇથ્થ
 વિસેસા, વિસેસસુત્તાઉ તે નેયા ॥ ૩૯ ॥
 એગિંદિયા ય સવ્વે, અસંખ ઉસ્સાપ્પણી
 સકાયમ્મિ ॥ ઉવવજ્ઞંતિ ચયંતિ ચ, અણુ-
 તકાયા અણુંતાઓ ॥ ૪૦ ॥ સંખિજ્ઞં સ-
 મા વિગણા, સત્તંહુ ભવા પણિંદિ તિરિ મણ
 આ ॥ ઉવવજ્ઞંતિ સુકાએ, નારયદેવા ય નો
 ચેવ ॥ ૪૧ ॥ દસહા જિર્ણાણુ પાણા, ઇદિ-
 ય ઉસાસ આઉ બલરવા ॥ એગિંદિઓમુ ચ

ઉરો, વિગલેસુ હમત અકુવ ॥ ૪૨ ॥ અ-
 સન્નિસન્ની પંચિ, દિગ્ગેસ નવદશ કમેણુ ળો-
 ળવા ॥ તેહિં સહુવિષ્ણુઓગો, જીવાણું ભ-
 ન્નએ મુખણું ॥ ૪૩ ॥ એવં અણુરપારે, સં-
 સારે સાયરમ્મિ ભીમમ્મિ ॥ પત્તો અણુંત ખુ-
 તો, જીવેહિં અપત્તધમ્મેહિં ॥ ૪૪ ॥ તહ
 ચઉરસી લખખા, સંખા જોણીણુ હોઈ જીવા-
 ણું ॥ પુઠ વાઘણુ ચઉહહ, પત્તેય સત્ત સત્તેય
 ॥ ૪૫ ॥ દશ પત્તેય તરણું, ચઉદશ લખખા
 હવંતિ ધયરેસુ ॥ વિગલિદિગ્ગેસુ દો દો,
 ચઉરો પંચિદિ તિરિયાણુ ॥ ૪૬ ॥ ચઉરો
 ચઉરો નારેય, સુરેસુ મણુઆણુ ચઉદસ હ-
 વંતિ ॥ સપિડઆય સંવે, ચુલસી લખખા
 ઉ જોણીણું ॥ ૪૭ ॥ સિદ્ધાણુ નથિથ દહો ન
 આઈ કમ્મ નપાણુ જોણીઆ ॥ સાર્થ અણું-
 તા તેસિં, ઠિઈ જિણુંદાગમે ભણિયા ॥ ૪૮ ॥
 કાલે અણુાર્થ નિહણે, જોણિ ગહણુમ્મિ ભી-
 સણે ઇથ ॥ ભામયા ભામહંતિ ચિરં, જી-
 વા જિનવયણુ મલહંતા ॥ ॥ ૪૯ ॥ તા

સંપદ સંપત્તે, મહુચ્ચત્તે દુહ્મિલેષિ સંમત્તે ॥
 સિરિ સંતિસૂરિ સિદ્ધે, કરેહ ભો ઉજ્જમ ધ-
 મ્મે ॥ ૫૦ ॥ એસો જીવવિચારો, સંખે વરૂ
 ઈણ જાણણાહેઉ ॥ સંખીત્તો ઉદ્ધરિચ્છો, રદ્ધા-
 ચ્છો મુયસમુદાચ્છો ॥ ૫૧ ॥ ઇતિ શ્રી જીવ-
 વિચાર પ્રકરણ ॥

॥ અથ શ્રી નવતત્ત્વ પ્રકરણ પ્રારંભઃ ॥

જીવાડજીવા પુણ્ણ, પાવસવસંવરો ય નિ-
 જ્જરણા ॥ બંધો મુખ્ખો ય તહ્હા, નવતતા
 હુંતિ નાયવ્વા ॥ ૧ ॥ ચઉદ્ધસ ચઉદ્ધસ ખા-
 યા, લીસા ખાસીય હુંતિ ખાયાલા ॥ સત્તા-
 વન્નં ખારસ, ચઉ નવ ભેયા કમેણ્ણિ ॥ ૨ ॥
 એગવિહુ દુવિહુ તિવિહુ, ચઉવ્વહુ. પંચ
 છવ્વિહુ જીવાં ॥ ચેયણ તસઇયરેહિં, વેય
 ગઈ કરણ કચ્છોહ ॥ ૩ ॥ એનિંદિય સુહુ
 મિયરા, સન્નિયર પહિંદિયા યસખિતિ ચઉ ॥
 અપજ્જતા પંજ્જતા, કમેણ ચઉદ્ધસ જિયહ્હાણા

॥ ૪ ॥ નાણું ચદંસણું ચેવ, ચરિત્તં ચ તવો
 તહા ॥ વીરિયંમ ઉવઓગો ય, એયં જીવરસ
 લજ્જણું ॥ ૫ ॥ આહાર સરીરંદિય, પ-
 જ્જતીઆણુ પાણુ ભાષ્ય મણુ ॥ ચઉ પંચ
 પંચ ઈંખોય, ઇગ વિગલા સન્નિ સન્નીણું
 ॥ ૬ ॥ પણિદિયત્તિ બલુસા, સાઉદસપાણુ
 ચઉછ સગ અકુ ॥ ૭ ॥ ઇગ દુતિ ચઉરિંદીણું
 અસન્નિ સન્નીણુ નવ દસ ય ॥ ૭ ॥ ઇતિ
 જીવતત્વમ ॥ ધમ્મા ડધમ્મા ડગાસા, તિય
 તિય લેયા તહેવ અકુ ય ॥ ખંધા દેસપએ-
 સા, પરમાણુ અજીવ ચઉદસહા ॥ ૮ ॥ ધ-
 મ્માડધમ્મા પુગ્ગલ, નહ કાલો પંચ હુંતિ
 અજીવા ॥ ચલણુસહાવો ધમ્મો, ચિરસંઠા-
 જો અહમ્મો ય ॥ ૯ ॥ અવગાહો આગાસં,
 પુગ્ગલ જીવાણુ પુગ્ગલા ચઉહા ॥ ખંધા દે-
 સપએસા, પરમાણુ ચેવ નાયંવા ॥ ૧૦ ॥
 સદ્ધંધયાર ઉજ્જેય, પભા છાયા તવે હિઆ
 ॥ વન્ન ગંધ રસા ફાસા, પુગ્ગલાણું તુ લજ્જ-
 ણું ॥ ૧૧ ॥ એગા કોડિ સત સંહિ, લજ્જા

સત્તહુતરી સહસ્સાય ॥ દાયસયા સોલહિ-
 યા, આવલિયા ઢગ મુહુત્તમ્મ ॥ ૧૨ ॥ સ-
 મયાડવલી મુહુત્તા, દીહા પખખા ય માસ
 વરિસા ય ॥ ભણિઓ પલિઆ સાગર ઉ-
 સખિણી સખિણી કાલો ॥ ૧૩ ॥ પરિણા-
 મિ જીવ મુત્તા, સપએસા એગ ખિત્તકિરિ-
 આય ॥ શિચ્ચ કારણ કત્તા, સવ્વગ યઈ
 યર અયવેસે ॥ ૧૪ ॥ ઇતિ અજીવતત્ત્વમ્ ॥
 સા ઉચ્ચગોયમણુ દુગ, પંચિંદિ જામ પણ
 દેહા ॥ આઈ તિ તણુ છવંગા, આઈમ સં-
 ધયણ સંઠાણા ॥ ૧૫ ॥ વન્નચઉક્કા ગુર લહુ,
 પરધા ઉસાસ આય પુજ્જેયં ॥ સુભ ખ ગઈ
 નિમિણુ તસ દસ, મુર નરં તિરિયાઉ તિ-
 થયરં ॥ ૧૬ ॥ તસ ખાયર પજ્જતં, પત્તે
 યથિરં સુભં ચ સુજ્જગં ચ ॥ સુસ્સર આઈ-
 જજ જસં, તસાઈ દસગં ઇમં હોઈ ॥ ૧૭ ॥
 ઇતિ પુણ્યતત્ત્વમ્ ॥ નાણ્ણતરાય દસગં, નવ
 ખીયે નીય સાય મિચ્છતં ॥ થાવર દસ નિરય
 તિગં, કસાય પણ્ણવીસતિરિયદુગં ॥ ૧૮ ॥ ઇગ

બિ તિ ચઢિ જાઘઝો, કુખગઘ ઉવધાય હુંતિ
 પાવસસ ॥ અપસથ્ય વન્ન ચઢિ, અપઠમ
 સંધરણુ સંઠાણા ॥ ૧૯ ॥ થાવર સુહુમ અ-
 પજ્જ, સાહારણુ મથિર મસુભ દુલગાણિ ॥
 દુસસરણાધજ્જ જસં, થાવરદસગં તુ વિ-
 જ્જેયં ॥ ૨૦ ॥ ઇતિ પાપતત્ત્વમ્ ॥ ઇંદિઅ
 કસાય અવ્વય, જોગા પંચ ચઢિ પંચ તિણિણુ
 કમ્મા ॥ કિરિઆઓ પણ્ણીતં, ઇમાઉતા ઓ
 અણ્ણકમસો ॥ ૨૧ ॥ કાઘય અહિગરણીઆ
 પાઉસિઆ પારિતાવણી કિરિયા ॥ પાણાધંવા
 યા રંભિય, પિગ્ગાહુયા માયવત્તી અ ॥ ૨૨ ॥
 મિચ્છા હંસણુ વત્તી, અપચ્ચઆણીય દિઠ્ઠિ પુ-
 ઠ્ઠી અ ॥ પાડુચ્ચિઅ સામંતો, વણીઅનેસ-
 થિય સાહુથો ॥ ૨૩ ॥ આણુવણિ વિઆ-
 રણીઆ, અણ્ણોગા અણ્ણવકંખપચ્ચઈગા ॥
 અન્નાપઓગ સમુદા, જુ પિજ્જ દાસે રિઆ-
 વહિઆ ॥ ૨૪ ॥ ઇત્યાશ્રવતત્ત્વમ્ ॥ સમઈ
 ગુત્તિ પરિસહા, જઈ ધમ્મો ભાવણા ચરિતા-
 ણિ ॥ પણ તિ દુવીસ દસ ખાર પંચ ભેએહિ

સગવણણા ॥ ૨૫ ॥ ધરિયા ભાસેસણા દાણે,
 ઉચ્ચારે સમિધસુચ ॥ મણગુત્તિ વય ગુત્તિ
 કાય ગુત્તિ તહેવ ય ॥ ૨૬ ॥ ખુહા પિવાસા
 સી ઉણું, દંસા ચેલા રમથિચો ॥ ચરિયા
 નિસિહિયા સિજઝા, અકો સ વહ જાયણા
 ॥ ૨૭ ॥ અલાભ રોગ તણ કાસા, મલ સ-
 કાર પરિસહા ॥ પત્તાઅણણા સમ્મતં, ઇં-
 ચ બાવીસ પરિસહા ॥ ૨૮ ॥ ખંતિ અ-
 જઝવ, મદવ મુત્તો તવ સંજમે અ બોધવે
 ॥ સંચરોઅં જાઈ, અંચ ચ ખં ભ ચ જ-
 ઇવમં ॥ ૨૯ ॥ પઠમ મણિચ મસરણં,
 સંસારો એગયા ય આણણું ॥ અસુધતં
 આસવ સં, વરો અતહ શિજજરા તવમી
 ॥ ૩૦ ॥ લોગ સહાવો બોલી, દુદલહા ધ-
 મ્મસ્સ સાહુગા અરિહા ॥ એઆઉ ભાવણા
 એ, ભાવે અવ્વા પયત્તેણું ॥ ૩૧ ॥ સામાધ
 અથ પઠમં, છેઓવઠાવણું ભવેબીઅં ॥ પ-
 રિહાર વિમુક્કીય, મુહુમં તહં સંપરાયં ચ ॥
 ૩૨ ॥ તત્તો અ અહુખખાયં, ખાયં સવ્વમ્મિ-

જીવલોગમ્મિ ॥ જ ચરિત્રીશ મુવિહિઆ,
 વંચતિ અયરામરં ઠાણું ॥ ૩૩ ॥ ઇતિ સંવ-
 વરતત્વં ॥ અણસણ મુણોઅરિઆ, વિત્તીસં-
 ખેવણું રસઆઓ ॥ કાયકિલેસો તંલી.
 જુઆયં બજઝો તવો હોઇ ॥ ૩૪ ॥ પાયચ્છિ
 તં વિણુઓ, વેયાવંચ્યંતહેવ રાજઝાઓ ॥
 ઝાણું ઉસ્સગો વિઅ, આપ્પંતરઓ તવો
 હોઇ ॥ ૩૫ ॥ બારસવિહું તવોણિ, જજરાય
 બંધો ચઉચિગપ્પો અ ॥ પયઇ ઠિઇ અણુભા-
 ઝો પએસ ભેએહિં નાયવો ॥ ૩૬ ॥ ઇતિ
 નિજર્જરાતત્વમ્ ॥ પઇય સહાવોવુત્તા, ઠિઇ
 કાલાવહારણું ॥ અણુભાગોરસોણુઓ, પએ-
 સો દલસંચઓ ॥ ૩૭ ॥ પડપડિહાર સિ-
 મજઝ, હડ ચિત્તકુલાલ ભંડગારીણું ॥ જહએ
 એસિં ભાવા, કમ્માણુવિ જાણુ તહ ભાવા ॥
 ૩૮ ॥ ઇહ નાણુ દંસણાવરં, જુ વેયમોહાઉ
 નામ ગોઆણિ ॥ વિચ્છં ચ પણુ નવ દુ અ,
 કુવીસ ચઉ તિ સય દું પણુવિહું ॥ ૩૯ ॥
 નાણુઅ દંસણાવરણુ વેઅણિએ એવ અંતરા

એચ ॥ ત્રીસં કોડાકોડી, અચરાણું ઠિંઈ ય-
 ઉકકોસા ॥ ૪૦ ॥ સિત્તરિ કોડાકોડી, મોહ-
 શિએ વીસ નામ ગોએચુ ॥ તિત્તીસં અચ-
 રાઈ, આઉઠિઈ ળંચ મુકકો સા ॥ ૪૧ ॥
 ખારસ મુહુત જહના; વેયણિએ અકુ નામ
 ગોએચુ ॥ સેસાણંતમુહુતં, એયે ળંચઠિ-
 ઈમાણું ॥ ૪૨ ॥ ઇતિ ળંચતત્વં સંતપય
 પરવણ્યા, દવપમાણું ચ ખિત્ત દુસણાય
 ॥ કાલો અંતર ભાગા, ભાવે અપાખહુ
 ચેવ ॥ ૪૩ ॥ સંતં સુદ્ધ પયત્તા, વિજઝેતં.
 ખકુસુમવ ન અસંતં ॥ મુખખત્તિ પયં
 તસ્સ ઉ, પરવણા મગ્ગણાઈ હિં મ ॥ ૪૪ ॥
 ગઈ ઇદીઅ કાયે, જોએ વેએ કસાય નાણેય
 ॥ સંજમ દંસણ લેસા, ભવ સમ્મે સન્નિ
 આહરે ॥ ૪૫ ॥ નર ગઈ પણિદિ તસ ભવ,
 મણિણઅ અહુખખાય ખમ્મ સમ્મતે ॥ મુ-
 ખખોણહાર કેવલ, દંસણ નાણે ન સેસેસુ
 ॥ ૪૬ ॥ દવપમાણું સિદ્ધા, ળું જીવ દવ્વા-
 શિ હુતિ ળંતાણિ ॥ લોગસ્સ અસંખિજજે,

ભાગે ઈકકો ય સર્વોવ ॥ ૪૭ ॥ "પ્રુસણા
 અહિઆ કાલો, ઇગસિદ્ધ પદુચ્ચ સાઈઓણું-
 તો ॥ પડિવાયા ભાવાઓ, સિદ્ધાણું અંતરં
 નથિથ ॥ ૪૮ ॥ સર્વ જિયાણુ મણુંતે, ભા-
 ગે તે તેસિં દંસણુ નાણું ॥ ખમ્યે ભાવે પ-
 રિણામિયે અપુણુ હોઈ જીવત્તં ॥ ૪૯ ॥
 થોજા નપુંસ સિદ્ધા, થી નર સિદ્ધા કમેણુ
 સંખગુણા ॥ ઈચ્છ મુખ્ય તત્તમેચ્છં, નવ તત્તા
 લેસઓ ભાજિઆ ॥ ૫૦ ॥ જીવાઈ નવ પય-
 થ્યે, જો જાણુઈ તસ્સ હોઈ સમ્મતં ॥ ભા-
 વેણુ સદહંતો, અયાણુમાણુવિ સમ્મત્તં ॥ ૫૧ ॥
 સર્વાઈ જિણેસર ભા, સિઆઈ વયણાઈ
 નન્નહા હુતિ ॥ ઇહ પુદ્ધિ જસ્સ મણે, સ-
 મ્મત્ત નિચ્ચલં તસ્સ ॥ ૫૨ ॥ અંતો મુહુ-
 ત્ત મિત્તં, પિદ્ધાસિચ્છં હુજ્જ જોહિ સમ્મત્તં
 ॥ તેસિં અવહૂપૂંગલ, પરિઅટ્ટો ચેવ સંસા-
 રો ॥ ૫૩ ॥ ઉસ્સાપ્પણી અણુંતા, પુંગલ
 પરિઅટ્ટઓ મુણ્ણખંવો ॥ તેણું તાતો અદ્ધા,
 અણાગયદ્ધા અણુંત ગુણા ॥ ૫૪ ॥ જિણુ

અનિષ્ઠ તિથ્ય તિથ્યા, ગિહિ અન્ન સલિંગ
 થી નર નપુંસા ॥ પતેઅ સયંબુદ્ધા, બુદ્ધબો
 હિક્ષણિકાય ॥ ૫૫ ॥ જિણ સિદ્ધા અરિહં-
 તા, અનિષ્ઠ સિદ્ધાય પુંડરિયપમુહા ॥ ગણ-
 હારિ તિથ્ય સિદ્ધા, અતિથ્યસિદ્ધા ન્ય મર-
 દેવી ॥ ૫૬ ॥ ગિહિલિંગ સિદ્ધ ભરહો, વ-
 કકલચીરીય અન્ન લિંગમ્મિ ॥ આહ સ-
 લિંગ સિદ્ધા, થી સિદ્ધા ચંદણા પમુહા ॥ ૫૭ ॥
 પું સિદ્ધાગાયમાધ પમુહ નપુંસયા સિદ્ધા ॥
 પતેય સયંબુદ્ધા, ભણિયા કરકડુ કવિભાઈ ॥
 ॥ ૫૮ ॥ તહ બુદ્ધ બોહિગુરુ, બોહિયા
 ઇગ સમય એગ સિદ્ધાય ॥ ઈળ સમએવિ
 અણેગા, સિદ્ધા તે ભેગસિદ્ધાય ॥ ૫૯ ॥ નંઈ
 આઈ હોઈ પુરુષા, જિણાણ મગ્ગામ ઉત્તર
 તઈયા ॥ ઇક્કસાનગોયરસ અણંત ભાગો ય.
 સિદ્ધિગએ ॥ ૬૦ ॥ ઇતિમોક્ષ તત્ત્વ ॥ ઇતિ
 શ્રી નવ તત્ત્વ સમાપ્ત ॥

॥ અથ શ્રી જીવવિચાર લિખ્યતે ॥

૧ જીવના ભેદ છે.

૧ સંસારી તે કર્મ સહિત.

૨ મોક્ષના તે કર્મ રહિત.

૨ સંસારી જીવના બે ભેદ છે.

૧ થાવર તે સ્થિર રહે તે.

૨ ત્રસ તે હાલે ચાલે તે.

૩ થાવર જીવના પાંચ ભેદ છે.

૧ પૃથ્વીકાય તે માટી પાષાણાદિક. ૨ અપકાય તે પાણીના જીવ. ૩ તેઉકાય તે અગ્નિના જીવ, ૪ વાઉકાય તે વાયરાના. જીવ. ૫ વનસ્પતિકાય તે ઝાડપાલાદિકના જીવ.

૪ વનસ્પતિકાય જીવના બે ભેદ છે.

૧ પ્રત્યેક—તે એક શરીરના વિષે એક જીવ હોય તે. ૨ સાધારણ—તે એક શરીરના વિષે અનંતા જીવ હોય તે.

૫ ત્રસકાયના ચાર ભેદ છે.

૧ ઘેરંદ્રીના તે શરીર અને જીવવાળા.
 ૨ તે રંદ્રીના તે શરીર, જીભ અને નાસી-
 કાવાળા. ૩ ચૌરંદ્રીના તે શરીર,
 • જીભ, નાસીકા અને ચક્ષુવાળા. ૪
 પંચેંદ્રીના તે શરીર, જીભ, નાસીકા
 ચક્ષુ અને કાનવાળા.

૬ પંચેન્દ્રી જીવના ચાર ભેદ છે.

૧ નારકી ૨ તિર્યચ. ૩ મનુષ્ય. ૪ દેવતા.
 ૭ નારકી સાત છે તેનાં નામ તથા ગોત્ર.
 ૧ ધમા—રત્નપ્રભા. ૨ વંશા—શર્કરાપ્ર-
 ભા. ૩ સેલા—વાલુકાપ્રભા. ૪ અંજ-
 લુ—પંકપ્રભા. ૫ રિક્કુ—ધુમપ્રભા. ૬
 મધા—તમપ્રભા. ૭ માધવતી—તમત-
 માપ્રભા.

૮ તિર્યચપંચેંદ્રીના ત્રણ ભેદ છે.

૧ જલચર—તે પાણીમાં રહેનારા પ્રાણી-
 ઓ. ૨ થલચર—તે જમીન ઉપર ચા-
 લનારા પ્રાણીઓ. ૩ ખેચર—તે આ-
 કાશમાં ઉડનારા પ્રાણીઓ.

૯ મનુષ્યના ત્રણ ભેદ છે.

૧ કર્મભૂમિ ક્ષેત્રના. ૨ અકર્મભૂમિ ક્ષેત્રના. ૩ અંતરદ્વીપ ક્ષેત્રના.

૧૦ કર્મભૂમિનાં ક્ષેત્ર ૧૫ છે તેનાં નામ.

૫ ભરત ક્ષેત્ર. ૫ ઐરવૃત ક્ષેત્ર. ૫ મહાવિદહ ક્ષેત્ર.

૧૧ અકર્મભૂમિનાં ૩૦ ક્ષેત્ર છે તેનાં નામ.

૫ હૈમવંત. ૫ ઐરણ્યવૃત. ૫ હરિવર્ષ. ૫ રમ્યક. ૫ દેવકુરૂ. ૫ ઉત્તરકુરૂ.

૧૨ અંતરદ્વીપનાં ૫૬ ક્ષેત્ર છે તે આ જાળુ-

દ્વિપ મધ્યે હૈમવંત અને શિખરી

એવા બે પર્વત છે—એ પર્વતો મ-

ધ્યેથી પુર્વે અને પશ્ચિમે લવણ સમુ-

દ્રમાં આઠ જગદંતા (દાઢા) નિકળ્યા

છે તે એક એક જગદંતા ઉપરે સાત

સાત ક્ષેત્રો છે.

૧૩ દેવતાના ચાર ભેદ છે.

૧ ભુવનપતિના. ૨ વ્યંતરના, ૩ જ્યોત્સીના. ૪ વૈમાનીકના.

૧૪ ભૂવનપતિ દેવતાના ૧૦ ભેદ છે.

૧ અસુરકુમાર નિકાય (સ્થાનક). ૨ નાગકુમાર નિકાય. ૩ મુવર્ણકુમાર નિકાય. ૪ વિદ્યુતકુમાર નિકાય. ૫ અગ્નિકુમાર નિકાય. ૬ દ્વિપકુમાર નિકાય. ૭ ઉદધિ કુમાર નિકાય. ૮ દ્વિશિકુમાર નિકાય. ૯ પવનકુમાર નિકાય. ૧૦ સ્તનિતકુમાર નિકાય.

૧૫ વ્યંતર દેવતાના બે ભેદ છે.

૧ વ્યંતરના. ૨ વાણ વ્યંતરના.

૧૬ વ્યંતર દેવતાના આઠ ભેદ છે.

૧ પિશાચ. ૨ ભૂત ૩. યક્ષ. ૪ રાક્ષસ. ૫ કિંનર. ૬ કિંપુરુષ. ૭ મહોરગ, ૮ ગંધર્વ.

૧૭ વાણવ્યંતરના આઠ ભેદ છે.

૧ અણુપત્રી નિકાય (સ્થાનક). ૨ પણુપત્રી નિકાય, ૩ એસીવાદી નિકાય. ૪ ભૂતવાદી નિકાય. ૫ કંદિત નિકાય. ૬ મહાકંદિત નિકાય. ૭ કોહકંડ

નિકાય. ૮ પતંગનિકાય

૧૮ જ્યોતસી દેવતાના પાંચ ભેદ છે.

૧ ચંદ્ર. ૨ સૂર્ય. ૩ ગ્રહ. ૪ નક્ષત્ર. ૫ તારા.

૧૯ વૈમાનિક દેવતાના બે ભેદ છે.

૧ કલ્પ તે આચારવાળા.

૨ કલ્પાતીત તે પોતે દવામી છે.

૨૦ કલ્પ તે બાર દેવલોક વાળા, તે દેવલોકનાં નામ.

૧ મુધર્મ દેવલોક. ૨ ધશાન દેવલોક. ૩

સુનતકુમાર દેવલોક. ૪ માર્હેન્દ્ર દેવ

લોક. ૫ બ્રહ્મદેવ લોક. ૬ ભાંતક દેવ-

લોક. ૭ મહાશુક દેવલોક. ૮ સહસા.

૨ દેવલોક ૯ આનત દેવલોક. ૧૦

પ્રાણત દેવલોક. ૧૧ આરણ્ય દેવલોક.

૧૨ અચ્યુત દેવલોક.

૨૧ કલ્પાતીતના બે ભેદ છે.

૧ નવ ઐયવેક.

૨ પાંચ અનુતર વિમાનના.

૨૨ નવ ઐયવેકનાં નામ.

- ૧ સુદર્શન. ૨ સુપ્રતિબંધ. ૩ મનોરમ. ૪ સર્વભદ્ર. ૫ વિશાળ. ૬ સુમનસ. ૭ સુમલ્લસ. ૮ પ્રીયકર. ૯ આદિત્ય.

૨૩ પાંચ અનુતર વિમાનનાં નામ.

- ૧ વિજય. ૨ વિજયત. ૩ જયત ૪ અપરાજિત. ૫ સર્વાર્થસિદ્ધ.

૨૪ મોક્ષના છવના ૧૫ ભેદ છે.

- ૧ જિણુસિદ્ધા. ૨ અજિણુસિદ્ધા. ૩ તીર્થસિદ્ધા. ૪ અતીર્થસિદ્ધા. ૫ ગૃહલિંગેસિદ્ધા. ૬ અન્યલિંગેસિદ્ધા. ૭ સ્વલિંગેસિદ્ધા ૮ સ્ત્રિલિંગેસિદ્ધા. ૯ પુરુષલિંગેસિદ્ધા. ૧૦ નપુસકલિંગેસિદ્ધા, ૧૧ પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધા ૧૨ સ્વયંબુદ્ધસિદ્ધા. ૧૩ બોધબોધિતસિદ્ધા. ૧૪ એકસિદ્ધા. ૧૫ અનેકસિદ્ધા.

એ પ્રકારે છવનો વિચાર સંક્ષેપે જાણવો. હવે એ છવોનું ઉત્કૃષ્ટું દેહમાન તથા ઉત્કૃષ્ટ આયુમાન નીચે પ્રમાણે જાણવું:-

૨૫ પૃથ્વી કાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસંખ્યા-
તમા ભાગનું.

૨ આયુષ-ખાવીશ હજાર વરસનું.

૨૬ અપકાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસં-
ખ્યાતમા ભાગનું.

૨ આયુષ સાત હજાર વરસનું.

૨૭ તેહીકાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસંખ્યા-
તમા ભાગનું.

૨ આયુષ ત્રણ અહોરાત્રનું.

૨૮ વાહિકાયનું.

૧ શરીરનું ઊંચપણું-અંગુળના અસંખ્યા-
તમા ભાગનું.

૨ આયુષ ત્રણહજાર વરસનું.

૨૯ સાધારણ વનસ્પતિકાયનું.

૧ શરીર-અંગુળના અસંખ્યાતમા ભાગનું.

૨ આયુષ-અતર મહૂર્તનું.

૩૦ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયનું.

૧ શરીર એક હજાર જોજન અધિક.
આયુષ-દશ હજાર વરસનું.

૩૧ બેરંદ્રી જીવનું.

૧ શરીર-આર જોજનનું. ૨ આયુષ-આર
વરસનું.

૩૨ તેરંદ્રી જીવનું.

૧ શરીર-ત્રણ ગાડીનું. ૨ આયુષ-૪૯
દિવસનું.

૩૩ ચારંદ્રી જીવનું.

૧ શરીર-ચાર ગાડીનું. ૨ આયુષ ૭
માસનું.

૩૪ પહેલી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર, ૭૫૫ ધનુષ્ય ને ૬ અંગુલનું.
૨ આયુષ, ૧ સાગરોપમનું.

૩૫ બીજી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર ૧૫૫૫ ધનુષ્ય અને ૧૨ અંગુળનું
૨ આયુષ ૩ સાગરોપમનું.

૩૬ ત્રીજી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર, ૩૧૧ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ.

૩૭ ચોથી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર ૬૨૧૧ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ ૧૦
. સાગરોપમનું.

૩૮ પાંચમી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર ૧૨૫ ધનુષ્યનું ૨ આયુષ ૧૭
સાગરોપમનું.

૩૯ છઠ્ઠી નારકીના જીવોનું.

૧ શરીર—૨૫૦ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ ૨૨
સાગરોપમનું.

૪૦ સાતમી નારકીના જીવોનું

૧ શરીર—૫૦૦ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ ૩૩
સાગરોપમનું.

૪૧ સમુદ્ધિમ જલચરનું.

૧ શરીર—એક હજાર જોજનનું ૨ આ-
યુષ કોડ પૂરવનું.

૪૨ સમુદ્ધિમસ્થલચરનું.

૧ શરીર—૨ થી ૯ ગાડીનું. ૨ આયુષ
૮૪૦૦૦ વરસનું.

૪૩ સમુદ્ધિમ ખેચરનું.

૧ શરીર ૨ થી ૯ ધનુષ્યનું. ૨ આયુષ
૭૨૦૦૦ વર્ષનું.

૪૪ ગર્ભજ જલચરનું.

૧ શરીર—૧ હજાર જોજનનું. ૨ આ-
યુષ-કોડ પૂરવનું.

૪૫ ગર્ભજ રથલચરનું.

૧ શરીર ૬ ગાડીનું ૨ આયુષ ૩ પદ્યો-
પમનું.

૪૬ ગર્ભજ ખેચરનું.

૧ શરીર ૨ થી ૯ ધનુષ્યનું.
૨ આયુષ પદ્યોપમનો અસંખ્યાત્મભોભાગ

૪૭ સમુદ્ધિમ ભ્રુજપરી સર્પનું.

૧ શરીર-૨ થી ૯ ધનુષ્યનું.
૨ આયુષ ૪૨૦૦૦ વર્ષનું.

૪૮ સમુદ્ધિમ ઊર પરીસર્પનું.

૧ શરીર-૨ થી ૬ જોજનનું.
૨ આયુષ-૫૩૦૦૦ વર્ષનું.

૪૯ ગર્ભજ ભ્રુજપરી સર્પનું.

૧ શરીર-૨ થી ૯ ગાડિનું.

૨ આયુષ્ય-પૂર્વ કોડવર્ષનું

૫૦ ગર્ભજ ઊર પરી સર્પનું.

૧ શરીર-૧૦૦૦ જોજનનું.

૨ આયુષ્ય-પૂર્વકોડ વર્ષનું.

૫૧ ગર્ભજ મનુષ્યનું.

૧ શરીર ત્રણ ગાડિનું. ૨ આયુષ્ય ત્રણ પદ્યોપમનું.

સમુર્જિત મનુષ્યનું.

૧ શરીર અગુળના અસંખ્યાતમાભાગનું

૨ આયુષ્ય—અંતરમુહૂર્તનું.

૫૩ ભુવનપાતિના દેવતાઓનું.

૧ શરીર સાત હાથનું. ૨ આયુષ્ય—નવ-
નિકાય ના દેવોનું દશે ઊછું બે પ-
દ્યોપમનું અને અસુર કુમારનું એક
સાગરોપમથીઅધીક.

૫૪ વ્યંતર દેવતાઓનું.

૧ શરીર સાત હાથનું. ૨ આયુષ્ય—એક
પદ્યોપમનું.

૫૫ જ્યોતિષી દેવતાઓનું.

- ૧ શરીર સાત હાથનું.
- ૨ આયુષની વીગત નીચે પ્રમાણે.
- ૧ ચંદ્રમાનું એક પદ્યોપમ ને એક લાખ વરસ.
- ૨ સૂર્યનું એક પદ્યોપમ ને એક હજાર વરસ.
- ૩ બ્રહ્મનું એક પદ્યોપમ.
- ૪ નક્ષત્રનું અર્ધ પદ્યોપમ.
- ૫ તારાનું એક પદ્યોપમનો ચોથોભાગ.
- ૫૬ સુધર્મ દેવલોકના દેવતાઓનું.
- ૧ શરીર—સાતહાથનું. આયુષ—બે સાગરોપમનું.
- ૫૭ ઇશાન દેવલોકના દેવતાઓનું.
- ૧ શરીર—સાતહાથનું ૨ આયુષ—બે સાગરોપમ અધિક
- ૫૮ સનતકુમાર દેવલોકના દેવતાઓનું.
- ૧ શરીર—૬ હાથનું આયુષ—૭ સાગરોપમ.
- ૫૯ માહેન્દ્ર દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૬ હાથનું. આયુષ—૭ સાગરોપમ અધિકનું.

૬૦ બ્રહ્મદેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૫ હાથનું. ૨ આયુષ—૧૦ સાગરોપમનું.

૬૧ લાંતકદેવલોકના દેવતાઓનું

૧ શરીર—૫ હાથનું. ૨ આયુષ—૧૪ સાગરોપમનું.

૬૨ શુકદેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૪ હાથનું ૨ આયુષ—૧૭ સાગરોપમનું.

૬૩ સહસાર દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૪ હાથનું ૨ આયુષ—૧૮ સાગરોપમનું.

૬૪ આણ્વત દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૩ હાથનું ૨ આયુષ—૧૯ સાગરોપમનું.

૬૫ પ્રાણ્વત દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૩ હાથનું. ૨ આયુષ—૨૦
સાગરોપમનું.

૬૬ આરણ્યદેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૩ હાથનું. ૨ આયુષ—૨૧
સાગરોપમનું.

૬૭ અમ્બૂત દેવલોકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૩ હાથનું. આયુષ—૨૨ સાગ-
રોપમનું.

૬૮ નવઐવેકના દેવતાઓનું.

૧ શરીર—૨ હાથનું.

૨ આયુષ નીચે પ્રમાણેછે.

૧ લીનું ૨૪ સાગરોપમનું ૨૭નું ૨૪ સા-
ગરોપમનું.

૩૭નું ૨૫ સાગરોપમનું ૪૪નું ૨૬ સાગરો-
પમનું.

૫૫નું ૨૭ સાગરોપમનું. ૬૬નું ૨૮ સાગ-
રોપમનું.

૭૫નું ૨૯ સાગરોપમનું. ૮૫નું ૩૦ સાગ-
રોપમનું.

૬મીનુ ૩૧ સાગરોપમનું.

૬૬ પાંચ અનુત્તરવિમાનના દેવતાઓનું.

૧ શરીર એક હાથનું,

૨ આયુષ નીચે પ્રમાણે.

૧ પેહુલા ચારેમાં ૩૧થી ૩૩ સાગરોપમનું.

૨ સર્વાર્થસિદ્ધમાં ૩૩ સાગરોપમનું.

૭૦ મી મોક્ષના જીવને.

શરીર પણ નથી અને આયુષ પણ નથી

એટલે આ શરીર અને અક્ષય સ્થિતિવાળા

સર્વ સિદ્ધ ભગવાન છે.

શ્રી વીતરાગાય નમઃ

॥ અથ ॥

શ્રી નવ તત્વના છુટા બોલ.

૧ લો. જીવતત્વ.*

૨ જો અજીવતત્વ.

* તત્વ=સ્વરૂપ, ભેદ, પ્રકાર.

- ૩ જો પુન્યતત્વ. ૪ થો પાપતત્વ.
 ૫ મો આશ્રવતત્વ. ૬ ઠો સંવરતત્વ.
 ૭ મો નિર્જરાતત્વ. ૮ મો બંધતત્વ.
 ૯ મો. મોક્ષતત્વ

પ્રાણોને ધરે તે જીવ કહીએ, અથવા જ્ઞા-
 નાદિક ચેતના લક્ષણ સહિત તે જીવ ૧ જ્ઞા-
 નાદિક ચેતના લક્ષણ રહીત તે અજીવ ૨. ક-
 મની શુભ પ્રકૃતિ તે પુન્ય ૩. કર્મની અશુભ
 પ્રકૃતિ તે પાપ ૪. જે થકી કર્મ આવે તે આ-
 શ્રવ ૫. જે થકી આવતાં કર્મ રોકાય તે સં-
 વર ૬. દેશથી કર્મનો ક્ષય તે નિર્જરા. ૭ જુ-
 નાં કર્મ સાથે નવાં કર્મનું ક્ષીરગીરપેઠે મ-
 લુ તે બંધ ૮. સર્વ કર્મનો ક્ષય તે મોક્ષ

૧ લા જીવતત્વના ૧૪ ભેદ

૨ જા અજીવતત્વના ૧૪ ભેદ.

૩ જા પુન્યતત્વના ૪૨ ભેદ.

૪ થા પાપતત્વના ૮૨ ભેદ.

૫ મા આશ્રવતત્વના ૪૨ ભેદ.

૬ ઠા સંવરતત્વના ૫૭ ભેદ.

૭. મા નિર્જરાતત્વના ૧૨ ભેદ.

૮. મા બંધતત્વના ૪ ભેદ.

૯. મા મોક્ષતત્વના ૯ ભેદ.

તે બધા નવે તત્વના સર્વે ભેદ ૨૭૬ થયા
તેમાં ૮૮ અરૂપીછે; અને ૧૮૮ ભેદ રૂપી છે.
તેની વાગતા નીચે પ્રમાણે—

અ ક	નામ	રૂપિ ભેદ.	અરૂપી ભેદ.	હિય*જોયાદિ.
૧	જીવ	૧૪	૦	જોય
૨	અજીવ	૪	૧૦	જોય
૩	પુન્ય	૪૨	૦	ઉપાદેય
૪	પાપ	૮૨	૦	હિય
૫	આશ્રય	૪૨	૦	હિય
૬	સંવર	૦	૫૭	ઉપાદેય
૭	નિર્જરા	૦	૧૨	ઉપાદેય
૮	બંધ.	૪	૦	હિય
૯	મોક્ષ.	૦	૯	ઉપાદેય
		૧૮૮	૮૮	

* હિય-હોડવા યોગ્ય; જોન-જાણવા
યોગ્ય; ઉપાદેય=આદરવા યોગ્ય.

જીવની છ જાતીઓ છે.

એકવિધ—સર્વ જીવને શ્રુતજ્ઞાનનો અનંત મોભાગ ઉધારો છે, તેથી સચેતન એટલે ચેતના લક્ષણવાન છે, માટે એકવિધ જાણવો.

દ્વિવિધ—ત્રસ અને થાવર—ત્રસ એટલે ચલન શક્તિમાન હોય તડકેથી છાયાએ આવે, અને છાયાથી તડકે જાય તથા જાય દેખી ત્રાસ પામે, તેને ત્રસ કહીએ. સ્થાવર એટલે સ્થીરતાવાન જાણ. ૧. અમ સર્વ જીવ દ્વિવિધ જાણવા.

ત્રિવિધ—વેદ ત્રણ છે. સ્ત્રી વેદ, પુરુષ વેદ, ને નપુંસક વેદ એમ સર્વ જીવ ત્રિવિધ જાણવા.

ચતુર્વિધ—ગતિ ચાર છે દેવતા મનુષ્ય, નાસ્તી, ને તતયચ. એમ સર્વ જીવ ચતુર્વિધ જાણવા.

પંચવિધ—ઇન્દ્રિય પાંચ છે. આંકાંદ્રિય, શ્રોત્રીન્દ્રિય, તેજાંદ્રિય, ચૈત્ત્રીન્દ્રિય, પાંચાંદ્રિય, એમ

સર્વ જીવ પાંચવિધ જાણવા.

પર્વિધ— કાય છ છે. પૃથ્વીકાય, અપકાય,
તેલિકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય; ને ત્ર-
સકાય. એમ સર્વ જીવ પર્વિધ જાણવા.

એકેદ્રિયના બે ભેદ; સૂક્ષ્મ અને બાહર.

પાંચ સ્થાવર એકિદ્રિય છે.

સૂક્ષ્મ એટલે ચાહરાજ્ય લોકમાં જે વ્યાપી
રહ્યા છે, જે પર્વત પ્રમુખને ભેદીને જાય આવે,
કોઈ વસ્તુથી છદાય ભેદાય નહીં, અગ્નિથી
ખળે નહીં, એવા ચર્મદ્રષ્ટિએ અદ્રશ્ય, મનુ-
ષ્યના ઉપયોગમાં ન આવે એવા નિર્ણતશ-
યી સૂક્ષ્મ નામ કર્મોદયવંતને સૂક્ષ્મ કહે છે.

બાહર—જે નિયત સ્થાન વર્તી છે. પરતુ
કોઈ વસ્તુને ભેદી છેદી શકે નહીં, જે ખી-
જી વસ્તુથી છદાય ભેદાય, જેને અગ્નિ
ખાળી શકે, ચર્મ દ્રષ્ટિથી જાઈ શકાય, મ-
નુષ્યાદિક સર્વ પ્રાણીના ઉપયોગમાં આ-
વી શકે, એવા દ્રશ્ય, સાતીશયી બાહ-
ર નામ કર્મોદયવંતને બાહર કહે છે.

હવે પંચેન્દ્રિય. (ત્વચા, છલ્લ, નાક, શ્રુ-
ત્ત્વને કાનવાળા) ના બે ભેદ છે. સન્નિ ને અ-
સન્નિ

સન્નિ તે મન સંજ્ઞા સહિત.

અસન્નિ તે મન સંજ્ઞા રહિત.

બેરેન્દ્રિયનો એકને તેરેન્દ્રિયનો એક ચૈરિ-
ન્દ્રિયનો એક એ પ્રમાણે બધા મળી સાત ભે-
દ નીચે પ્રમાણે થયા.

૧ સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય

૨ બાહ્ય એકેન્દ્રિય

૩ બેરેન્દ્રિય

૪ તેરેન્દ્રિય

૫ ચૈરિન્દ્રિય

૬ સન્નિ પંચેન્દ્રિય

૭ અસન્નિ પંચેન્દ્રિય.

ઉપલા સાતે ભેદના છવેા બે પ્રકારે છે-

૧ પર્યાપ્તા, ૨ અપર્યાપ્તા.

૧ પર્યાપ્તા=જેને જેટલી પર્યાપ્તી કહી છે, તેટલી
પૂરી કીધા પછી મરણ પામે તે.

(પર્યાપ્તિ-આહારાદીક પુર્ણતા મેળાપ
થી ઉત્પન્ન થયેલ પુર્ણ પરીણામ
ન શક્તિ વિશેષ.

૨ અપર્યાપ્તા-જેને જેટલી પર્યાપ્તી કહી છે,
તેટલી પૂરી કીધા વિનાં મરણ પામે તે.
હવે જીવના ૧૪ ભેદ થયા તે નીચે પ્રમાણે.

૧ સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૨ સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૩ બાહર એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૪ બાહર એકેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૫ ભેરેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૬ ભેરેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૭ તેરેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૮ તેરેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૯ ચારેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૧૦ ચારેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૧૧ સન્નિ પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૧૨ સન્નિ પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

૧૩ અસન્નિ પંચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા.

૧૪ અસન્નિ પંચેન્દ્રિય અપર્યાપ્તા.

આ સૌંદ ભેદ જીવતત્વનાં જાણવા.

હવે જીવન લક્ષણ કહે છે.

જ્ઞાન—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃ પર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, એ પાંચજ્ઞાન સમ્યક્ત્વ આશ્રયીને કહ્યાં છે. એની સાથે મતિ અજ્ઞાન શ્રુત અજ્ઞાન, • વિભંગ જ્ઞાન, તે ત્રણ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ આશ્રયી છે. એ બધાં મળી આઠમાંનું ગમે તે એક અથવા અધિક જ્ઞાન જેને હોય.

દર્શન—ચક્ષુ, અચક્ષુ, અવધિ, અને કેવળ, એ ચાર દર્શનમાંનું એક અથવા અધિક જેને હોય.

ચારિત્રઃ—સામાયિક, હેદાપસ્થાનીય; પરિહાર વિશુદ્ધિ, સૂક્ષ્મ સંપરાય, યથાજ્યાત દેશ વિરતી અવિરતી એસાત પ્રકારના ચારિત્રમાંનું કોઈ હોય.

તપ—એ પ્રકારે, દ્રવ્ય અને ભાવ. તેમાંથી એક અથવા અધિક હોય.

વીર્ય—કરણ તથા બળ. પરાક્રમ રૂપ. એ બે માંનું એક કે વધારે જેમાં હોય.

ઉપયોગપાંચ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, તે ચાર

દર્શન; એ બાર પ્રકારના સાકાર નિરા-
કાર રૂપ ઉપયોગમાંનો કોઈ પણ એકકે
વધારે જેને હોય તેને જીવ કહીયે.

એ ગુણ જીવ વિના બીજામાં હોય નહીં
એ પ્રમાણે જીવનું લક્ષણ જણાવુ

હવે પર્યાપ્ત જીવનું વર્ણન કરતાં છ પ-
ર્યાપ્તિનું સ્વરૂપ બતાવે છે. પર્યાપ્તિ:—પુરૂષના
ઉપચયથી થયો જે પુરૂષના પરિણમન હેતુ
શક્તિ વિશેષ તેને પર્યાપ્તી કહે છે.

પર્યાપ્તિના છ ભેદ.

૧ આહાર પર્યાપ્તિ—હરેક જીવને ભવાંત-
રની ઉત્પત્તિ સમયે જે શક્તિવડે આ-
હાર લેધને તેને રસ પણ પરિણમાવ-
વાની જે શક્તિ વિશેષ તે.

૨ શરીર પર્યાપ્તિ—પછી રસરૂપ પરિણામ-

ને રસ, રૂઢિર, માંસ, મેદ, અસ્થિ, મ-
જ્જા, તથા વીર્ય, એ સાત ધાતુપણે પ-
રિણુમાવીને શરીર બાંધવાની જે શક્તિ
વિશેષ તે.

૩ ઇન્દ્રિય પર્યાપ્તિ=સાત ધાતુપણે પરિણુમા-
વ્યા જે રસ, તે જેને જેટલાં દ્રવ્ય ઇન્દ્રિય
જોઈયે, તેને તેટલાં ઇન્દ્રિયપણે પરિણુમા-
વવાની જે શક્તિ વિશેષ તે. ઉપરની
ત્રણ પુરી કર્યા વિના કોઈ જીવ મરે નહીં.

૪ ધ્યાસોધ્યાસ પર્યાપ્તિ=ઉપરની ત્રણ પર્યાપ્તિ
બાંધીને પછી ધ્યાસોધ્યાસ ચોથા વર્ગણા-
નાં દાલક લઈ ધ્યાસોધ્યાસપણે પરિણુ-
માવીને અવલંબી મૂકવાની જે શક્તિ વિ-
શેષ તે.

૫ ભાષા પર્યાપ્તિ=ભાષા ચોથા પુદ્ગલ
લઈ, ભાષાપણે પરિણુમાવીને અવલંબી
મૂકવાની જે શક્તિ વિશેષ તે.

૬ મનઃ પર્યાપ્તિ=મનોવર્ગણા ચોથા પુદ્ગલ

હાથ, મનપણે પરિણામીને અવલંબી
મૂકવાની જે શક્તિ વિશેષ તે.

અથ અણુવતત્વ.

અંરૂપી અણુવના ૧૦ ભેદ ને રૂપી અ-
ણુવના ૪ ભેદ. તેમાં અંરૂપી અણુવના ૧૦.
ભેદની વીગત.

૧ ધર્માસ્તિકાય (ચલનસ્વભાવ ગુણ વાળો
આસ્તિકાય=પ્રદેશનો સમુહ) ના ત્રણ ભેદ

૧ ખંધ (આખો પદાર્થ.)

૨ દેશ, (ખંધની સાથે સંખંધવાળો તેના
કેટલોક ભાગ.)

૩ પ્રદેશ (ખંધની સાથે સંખંધ વાળો
ભાગવાથી બાજે ભાગ થઈ શકે નહીં
તેવો ભાગ.

૨ અધર્માસ્તિકાય (સ્થિર રાખવાના સ-
હજ ગુણવાળો) ના ત્રણ ભેદ.

૧ ખંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ.

૩ આકાશાસ્તિકાય=એક જગ્યાથી બીજી

જઘ્યામા જતાં જે અવકાશ આપે તે.
તેના ત્રણ ભેદ.

૧ ખંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ.

૧ કાળનો ભેદ સમયાદિરૂપ.

રૂપી અણુવના ચાર ભેદ.

૧ પુદ્ગલ ખંધ ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ. ૪ પ-
રમાણુ (ખંધથી ભિન્ન થએલો નિર્વિભાજ્ય
ભાગ.)

ધર્માસ્તિકાય, અને અધર્માસ્તિકાય, ખંને
વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, શબ્દને રૂપ સહીત
અસંખ્યાત પ્રદેશી અહિં રાજ લોક વ્યાપી
છે. ને આકાશાસ્તિકાય લોકાલોક વ્યાપી
વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, શબ્દને રૂપ સહીત
અનંત પ્રદેશી છે, પણ પુદ્ગલાસ્તિકાય વર્ણ,
ગંધ, રસ, સ્પર્શ, શબ્દને રૂપ સહીત, સં-
ખિત, અખિત, ને મિશ્ર-ગમે તેવો શબ્દ,
અંધકાર, પ્રકાશ, ચંદ્રમાની જયોતિ, છાયા,
સૂર્યનો આતપ ઇત્યાદિ ગુણવાળો એક રા-

અયલોક વ્યાપક, સંખ્યાત, અસંખ્યાતને અ-
મંત પ્રદેશી પૂરણ ગણન છે.

અથ પુણ્ય તત્વ.

પુણ્ય નવ પ્રકારે બંધાય છે, ને બેતા-
ળીસ પ્રકારે ભોગવાય છે, તે કહેછે.

૧ સાધુ પ્રમુખને અન્ન દીધાથી.

૨ પાણી દીધાથી.

૩ રહેવાને સ્થાનક દેવાથી.

૪ સવાને પાઠ પ્રમુખ દેવાથી.

૫ પેહેરવા અથવા ચોઢવાને વસ્ત્ર દીધાથી.

૬ તે વિષે મને કરી શુભ સંકલ્પ કર્યાથી.

૭ વચ્ચને કરી સ્તુત્યાદિ કર્યાથી.

૮ કાયાએ કરી સેવા કર્યાથી.

૯ હાથે કરી નમસ્કારાદિ કર્યાથી.

એ નવ પ્રકારે પુણ્ય બંધાય છે.

હવે બેતાળીસ પ્રકારે જીવ પુણ્ય ભોગવે
તે કહે છે.

૧ શાન્તાવેદનીય (જેના ઉદ્દયે જીવ મુખ

અનુભવે અથવા શાતા પામે તે)

૨ ઉચ્ચગોત્ર (ઉચ્ચ કુળમાં જન્મ ધારણ કરી લોકમાં પૂજા પ્રતિષ્ઠાદિક પામે તે.)

૩ મનુષ્યની ગતિ (જેના ઉદયે મનુષ્યની ગતિ પામે તે.)

૪ મનુષ્યની અનુપૂર્વી (જેના ઉદયે મનુષ્યની અનુપૂર્વી પામે તે ત્રીજો ને આ બે મનુષ્યોદ્ધિક કહીએ) અનુપૂર્વી ગત્યાં તરમાં વાંકા જતા બળદની નાથની પેરે સીધો લેઇ જનાર.

૫ દેવગતિ } આ બે જેના ઉદ-
૬ દેવની અનુપૂર્વી } યે પામે તેને સુરદિક
ક કહીએ.

૭ પંચેન્દ્રિયની જાતિ (પંચેન્દ્રિયપણું જેના ઉદયે પામીયે તે)

૮ ઔદારિક નામ કર્મ (જેથી ઔદારીક શરીર યોગ્ય પુદ્ગલગ્રહણ કરીને તેને શરીરપણું પરિણમાવીને જીવ પોતાના પ્રદેશની સાથે મેળવે તે આ પ્રમાણે સર્વ

શરીરને સમજાવું.

૬ વૈકિંચ શરીર (જેથી વિક્રય શરીર
ચોગ્ય પુદ્ગલ અહુષ્ટ કરી તેને શરીરપણે
પરિણમાવીને જીવ પોતાના પ્રદેશની સાથે
મળાવે તે.)

વૈકિંચ શરીરના બે ભેદ છે.

૧ ઔપપાતીક (દેવતાને તથા નારકીને
હોય છે.)

૨ લઙ્ગિધ પ્રત્યયોક (તિર્યચ તથા મનુષ્ય
લઙ્ગિધવંતને હોય છે તે.)

૧૦ આહારક શરીર (ચૌદ પૂર્વધર મુનિ-
રાજ તીર્થંકરની રિદ્ધિ પ્રમુખ જોવાને
અર્થે એક હાથ પ્રમાણ દેહ ધારણ
કરે છે તે.)

૧૧ તેજસ શરીર (આહારનું પચાવનાર
તથા તેજ લેશ્યાનો હેતુ.)

૧૨ કાર્મણ શરીર (કર્મેના પરમાણુ આત્મ
પ્રદેશની સાથે મળવાથી ઉત્પન્ન થયેલ.)

૧૩ ઔદારિક અંગોપાંગ, શરીરના બે હાથ,

એ ખભા, એક પીઠ. એક માથું, એક ઉદર, એક હૃદય, એ આઠ અંગ, અને આંગળાં પ્રમુખ ઉપાંગ.

૧૪ વૈકિય અંગોપાંગ.

૧૫ આહારક અંગોપાંગ. તૈજસ અને કાર-મણ શરીરને અંગોપાંગ નથી.

૧૬ વજરીપલ નારાય સંઘયણ (વજ=ખી-લી. રીપલ=પાટો. નારાય=એ પાસા મર્કટ બંધ, તેના પર પાટો ને તે ઉપર ખીલી.)

૧૭ સમ ચતુરસ્ર સંસ્થાન.

જેના ઉદયથી પર્યકાસન કરી બેઠા છતાં ચારે બાજુ સરખી આકૃતિ થાય, અને પોતાનાં એકસો આઠ અંગુલ પ્રમાણ દહુ ભરાય, તેની પ્રાપ્તિ તે સમ ચતુરસ્ર સંસ્થાન કહીએ.

૧૮ શુભવર્ણ (ચેત, રક્ત, પીત રૂપ.)

૧૯ શુભગંધ (સારી ગંધરૂપ.)

૨૦ શુભરસ (મીઠા રૂપાએલા રૂપ.)

- ૨૧ શુભસ્પર્શ (હળવો, સુંવાળો, ઉનો, ચોપડો)
- ૨૨ અગૃહલધુ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી મધ્યસ્થ વજનદાર શરીરની પ્રાપ્તિ થાયતે)
- ૨૩ પરાવાત નામ કર્મ (જેના ઉદયથી ગમે તેવા બળવાનને જીતવા સમર્થ થાય તે.)
- ૨૪ શ્વાસોશ્વાસ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી સુખ પૂર્વક શ્વાસોશ્વાસ લેઈ શકાય તે)
- ૨૫ આતાપ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી સુર્યના ઝિંઝની પેઠે પરને તાપ ઉત્પન્ન કરવાના હેતુ રૂપ તેજે યુક્ત શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.)
- ૨૬ ઉષોત નામ કર્મ (જેના ઉદયથી ચંદ્ર ઝિંઝની પેઠે શીતળતાને ઉત્પન્ન કરવાના હેતુરૂપ તેજે યુક્ત શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.)
- ૨૭ શુભબળગતિ (જેના ઉદયથી વૃષભ તથા હંસની પેઠે સારો ચલન શક્તિની પ્રાપ્તિ થાય તે.)
- ૨૮ નિર્માણ નામ કર્મ (જેના ઉદયથી

સુતારની પેઠે પોતાના અંગનાં સર્વ
અવયવ યોગ્ય સ્થળે ગોઠવવાની શક્તિ
હોય તે.)

૨૯-૩૮ ત્રસ દશક નામ કર્મ (જેના ઉદય-
થી ત્રસાદિ દશ પ્રકૃતિની પ્રાપ્તિ થાય
તે.) તે ત્રસાદિ દશ નિચે પ્રમાણે—

૧ ત્રસનામકર્મ:-જેના ઉદયથી જીવને
બેઈંદ્રિયાદિ શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.

૨ બાદરનામકર્મ:-જેના ઉદયથી બાદર
(દખાયતેરા) શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.

૩ પર્યાપ્તિ નામકર્મ:- જેના ઉદયથી
આપઆપણી પર્યાપ્તિ પૂરી કરે તે.)

૪ પ્રત્યેક નામકર્મ:-જેના ઉદયથી ઔ-
દારિક વૈકિય પ્રમુખ ભિન્ન - ભિન્ન
શરીરની પ્રાપ્તિ થાય, પણ અનંતા
જીવ વચ્ચે, એક શરીર ન પામે તે.)

૫ સ્થોર નામ કર્મ:-જેના ઉદયથી શરીરના
દંતાદિક અવયવોને સ્થિરતાની પ્રાપ્તિ
હાય છે.

- ૬ શુભ નામ કર્મ:- (જેના ઉદયથી શરીરના સર્વ અવયવ સારા હોય અથવા નાભિના ઉપરનું શરીર હોય તે.)
- ૭ સૌભાગ્ય નામ કર્મ:- (જેના ઉદયથી સર્વ લોકને પ્રીય થાય તે.)
- ૮ સુસ્વર નામ કર્મ:- (જેના ઉદયથી વાણીમાં કોયલના જેવી મધુરતા આવે તે)
- ૯ આ દેહ નામ કર્મ:- (જેના ઉદયથી લોકના વિષે માનનીય વચન થાય તે)
- ૧૦ યશો નામ કર્મ:- (જેના ઉદયથી લોકને વિષે જશ કીર્તિ થાય તે.)
- ૩૯ મુરાર્યુષ્યરૂપ:- (જેના ઉદયથી દેવતાના આયુષ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે તે.)
- ૪૦ નરાર્યુષ્યરૂપ:- (જેના ઉદયથી મનુષ્યના આયુષ્યની પ્રાપ્તિ થાય તે.)
- ૪૧ તિર્યંચાર્યુષ્યરૂપ:- (જેના ઉદયથી તિર્યંચના આયુષ્યના પ્રાપ્તિ થાય છે તે.)
- ૪૨ તીર્થંકર નામ કર્મ (જેના ઉદયથી ત્રિભુવનનું પૂજ્યપણું પ્રાપ્ત થાય છે તે.)
- હાત પુણ્યતત્ત્વ.

અથ પાપતત્ત્વ.

પાપતત્ત્વનું વર્ણન કરતાં અઢાર પ્રકારે પાપ બંધાય તથા બ્યાશી પ્રકારે ભોગવાય તે કહે છે.

પ્રાણાતિપાત મૃપાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલહ, અભ્યાખ્યાન, પૈશુન્ય, રતિ-અરતિ, પરપરિવાદ, માયામૃપાવાદ, મિથ્યાત્વશબ્દ, એ અઢાર પ્રકારે પાપ બંધાય.

હવે બ્યાશી પ્રકારે પાપકર્મ ભોગવાય તે કહે છે:—

૧ મતિજ્ઞાનાવરણીય=જેના ઉદ્ધયથી પાંચ ઇન્દ્રિય તથા મનોદ્વારાએ નિયત વસ્તુનું જ્ઞાન થાય છે એવા મતિજ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

૨ શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય=જેના ઉદ્ધયથી શાસ્ત્રાનુસારે જે જ્ઞાન થાય છે એવા શ્રુતજ્ઞાનનું આચ્છાદન થાય તે

૩ અવધિજ્ઞાનાવરણીય=ઇન્દ્રિયાદિકની અ-

યેક્ષા વિના આત્મ દ્રવ્યને જે સાક્ષાત્
રૂપી દ્રવ્યને જાણવાનું જે જ્ઞાન તેવા અ-
વધિજ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

૪ મનઃપર્યવ જ્ઞાનાવરણીય=જેના ઉદયથી
સન્નિ પર્ચેદ્રિયના મનોગતભાવ જાણવાનું
જે જ્ઞાન થાય છે એવા મનઃપર્યવ-
જ્ઞાનનું જે આચ્છાદન થાય તે

૫ કેવળ જ્ઞાનાવરણીય-જેના ઉદયથી પુ-
રોક્ત આર જ્ઞાન રહિત જે એકલું નિ-
રાવરણ જ્ઞાન હોય એવા કેવળજ્ઞાનનું
જે આચ્છાદન થાય તે.

એ રીતે પાંચ પ્રકારના જ્ઞાનને
જે આચ્છાદન કરે તે જ્ઞાનાવરણીય પા-
પકર્મ કહીએ.

૬ દાનાંતરાય=જેના ઉદયથી પોતાના ધર-
માં દેવા યોગ્ય વસ્તુ છતાં તથા દા-
નનું ફળ જાણતાં છતાં પણ આપી શ-
કાય નહીં તે

૭ લાભાંતરાય=જેના ઉદયથી દાતાર છતાં
દાતારના ધરમાં વસ્તુ છતાં માગનાર

હોયો છતાં પણ જે માગેલી વસ્તુ ન મળે તે.

૮-દ્વિભોગોપભોગાંતરાય=જેના ઉદયથી પોતે જીવાન છતાં સુરૂપ છતાં તથા ભોગોપભોગ્ય વસ્તુની પ્રાપ્તિ થયા છતાં પણ તે ભોગવાઈ ન શકાય તે.

૧૦ વીર્યાંતરાય=જેના ઉદયથી પોતે જીવાન રોગરહિત તથા જીવવાન છતાં પણ જેથી પોતાની શક્તિ ફેરવાઈ શકાય નહીં તે.

એવી રીતે પાંચ પ્રકારે જે આડું આવે તેને અંતરાય કર્મ કહીએ.

હવે દર્શનાવરણીય કર્મના નવ ભેદ આવે છે તેમાં ચાર ભેદ દર્શનના (સામાન્ય ઉપયોગના) છે ને પાંચ નિદ્રાના છે તે કહે છે.

૧૧ ચક્ષુ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી આંખે કરી જે રૂપનું સામાન્યપણે ગ્રહણ થાય એવા ચક્ષુ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.

- ૧૨ અચક્ષુ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી ચક્ષુ વિના ચાર ઇન્દ્રિય તથા મને કરી પોત પોતાના વિષયનું જે સામાન્યપણે અહુણ થાય એવા અચક્ષુ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.
- ૧૩ અવધિ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી સા-
ણાન્યપણે જે રૂપી દ્રવ્યનું મર્યાદાપણે અ-
હુણ થાય છે. એવા અવધિ દર્શનનું જે આચ્છાદન થાય તે.
- ૧૪ કેવળ દર્શનાવરણીય=જેના ઉદયથી સ-
મસ્ત વસ્તુનું જે સામાન્યપણે દેખવું
થાય છે, એવા કેવળ દર્શનનું જે આચ્છા-
દન થાય તે.
- ૧૫ નિદ્રારૂપ=જેના ઉદયથી નિદ્રાવસ્થા થઈ
ગયા પછી સુષ્ણ પૂર્વક જાગૃત અવસ્થાની
પ્રાપ્તિ થાય તે.
- ૧૬ નિદ્રાનિદ્રારૂપ=જેના ઉદયથી નિદ્રાવસ્થા
થઈ ગયા પછી દુઃખરૂપ જાગૃત અવસ્થા-
ની પ્રાપ્તિ થાય તે.

- ૧૭ પ્રચલારૂપ=જેના ઉદયથી બેસતાં તથા ઉઠતાં નિદ્રા આવ્યા કરે તે.
- ૧૮ પ્રચલાપ્રચલારૂપ=જેના ઉદયથી હરતાં ફરતાં પણ નિદ્રા આવે તે.
- ૧૯ થીણુદ્ધી રૂપ=જેના ઉદયથી દિવસનું ચિંતવેલું કામ રાત્રિને વિષે નિદ્રાસમયે જાગૃતની પેઠે થાય છે. થીણુદ્ધી-નિદ્રાના સમયે વળ રીપભના રાત્ર સંધયણ વાળો પ્રાણી વાસુદેવના અર્ધબળ યુક્ત હોય છે, અને તે જીવ નરક ગામી જાણે બીજા સંધયણ વાળાને સહજ બમણું બળ હોય.
- ૨૦ નીચગોત્રરૂપ=જેના ઉદયથી થોડે રૂપવાન તથા ધનવાન છતાં નીચ કુળને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે.
- ૨૧ અશાતા વેદની=જેના ઉદયથી દુઃખનો અનુભવ થાય તે.
- ૨૨ મિથ્યાત્વમોહનીય=જેનાં ઉદયથી વીતરંગના વચનની વિપરીત સદ્ગુણ

થાય તે.

૨૩ થીં ઉર સુધી સ્થાવરદશક=જેના ઉદય-
થી સ્થાવરદશકની પ્રાપ્તિ થાય તે.

સ્થાવરદશકની વિગત.

૨૩ સ્થાવરનામ=જેના ઉદયથી સ્થાવરપણું
પ્રાપ્ત થાય, તેથી જે તાપાદિકે પી-
ડાય તેા પણ ત્યાંથી ખરી શકાય
નહીં તે.

૨૪ સુક્ષ્મનામ=જેના ઉદયે દ્રષ્ટિને અગોચર
એવા સર્વ લોકમાં વ્યાપી રહેલા સુક્ષ્મ-
પણાની પ્રાપ્તિ થાય તે સુક્ષ્મ પૃથિ-
વ્યાદિક પાંચજ જાણવા.

૨૫ અપર્યાપ્ત નામ=જેના ઉદયથી સ્વયોગ્ય
પર્યાપ્ત પૂરી કર્યા વિના જે મરણ
પામે તે.

૨૬ સાધારણ નામ=જેના ઉદયથી અનંત
જીવ વચ્ચે એક ઔદારિક શરીરની
પ્રાપ્તિ થાય તે.

૨૭ અસ્થિરનામ=જેના ઉદયથી શરીરમાં

દંતાદિક અવયવ અસ્થિર હોય તે.

૨૮ અશુભનામ=જેના ઉદયથી નાભિની નીચેના અંગનો ભાગ હોય, (પાદાદિકના સ્પર્શે આગલો રોપ કરે તે.)

૨૯ દૌર્ભાગ્યનામ=જેના ઉદયથી સર્વ લોકને અળખામણો લાગે તે.

૩૦ દુઃસ્વરનામ=જેના ઉદયથી કાનને અપ્રિય લાગે એવા કાગડાના સ્વર જેવો સ્વર આવે તે.

૩૧ અનાદેયનામ=જેના ઉદયથી લોકને વિષે તેનું બોલવું કોઈ માન્ય કરે નહીં તે.

૩૨ અયશનામ=જેના ઉદયથી લોકમાં અપકીર્તિ થાય પણ કોઈ યશ બોલે નહીં તે. એ સ્થાવરદશક થયું. તે પુણ્યતત્વના ત્રસ દશકથી વિપરીતાર્થ જાણી લેવું.

૩૩ થી ૩૫ નરકત્રિક=જેના ઉદયથી નરકનું આઉખું, નરકની ગતિ અને નરકની અનુપૂર્વી પામીએ તે. સામાન્યથી ૧૬ કષાયને નંવ નોકષાય એમ પચ્ચોસ કષા-

ય છે તે નીચે પ્રમાણે અનંતાનુબંધીના
ચાર ભેદ:—

૩૬ થી ૩૯ જેના ઉદયથી અનંત સંસાર બં-
ધાય. ક્રોધ, માન, માયા, અને લોભ, એ
ચાર જાવજીવલગી કાયમ રહે સમ્યક-
ત્વ આવવા ન દેને છેવટે નરકમાં પો-
હાંચાડે, તેમાં ક્રોધ પર્વતની લીંટી
જેવો છે, માન પાપાણના થાંભલા જેવું
છે, માયા વંશના મૂળ જેવી છે, લોભ
કર્મજના રંગ જેવો છે.

અપ્રત્યાખ્યાનીયના ચાર ભેદ.

૪૦ થી ૪૩ જેના ઉદયથી થોડું પ્રત્યાખ્યાન
પણ ન પામે અને ક્રોધ, માન, માયા,
લોભ, એક વર્ષ સુધી કાયમ રહે છે. દેશ-
વિરતિપણું આવવા ન દે, અંતે તિર્યચની
ગતિ આપે તે ક્રોધ સુકાએલા તળાવની
રેખા જેવો છે; માન હાડકાના થાંભલા
જેવું છે; માયા મેઢાના શિંગડા જેવી છે,

લોભ ગાદ્દાની મળીના રંગ જેવો છે.

૪૩ થી ૪૭ પ્રત્યાખ્યાનીય-જેના ઉદયથી સર્વ વિરતિરૂપ પ્રત્યાખ્યાનને આચ્છાદન થાય. તેના ચાર ભેદ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, એ ચાર માસ ટકે; સર્વ વિરતિરૂપ ચારિત્રનો ધાત કરે; અંતે મનુષ્યની ગતિ અપાવે. એ ક્રોધ રેતીનો લીંટી જેવો છે; માન કાષ્ટના થાંભલા જેવું છે; માયા બળદના મૂત્રનો રેખા જેવી છે, ને લોભ કાજળના રંગ જેવો છે.

૪૭ થી ૫૧ સંજ્વલન-જેના ઉદયથી ચારિત્ર ધારણ કરનાર થોડુંક જીપે; એના ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, એ ચાર ભેદ છે. એ પંદર દિવસ રહે. યથાખ્યાત ચારિત્ર ને આવરણ કરે, ને દેવગતિ આપે છે. એ ક્રોધ પાણીની રેખા જેવો છે, માન નેતરની લતા જેવું છે; માયા વાંસની છાલ જેવી છે, ને લોભ હળદરના રંગ જેવો છે. એવી રીતે ચાર ચાર ભેદે ૧૬ કથાયત્રું

વર્ણન કર્યું. હવે નવ નોકપાયનું વર્ણન કરે છે. નોકપાય-જે કપાયને સહચારી હોય તે કપાયને ઉત્પન્ન કરનાર.

૫૨ થી ૫૭ હાસ્યષટક-જેના ઉદયથી એક વસ્તુ નિમિત્તે, બીજું નિમિત્ત વિના એ બે પ્રકારે હાસ્ય રતિ, અરતિ, શોક, ભય, તથા દુઃખાની ઉત્પત્તિ થાય તે.

૫૮ પુરુષવેદ-જેના ઉદયથી સ્ત્રી ભોગવવાની ઇચ્છા થાય તે તૃણની અગ્નિ જેવો.

૫૯ સ્ત્રી વેદ-જેના ઉદયથી પુરુષ ભોગવવાની ઇચ્છા થાય, તે બકરીની લીંડીઓની અગ્નિ જેવો.

૬૦ નપુંસક વેદ-જેના ઉદયથી સ્ત્રી, પુરુષ, બંને ભોગવવાની ઇચ્છા થાય તે નગર દાહ જેવો.

૬૧ થી ૬૨ તિર્યચની જાતિ અને તિર્યચની અનુપૂર્વિ જેના ઉદયથી મળે તે.

૬૩ એકેન્દ્રિય જાતિ-જેના ઉદયથી પૃથ્વી કાયાદિક પ્રાંચ સ્થાવરની જાતિના શારિરની

પ્રાપ્તિ થાય તે.

૬૪ બેઇન્દ્રિયજાતિ-જેના ઉદયથી શાંખ પ્રમુખ
જીવોની જાતિનું શરીર મળે તે.

૬૫ તેરેન્દ્રિયજાતિ=જેના ઉદયથી જી, માંકજી,
આદિક જાતિનું શરીર મળે તે.

૬૬ ચઉરેન્દ્રિય જાતિ=જેના ઉદયથી વીંછી
આદિક જાતિના શરીરની પ્રાપ્તિ થાય તે.

૬૭ અશુભ વિહાયોગતિ=જેના ઉદયથી
ઉંટ અથવા ગધેડાની પેઠે નરસો ગતિ
મળે છે.

૬૮ ઉપધાત નામ કર્મ=જેના ઉદયથી પોતાના
જીભ, દાંત, હરસ, રસોળો, પ્રમુખ અવ-
યવે કરી પોતેજ હણાય તે.

૬૯ થી ૭૨ અપ્રશસ્ત વર્ણ ચતુષ્ક=અશુભવર્ણ
=કાળો રંગ, નીલો રંગ, અશુભ ગંધ=ખ-
રાબ ગંધ. અશુભરસ=તીખો, કડવો; અ-
શુભકરસ=ભારે, ખંરસટ, શીત, છુખો
જે વડે મળે તે.

૭૩ થી ૭૭ અપ્રથમ સંબંધ=પહેલા પિના

પાંચ સંઘયણની પ્રાપ્તિ હોય તે.

૭૩ રીપણ નારાય સંઘયણ (જેના બે પા-
સાંએ મર્કટ બંધ ઉપર પાટો હોય તે.)

૭૪ નારાય સંઘયણ (જેને બે પાસે કેવળ
મર્કટ બંધ હોય તે.)

૭૫ અર્ધ નારાય સંઘયણ (જેને એક પાસે
કેવળ મર્કટ બંધ હોય અને બીજે પાસે
ખીલી હોય તે.)

૭૬ કીલિકા સંઘયણ (જ્યાં માંહોમાંહે હા-
ડકાંને એક ખીલીના બંધ હોય તે.)

૭૭ છેવટું સંઘયણ (ખીલી વિના માંહો-
માંહે અમરતાં અડકી રહ્યાં હોય તે.)

૭૮ થી ૮૨ અપ્રથમ સંસ્થાન=જેના ઉદયથી
પેહેલા વિના નીચેનાં પાંચ સંસ્થાનની
પ્રાપ્તિ થાય તે.

૭૯ ન્યમ્રોધ પરિમંડળ સંસ્થાન (વડની
માફક નાભિ ઉપર સુલક્ષણ યુક્ત ને
નાભિ નીચે નિર્લક્ષણવંત હોય તે.

૮૦ સાદિ સંસ્થાન=નાભિ નીચેનું અંગ સા-
ફ પણ નાભિ ઉપરનું નરસું તે.

૮૦ વામન સંસ્થાન=ઉદર પ્રમુખ લક્ષણો-
પેત; ને હાથ, પગ, માથું કઠી પ્રમુખ
પ્રમાણ રહિત હોય તે.

૮૧ કુબ્જ સંસ્થાન (હાથ, પગ, માથું કઠી
પ્રમુખ પ્રમાણોપેત અને ઉદર પ્રમુખ
હીન હોય તે.)

૮૨ હુંડક સંસ્થાન (સર્વ અવયવ અશુભ
હોય તે.) આ પ્રમાણે સર્વ મળી પાપ
તત્વના જ્યાંથી ભેદ થયા.

અથ આશ્રવ તત્વ. .

આશ્રવ તત્વના ૪૨ ભેદ છે તે કહે છે.
જેણે કરીને આત્મા વિષે કર્મોનું આચરું
થાય તેને આશ્રવ કહીએ.

પાંચ ઇન્દ્રિ.

૧ કૃત્સ ઇન્દ્રિ (સ્પર્શ કરનાર ઇન્દ્રિ)

૨ રસ ઇન્દ્રિ (જીભ) ૩ ઘ્રાણેન્દ્રિ (નાસિકા)

૪ ચક્ષુ ઇન્દ્રિ (આંખ) ૫ શ્રોત ઇન્દ્રિ (કાન)

આર કષાય.

૬ કોષ (ગુસ્સો) ૭ માન (અભિમાન)

૮ માયા (કપટ)

૯ સોભ (ઘણું મેળવવાની ઇચ્છા)

પાંચ અમત.

૧૦ પ્રાણાતિપાત (પ્રાણનો નાશ)

૧૧ મૃત્યાવાદ (જૂઠું) ૧૨ અદ્વિતાદાન
(ચોરી)

૧૩ મૈથુન (સ્ત્રી સેવન)

૧૪ પરિગ્રહ (વસ્તુનો સંગ્રહ)

ત્રણ યોગ.

૧૫ મનગોંગ (શુભ અશુભની અંદર મનને જોડવું તે.)

૧૬ વચનયોગ (શુભ અશુભની અંદર વચનને જોડવું તે.)

૧૭ કાયયોગ (શુભ અશુભની અંદર કાયાને જોડવી.)

પચીસ ક્રિયા.

૧૮ કાર્યિકી ક્રિયા (કાયાને અજ્યણાએ પ્રવર્તિત કરવા લાગે તે.)

- ૧૯ અધિકરણિકી ક્રિયા (ધરનાં ઉપગરણાદિ અધિકરણે કરી જે જીવોનું હનન કરવું.)
- ૨૦ પ્રાંદેષિકી ક્રિયા (જીવ અજીવ ઉપર દેવનો વિચાર કરવો તે.)
- ૨૧ પારિતાપનિકી ક્રિયા (પોતાને તથા પરને જે પરિતાપ ઉપજાવવો તે.)
- ૨૨ પ્રાણાતિપાતિકી ક્રિયા (એકેન્દ્રિ આદિક જીવને હણવો હણાવવો તે.)
- ૨૩ આરંભિકી ક્રિયા (એતી પ્રમુખની જે ઉત્પત્તિ કરવી કરાવવી તે.)
- ૨૪ પરિગ્રહિકી ક્રિયા (ધનધાન્યાદિક નવ વિધ પરિગ્રહ મેળવતાં તથા તેની ઉપર મોહ કરતાં જે ક્રિયા લાગે તે.)
- ૨૫ માયા પ્રત્યયિકી ક્રિયા (માયાએ કરી બીજને ઠગવું તે.)
- ૨૬ મિથ્યાદર્શન પ્રત્યયિકી ક્રિયા (જીન વચ્ચન અણુસદ્દહતો થકો જે વિપરીત પ્રવૃત્તિ કરતાં લાગે તે.)

- ૨૭ અપ્રત્યાખ્યાનિકી ક્રિયા (અવિરતિથે કરી પચ્ચખાણ કીધા વિના જે સર્વ વસ્તુની ક્રિયા લાગે તે.)
- ૨૮ દ્રષ્ટિકી ક્રિયા (કૌતુકે કરી અથ્થે પ્રમુખને જોવું તે.)
- ૨૯ સ્પૃષ્ટિકી અથવા પૃચ્છિકી ક્રિયા (રાગને વશે કરીને જે પુરુષ, સ્ત્રી, ગાય, બળદ, વસ્ત્ર પ્રમુખ સુકુમાર વસ્તુને સ્પર્શ કરવું તેથી જે ક્રિયા લાગે તે અથવા પૂછવાથી લાગે તે.)
- ૩૦ પ્રાતિયકી ક્રિયા=ખીજને ઘેર હસ્તી, ઘોડા, વસ્ત્ર, ભૂખણ પ્રમુખ દેખી દ્રેષ કરે, જે એ વસ્તુ એની પાસે કેમ, એવું ચિંતવી કર્મ બંધ કરે તે.
- ૩૧ સામંતોપનિપાતિકી ક્રિયા=પોતાના ઘોડા પ્રમુખને જોવા આવેલા લોકોને પ્રશંસા કરતા જોઇને જે હર્ષ આણવો તે; અથવા દૂધ દહીં ધી તેલનાં વાસણ ઉઘાડાં ચૂક્યા થકી તેમાં જે ત્રસ જીવ આવી

પડે તેથી જે લાગે તે.

૩૨ નૈમૃષ્ટિકી ક્રિયા (જે પરોપદેશિત પાપ-
માં ઘણા કાળ પ્રવર્તે તે પાપની ભાવથી
અનુમોદના કરે તે.)

૩૩ સ્વહસ્તિકી ક્રિયા (પોતાના હાથથી જે
કરે તે.)

૩૪ આજ્ઞાપનિકી ક્રિયા (શ્રી અરિહંત ભ-
ગવાનની આજ્ઞા ઉદ્ધંધન કરી પોતાની
બુદ્ધિથી જીવાજીવાદિપદાર્થની પ્રરૂપણા
દ્વારાએ જે ક્રિયા લાગે તે.)

૩૫ વૈદારણિકી ક્રિયા (બીજાનાં અછતાં મા-
ઠાં આચરણને પ્રકાશ કરી, તેની પુખ્તો-
નાશ કરવો, તેથી ઉત્પન્ન થયેલી જે ક્રિયા
તે,) કાંઈ સચિત વા અચિત કૃણાદિક
વિદારવાથી લાગે તે.

૩૬ અનાભોગિકી ક્રિયા (આ ભોગ એટલે
• ઉપયોગ તેથી જે વીચરીત હોય, તેને
અનાભોગ કહીએ; તેણે કરીને ઉપલક્ષિત
જે ક્રિયા તે.)

૩૭ અનવકાંક્ષા પ્રત્યયિકી ક્રિયા (ચોતાની તથા પરની જે અપેક્ષા કરવી તેનું નામ અવકાંક્ષા, તેથી જે વીપરીત તે અનવકાંક્ષા; તેજ છે પ્રત્યય કે૦ કારણ જેનું, એટલે પરમેશ્વરે કહેલી જે કરવા યોગ્ય વિધિયો તેમાંની કોઈ કોઈ ચોતાને તથા કોઈ પરને હીતકારી છે તે વિધિમાં પ્રમાદના વશથી અનાદર કરવો, તે અનવકાંક્ષા પ્રત્યયિકી ક્રિયા.)

૩૮ પ્રાયોગિકી ક્રિયા (પ્રયોગ તે દોડવા ચાલવાદિ-કાયાનો વ્યાપાર; હિંસાકાની કઠાર જૂઠાદિક જોતું તે વચનનો વ્યાપાર; ત્રીજો પરાભિદ્રોહ ઇર્ષ્યા અભિમાનાદિ મનનો વ્યાપાર, તે ત્રણ કરવાં તે.)

૩૯ સમદાન ક્રિયા (જેણે કરીને વિષય મહત્ત્વ કરીએ તે સમાદાન ઇન્દ્રિય છે; તેનો જે દશથી અથવા સર્વથી ઉપધાતરૂપ વ્યાપાર એટલે આદેશ દેધને નિશ્ચય-દિષ્ટ કરાવે તે.)

- ૪૦ પ્રેમપ્રત્યય ક્રિયા (માયા તથા લોભે કરી સામાને પ્રેમ થાય તે.)
- ૪૧ દ્વેષપ્રત્યયિકી ક્રિયા (ક્રોધ તથા માને કરી સામાને દ્વેષ ઉત્પન્ન થાય તે.)
- ૪૨ ઇર્ષ્યાપ્રત્યયિકી ક્રિયા (ચાલવાથી જે ક્રિયા થાય તે;) એ ક્રિયા માંહેલી કેટલી એક ક્રિયાઓ આપસમાં સરખી જણાય છે પણ સરખી ન સમજવી.

અથ સંવર તત્વ.

સંવર તત્વના સત્તાવન ભેદ છે તેની વિગત નિચે પ્રમાણે:—

જેણે કરી નવાં કર્મો આવતાં રોકાય તે સંવર. તે બે ભેદ. એક દ્રવ્ય તે નવા કર્મોનું રોકાવવું તે. બીજું ભાવ તે સમિતિ પ્રમુખ પછે કરી પરિણામને પામ્યું જે શુદ્ધ ઉપયોગ રૂપ દ્રવ્યપણું તેથી ભાવ કર્મના રોકક આત્માના પરિણામ થાય છે તે. તેમાં પ્ર-

અમ પાંચ સમિતિ [સમ્યક્ ચેષ્ટા.]

- ૧ ધર્મસમિતિ (જવા આવવાને વિષે જ-
યણા સહીત ઉપયોગ રાખવો તે.)
 - ૨ ભાષા સમિતિ (બોલવામાં સમ્યક્ પ્ર-
કારે ઉપયોગ રાખવો તે.)
 - ૩ એષણા સમિતિ (બેંતાળીસ દાષ રહિ-
ત આહારાદિકની ગવેખણ કરવી તે.)
 - ૪ આદાન નિષેપણ સમિતિ (બેસતાં, ઉ-
ઠતાં, લેતાં, ને મુકતાં, પુંજવા, પ્રમાર્જ-
વાનો ઉપયોગ રાખવો તે.)
 - ૫ પારિષ્ઠાપનિકા સમિતિ (મળમુત્રાદિકને
પરઠવતાં શુદ્ધ ભૂમિ જોવાનો ઉપયોગતે.)
 - ૬ ગુપ્તિ (ગુપ્તિ=યોગને ગોપવવા તે.)
 - ૭ મનોગુપ્તિ (મનને ગોપવવું તે.)
 - ૮ વચન ગુપ્તિ (વચનને ગોપવવું તે.)
 - ૯ કાયા ગુપ્તિ (કાયાને ગોપવવી તે.)
- આ આઠ બોલ ચારિત્રનો નિર્વાહ કર-
વાને માતા સમાન છે. માટે તેને પ્રજ્વન
માતા કહે છે.

- બાંધીસ પરિસહ. (પરિસહ=સર્વ પ્રકારે કર્મ નિર્જરાને અર્થે જે દુઃખ સહન કરવું તે.)
- ૯ ક્ષુધા પરિસહ=ભુખથી ઉત્પન્ન થતી વેદના સહન કરવી તે.
- ૧૦ પીપાસા પરિસહ (તરસથી થતી વેદના સહન કરવી તે.)
- ૧૧ શીત પરિસહ=ઠાઢથી થતી વેદના સહન કરવી તે.)
- ૧૨ ઉષ્ણ પરિસહ (તાપથી થતી આતાપના સહન કરવી તે.)
- ૧૩ ડંસ પરિસહ (જૂ, માંકડાદિનો ડંસ સમભાવે સહન કરવો તે.)
- ૧૪ અચ્ચેલક પરિસહ=જીનાં વસ્ત્રથી ખેદ ન પામે નવાથી હર્ષ ન પામે તે.)
- ૧૫ અરતિ પરિસહ (શીતાદિકના સંભંધે કરી ઉત્પન્ન થતી અરતિ સહન કરવી તે.)
- ૧૬ સ્ત્રી પરિસહ (સ્ત્રીઓનાં અંગોપાંગ હાલભાવને દેખી પોતાના મનને સ્થિર

રાખવું તે.)

૧૭ ચર્યા પરિસહ (આજસ રહીત થઈ ગામોગામ વિહાર કરવો તે.)

૧૮ નિષિધિકી પરિસહ શુન્ય ધર સ્થાનાદિકમાં કાઉસગ્ગાદિ કરતાં સિંહાદિકનો ભય ઉપને કરે નહીં તે)

૧૯ શય્યા પરિસહ (ચઢતાં ઉતરતાં ઉંચી નીચી, શીત, ઊષ્ણ, સુકોમળ અથવા કઠણ ભૂમી અથવા આસન પામી ઉદ્વેગ કરે નહીં પણ સમ્યક્ પરિણામે દુઃખ સહન કરે તે.)

૨૦ આક્રોશ પરિસહ (ક્રોધનાં વચન સાંભળીને સાંખી રહેવાં તે.)

૨૧ વધ પરિસહ (પાદુ, આબુક તથા લાકડીના પ્રહારથી અથવા વધથી પણ પોતે લગરે રોષ ન આણતાં સમપરિણામે સહન કરે તે.)

૨૨ યાચના પરિસહ (ચક્રવર્ત્યાદિ સંજ્ઞા સ્વપ્ને નીચઉચ્ચ કુળે શિક્ષા લેવા જતાં

લજ્જા ન આણે તે.)

૨૩ અલાભ પરિસહ (કાંઈ પણ ચીજની યાચના કરતાં ગૃહસ્થને ત્યાં હુએ છતે તે ન આપે તો તે ઉદ્વેગ ન કરે, અનિષ્ટ ચિંતવે નહીં, બોલે નહીં, પણ તે નકાર સમતા ભાવે સહન કરે તે.)

૨૪ રોગ પરિસહ (રોગની ઉત્પત્તિ થયે છતે અત્યંત વેદના થાય તો પણ આર્તિધ્યાન ન કરતાં સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરે તે.)

૨૫ તણકાસ પરિસહ (દાભની • શય્યાએ મૂતાં તુળના અગ્રભાગ જોંકાવાથી વેદના થાય તે સમ્યક્ પ્રકારે સહેવી તે)

૨૬ મેલ પરિસહ (તુળના સ્પર્શે પરશેવાના સંબોગે મેલ થાય ને દિલ ગંધાય તો પણ સનાનની ઈચ્છા ન કરે, અથવા હું આથી ક્યારે છૂટીશ એવી ઈચ્છા ન કરે તે.) .

૨૭ સત્કાર પરિસહ (આદર સત્કાર મળવાથી

ઉત્કર્ષ ન આણવો અને ન મળવાથી વિ
ખવાદ ન પામવો તે.)

૨૮ પ્રજ્ઞા પરિસહ (વિશેષ કરી શ્રુતનો
જાણ હોય તેથી કોઈના પૂછ્યાનો ઉત્તર
ઝટ દેવાની શક્તિ હોય તેથી બહુ મા-
ન થાય. તે જય દેખી પોતે ગર્વ ન ધરે
અને તેના અભાવે ખેદ ન ધરે તે.)

૨૯ અજ્ઞાન પરિસહ (વસ્તુનું તત્વ શ્રુત
જ્ઞાને જાણવું જેનામાં નથી તો પણ દી-
નતા ન દાખતાં એમ વિચારે જે એતો
માહરે જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ઉદય છે તે
ભોગવવાથી અથવા તપ અનુષ્ઠાનથી કુ-
ર થશે, પણ ઉદ્વેગ ન ધરે તે.)

૩૦ સમ્યક્ત્વ પરિસહ (પુર્વોક્ત અજ્ઞાનને
સીધે શાસ્ત્રની ઝીણી વાતોમાં તથા દેવ,
ગુરુ, ધર્મની અસદ્ભૂષા કરવી નહીં;
તથા શાસ્ત્રમાં દેવતા ઇંદ્રાદિક સમ્યક્દ્રષ્ટિ
સાંભળીએ છીએ, પણ તે સાનિધ્યકારી
થતા નથી, મારે હશે કે નહીં હોય તેવો

વહુંમ ન આણવો, તથા અન્ય મતીઓ
ની રિદ્ધિ વૃદ્ધ્યાદિક ઉન્નતિ તથા તપશ્ચ-
ર્યાદિક કષ્ટ દેખી મૂઠ થવું નહીં તે.)

ઉપરના બાવીસ પરિસહ સમજાવે સ
હેવા તે સંવર. દશ પ્રકારે યતિ ધર્મ તે ક-
હે છે.

૩૧ ક્રમાધર્મ (ક્રોધનો જે અભાવ તે.)

૩૨ માર્દવ ધર્મ (માનનો જે ત્યાગ તે નમ્રતા.)

૩૩ આર્યવ ધર્મ (કપટ રહીતપણું તે સરળતા.)

૩૪ મુક્તિધર્મ (નિર્લોભતા તે.)

૩૫ તપધર્મ (ઇચ્છાનો જે નિરોધ તે.)

૩૬ સંજમ ધર્મ (પ્રાણાતિપાતાદિક પાંચનું
જે વિરમણ, પાંચ ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ, ચા
ર કષાયનો જય, ત્રણ દંડની નિવૃત્તિ,
એ સત્તર ભેદ સંજમ ધર્મ.)

૩૭ સત્યધર્મ (સાચું બોલવું તે.)

૩૮ શૌચ ધર્મ (બેંતાળોસ દોષ રહીત ભા
ત પાણી પ્રમુખ અહાર લેવો તે. સર્વ
દ્રવ્યથી શૌચ; અને આત્માના જે શુદ્ધ

અધ્યવસાય કષાયાદિકે રહિત શુદ્ધ પ-
રિણામની વૃદ્ધિ તે ભાવ સૌમ્ય; અથવા
મન વચન અને કાયા શુદ્ધ રાખવાં, સં-
જમને (વધે નિર્મલચાર પછું, તથા જીવ
અદત્ત, સ્વામી અદત્ત, ગુરુ અદત્ત, અને
તિર્થંકર અદત્ત, એ ચાર પ્રકારની ચો-
રીનો ત્યાગ કરવો તે.)

૩૯ અકિંચન ધર્મ (સમસ્ત પરિગ્રહ ત્યાગ-
રૂપ મૂર્છા રહિત થવું તે.)

૪૦ બ્રહ્મચર્ય ધર્મ (નવ પ્રકારે ઔદારિક
સંજમથી તથા નવ પ્રકારે વૈકિંચ સંજમથી
મૈથુનનો ત્યાગ કરવો તે.)

ઉપર બતાવેલા દશ ગુણ સહીત હોય
તે યાત જાણવો.

હવે બાર ભાવનાનું વર્ણન ચાલે છે.

૪૧ આનિત્ય ભાવના (લક્ષ્મી, વૈવન, કુટું-
બ, પરિવાર, તથા આઉંબા પ્રમુખને વિ-
ષે જે આનિત્યતાની ભાવના ભાવવી
એટલે સંસારના સર્વ પદાર્થ તે કુસના

અગ્રભાગ ઉપર રહેલા પાણીના ખીંકુની
માફક અસ્થિર બાણવા તે.)

૪૨ અશરણુ ભાવના (સંસારમાં જન્મ જરા
મરણના ભયથી રાખવાને એક ધર્મ વિ-
ના ખીણું કોઈ શરણુ નથી એવું જે
ભાવવું તે.)

૪૩ સંસાર ભાવના (માતા તે સ્ત્રી થાય,
સ્ત્રી તે માતા થાય, પિતા તે પુત્ર થાય,
પુત્ર તે પિતા થાય ઇત્યાદિ આજીવે સં-
સારને વિષે સર્વ ભાવનો અનુભવ કર્યો
છે એવું જે ભાવવું તે)

૪૪ એકત્વ ભાવના (આ જીવ. સંસારમાં
એકલો આવ્યો છે, ને એકલો જશે એવું
ભાવવું તે.)

૪૫ અન્યત્વ ભાવના (આત્મા જ્ઞાન સ્વરૂપ
છે, અને શરીર જડ છે, માટે પરસ્પર
ભિન્ન છે; આત્મા શરીર નથી, અને શ-
રીર આત્મા નથી; આત્માથી શરીર તે-
મજ ધનં તથા સ્વજનાદિક અન્ય છે,

એવું ભાવવું તે.)

૪૬ અશુચિ ભાવના (રસ, રૂધીર, માંસ, હાડકાં, વીર્ય, પર વીગરેથી ભરેલું શરીર છે તથા તેનાં (પુરૂષ તથા સ્ત્રી આંત્રી) નવ તથા બાર દ્વારો સદા વહ્યાં કરે છે ને તે કોઈ દહાડો પવિત્ર થતું નથી એવું ભાવવું તે.)

૪૭ આશ્રવ ભાવના (ઇંદ્રીય પાંચ, કષાય ચાર, અપ્રત પાંચ પ્રાણાતિપાતાદિક, જોગ ત્રણ ક્રિયા પચીસ એ ભેદ કરીને કર્મ બંધાય છે તથા દયા દાનાદિકેશુભ અને વિષય કષાયાદિકે અશુભ કર્મ બંધાય છે એવું જો ભાવવું તે.)

૪૮ સંવર ભાવના (જે જે સંવર આદરવા થકી જે જે આશ્રવ રોકાય તે તે સંવરનું આદરવું અને આશ્રવનું રોકવું તે સંવર ભાવના.)

૪૯ નિર્જરાભાવના (સંકીર્ણ સ્થાનકના યોગે

જેમ કેરી પાકે છે તેમ બાર પ્રકારના તપે કરી કર્મને પંચાવયુ' એટલે પૂર્વકૃત કર્મને સાડયુ' તે રૂપ નિર્જરા સકામ તથા અકામ એ બે પ્રકારે છે, એવી જ ભાવના ભાવવાં તે.

૧૦ લોક સ્વરૂપ ભાવના (કેડ ઉપર બે હાથ દબને બન્ને પગ પસારીને ઉભેલા પુરૂષના જેવો જેનો સમ આકાર પટ દ્રવ્ય આત્મક છે, પૂર્વ પર્વાય વિશ્વસે, નવા પર્વાય ઉત્પન્ન થાય, અને દ્રવ્યપણે નિશ્ચલ એમ ઉત્પાદ, વ્યય, તથા ધ્રુવ સ્વરૂપ ચૈદ્ર રાજલોક છે, જેનું નીચેનું તળીયું ઉંધા વાળેલા મદ્ધક [અપણિયા] સરખું, મધ્ય ભાગ ઝાલર, સરખો, ઉપરનો ભાગ મૃદંગ સરખો, એવો શાંધિત છે, ઇત્યાદિક જે લોક સ્વરૂપની ભાવના કરવાં તે.)

૧૧ 'ઓધિ દુર્લભ ભાવના' (જીવને સંસારમાં ભ્રમતાં અનંતા પુદ્ગલ પરાવર્ત અર્થ

ગયા તેમાં અનંતીવાર ચક્રવર્તી આદિ-
ની ઝડ્ઝી મળી તથા યથાપ્રવૃત્તિકરણને
યોગે કરી અકામ નિર્જરાવડે પુણ્યના
પ્રયોગથી મનુષ્ય ભવ, આર્યદેશ, નિ-
રોગી કાયા, ધર્મ શ્રવણની જોગવાઈ
પામ્યો તો પણ સમ્યક્ત્વ પામવું અતિ
દુર્લભ છે; એવી જે ભાવના ભાવવી તે.)

૧૨ ધર્મ ભાવના (આ દુસ્તર સંસાર સ-
મુદ્રમાંથી તારવાને પ્રવહણુ સમાન તે
શ્રી છન પ્રણીત દશ પ્રકારે ક્ષમાદિક
શુદ્ધ ધર્મ તથા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર એ
રત્નત્રયાત્મક ધર્મ પામવો દુર્લભ છે,
તથા તે ધર્મના સાધક અરિહંતાદિક તે
પ્રણુ આ સંસારમાં પામવા દુર્લભ છે,
એવું ચિંતવવું તે.

ઉપર કહેલી બાર ભાવના તથા દરેક
વ્રતની પાંચ પાંચ એવી પાંચ મહાવ્રતની
પત્નીસ તથા મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય, અને ઉ-

પેક્ષા, એ બધી ભાવના શુદ્ધ મને પ્રમાદ ર-
હીતપણે ભાવવી.

પાંચ પ્રકારે ચારિત્ર.

- ૧ સામાયક ચારિત્ર (રાગ દ્વેષ રહીત પ-
ણાને વાસ્તે જતું તે અથવા જ્ઞાન દ-
ર્શન ચારિત્રનો જ્યાં લાભ થાય તે.)
તે બે ભેદ. ૧ દેશ વિરતિ ૨ સર્વ વિર-
તિ, સર્વ સાવધ યોગ ત્યાગરૂપ અને
નિર્વધ યોગ સેવનરૂપ દેશે કરી આવક-
ને અને સર્વે કરી સાધુ મુનિરાજને હોય.
- ૨ છેદાપસ્થાપનય, (પૂર્વ પર્યાયનો છેદ
કરવો અને આચાર્યે આપેલું પંચ મ-
હાવ્રત રૂપપણું જે મહાવ્રતને વિષે હો-
ય,) તે બે ભેદ.
૧ સાતિચાર (મૂળ ગુણધાતીને પ્રાય-
શ્ચિતરૂપ.)
૨ નિરતિચાર (નવદિક્ષિત શિષ્યને છ-
જીવણીયા અધ્યયન ભણ્યા પછી

હોય અથવા બીજા તીર્થ આશ્રયી,
તે જેમ શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીના તી-
ર્થથી વીરસ્વામીના તીર્થે આવી
ચાર મહાવ્રત રૂપ ધર્મ ત્યાગી પંચ-
મહાવ્રત રૂપ ધર્મ આદરે તે.

- ૩ પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્ર (વિશેષે તપ
કરવાથી કર્મની નિર્જરા જે ચારિત્રને
વિષે હોય તે.)

તેના બે ભેદ છે.

- ૧ નિર્વિશ માનસિક (ચાર જણ વિ-
વક્ષિત ચારિત્રના આસેવક એ કદ્ય-
માં પ્રવર્તતા હોય તેનું ચારિત્ર તે.)
૨ નિર્વિષ્ટકાયિક (ચાર જણ તેના અ-
નુચારી હોય તેને હોય તે.)
૪ સૂક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્ર (સૂક્ષ્મ છે કષા-
ય તે જેને વિષે તે ઉપશમ શ્રેણીએ
કર્મ ઉપશમાવતાં, અને ક્ષપક શ્રેણીએ
કર્મ અપાવતાં હોય, ત્યાં નવમે ગુણઠાણે

લોભના સંખ્યાતા ખંડ કરી તેને ઉપશમ શ્રેણીવાળો જે હોય તે ઉપસમાર્થ અને ક્ષપકવાળો તે સંખ્યાતા ખંડ માંહેલો જે વારે છેલ્લો એક ખંડ રહે તેના અસંખ્યા- ત સુક્ષ્મ ખંડ કરીને, દશમે ગુણુઠાણુ ઉપ- શમાવે અથવા ક્ષપક હોય તે ખપાવે તે દશમા ગુણુઠાણાનું નામ અને ચારિત્રનું નામ પણ સૂક્ષ્મ સંપરાય છે. તેના બે ભેદ; તે પેહેલું વિશુદ્ધ માનસિક તે શ્રે-ણી ચઢતાને હોય. બીજું સંકલિષ્ટ મા-નસિક તે ઉપશમ શ્રેણીથી પડતાને હોય.

૫ યથાખ્યાત ચારિત્ર (સર્વથા પ્રકારે ક-પાય રહીતપણું તે.) તે બે ભેદ.

૧ છાદ્મસ્થિક તે છદ્મસ્થ ઉપશમિકને અં-ગ્યારમે ગુણુઠાણુ અને ક્ષપકને ખારમે ગુણુઠાણુ હોય.

૨ કેવલસિક તે કેવળીને તેરમે ન ચૌદમે ગુણુઠાણુ હોય. એ ચારિત્ર એવું છે કે જેથી મોક્ષ સ્થાનક પામે. ॥ ધર્મિ ॥

અથ નિર્જરા તત્ત્વ.

નિર્જરા બાર પ્રકારના તપવડે થાય છે.
છ પ્રકારે બાહ્ય તપ અને છ પ્રકારે અ-
ધ્યંતર છે.

છ પ્રકારના બાહ્ય તપ.

- ૧ અનશન (આહારનું ત્યાગ કરવું તે ઉ-
પવાસાદિક કરવું તે.)
- ૨ ઉણોદરી (આહાર વસ્ત્ર તથા રાગ દે-
વની ઓછાશ કરવી તે.)
- ૩ વૃત્તિ સંક્ષેપ (આજીવિકાનો દ્રવ્ય ક્ષેત્ર
કાલ ભાવે સંક્ષેપ કરવો તે તથા અભિ-
ગ્રહ કરવો, નિયમ ધારવા તે.)
- ૪ રમ્ભ ત્યાગ (વિગ્યાદિકનો ત્યાગ કરવો
આંખીલ નીત્રી પ્રમુખ કરવું તે.)
- ૫ કાયકલેશ (લોચ, કાઉત્સમ્ભ તથા ક્રિત્કટ
આસને કરી કષ્ટ સહેવું તે.)
- ૬ સૈલીનતા (અંગોપાંગાદિકનું સંવરવું, ગો-

પન કરવું તે.)

હવે છ પ્રકારે અભ્યંતર તપ કહે છે.

- ૧ પ્રાયશ્ચિત (કીધેલા અપરાધની શુદ્ધિ કરવી તે.)
- ૨ વિનય (ગુણવંતની ભક્તિ કરવી તથા આશાતના ટાળવી તે.)
- ૩ વૈયાવૃત્ય (આહારાદિક આણી આપવો, આચાર્યાદિકના કેડ પગાદિ ચાંપવા તે.)
- ૪ સ્વાધ્યાય (ભણવું, ભણાવવું, સંદેહ દૂર કરવો, ભણેલું ફરી સંભારવું, અર્થ ચિંતવવો, ધર્મોપદેશ કરવો તે.)
- ૫ ધ્યાન (આર્ત તથા રોદ્ર ધ્યાનને નિવારવું તથા ધર્મ ધ્યાન શુક્લ ધ્યાનનું ધ્યાવવું તે.)
- ૬ કાંયોત્સર્ગ (પરવસ્તુનો ત્યાગ કરવો તથા કર્મના ક્ષય નિમિત્તે કાંયોત્સર્ગ કરવો તે.) ॥ ઇતિ નિર્જરા તત્ત્વ.

અથ બંધ તત્ત્વ.

બંધ તત્ત્વના ચાર ભેદ.

- ૧ પ્રકૃતિ બંધ (કર્મનું સ્વભાવ પરિણમન રૂપ છે તે.)
 - ૨ સ્થિતિ બંધ (કર્મનું કાળ પરિમાણ રૂપ છે તે.)
 - ૩ અનુભાગ બંધ (કર્મનું તીવ્ર મંદાદિ રસ પરિમાણ રૂપ છે તે.)
 - ૪ પ્રદેશ બંધ (કર્મ પુદ્ગલના પ્રદેશ પરિમાણ રૂપ છે તે.) આ બાબત મોદકના દ્રષ્ટાંતે કરી સમજાવું (કર્મ ગ્રંથમાં જોવું.)
- ॥ ઇતિ બંધ તત્ત્વ. ॥

અથ મોક્ષ તત્ત્વ.

મોક્ષ તત્ત્વનાં નવ ભેદ.

- ૧ સંતપદ પ્રરૂપણા દ્વાર (મોક્ષને વિષે છતાપદની પ્રરૂપણા તે.)

૨ દ્રવ્ય પ્રમાણ દ્વાર (સિદ્ધના જીવ દ્રવ્ય કેટલા છે તે વિચારવું તે.)

૩ ક્ષેત્રદ્વાર (સિદ્ધને અવગાહના ક્ષેત્ર કેટલું છે તે વિચારવું તે.)

૪ સ્પર્શના દ્વાર (કેટલા આકાશ પ્રદર્શને સિદ્ધના જીવ ફરસે એમ વિચારવું તે.)

૫ કાળદ્વાર (સિદ્ધનો કાળ આદિ અનંત છે એમ કહેવું તે.)

૬ અતદ્વાર (સિદ્ધને વિષે અંતર નથી એમ કહેવું તે.)

૭ ભાગદ્વાર (સિદ્ધના જીવ સંસારી જીવના કેટલામે ભાગે છે એમ વિચારવું તે.)

૮ ભાવદ્વાર (ક્ષાયિકાદિક પાંચ ભાવમાંથી સિદ્ધના જીવ કયા ભાવેએ એમ વિચારવું તે.)

૯ અદ્ય બહુત્વદ્વાર (સિદ્ધના પંદર ભેદમાંથી કયામાં થોડા જીવ અને કયામાં વધારે છે એમ વિચારવું તે.)

હવે જે પંદર ભેદ સિદ્ધ થાય છે તે કહ્યું છે.

- ૧ જિજ્ઞ સિદ્ધા=તીર્થીકર પદ્મી પામીને જે
મોક્ષે ગયા તે.
- ૨ અજિજ્ઞ સિદ્ધા=સામાન્ય કેવળી પામીને
મોક્ષે ગયા તે.
- ૩ તીર્થ સિદ્ધા=તીર્થીકરને કેવળ જ્ઞાન ઉપ-
ન્યા પછી જે મોક્ષે ગયા તે.
- ૪ અતીર્થ સિદ્ધા-તીર્થીકરને કેવળ જ્ઞાન ઉ-
પન્યા પહેલાં જે મોક્ષે ગયા તે.
- ૫ મૃહસ્થ લિંગે સિદ્ધા=મૃહસ્થના વેષે ર-
હ્યા થકા મોક્ષે ગયા તે.
- ૬ અન્ય લિંગે સિદ્ધા=જોગી, સન્યાસી, તા-
પસ, વિગેરેના વેષે મોક્ષે ગયા તે.
- ૭ સ્વલિંગે સિદ્ધા=સાધુના વેષે મોક્ષે ગયા તે.
- ૮ આલિંગે સિદ્ધા=સ્ત્રી જાતિએ મોક્ષે
ગયા તે.
- ૯ પુરુષલિંગે સિદ્ધા=પુરુષ જાતિએ મોક્ષે
ગયા તે.
- ૧૦ નપુંસકલિંગે સિદ્ધા=કૃત્રિમ નપુંસક જા-
તિના મોક્ષે ગયા તે.

૧૧ પ્રત્યેક બુદ્ધ સિદ્ધા=કોઈ પદાર્થ રૂપીને પ્રતિબોધાયા થકા ચારિત્ર લેધને મોક્ષે ગયા તે.

૧૨ સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા=ગુરના ઉપદેશ નવિના પોતાની મેળે જાતિસ્મરણાદિકે પ્રતિબોધ પામીને મોક્ષે ગયા તે.

૧૩ બુદ્ધ બોધિત સિદ્ધા=ગુરના ઉપદેશ સાં-લગી વૈરાગ્ય પામીને મોક્ષે ગયા તે.

૧૪ એક સિદ્ધા=એક સમયને વિષે એકજ મોક્ષે ગયા તે.

૧૫ અનેક સિદ્ધા=એક સમયમાં વણા છવ મોક્ષે ગયા તે. ॥ ઇતિ મોક્ષતત્વ ॥

ઉપર કહેલા નવતત્વ જે પ્રાણી જાણે તેને સમકીત હોય અને અપવાદે જે કે છવાદિ નવતત્વનો અજાણ હોય પણ તેને વિષે આસ્થા રાખે તો પણ તેને સમ્યક્ત્વ છે એમ સમજવું. સર્વે સ્તીર્થીકર પ્રણીત વચન અન્યથા ન હોય એવી મતિ જેના મનમાં રહેલી હોય, તેને નિશ્ચય સમકીત

છે. એક અંતરમુહૂર્ત (આશરે બે ઘડી) જે પુરૂષને સમકીર્ત કરેલું હોય તેને અર્ધ પુરુ-
ગણ પરાવર્ત સંસાર નક્કી બાકી રહેા એમ
સમજવું. એતો ઘણીજ આશાતનાવંતને સ-
મજવું પણ શુદ્ધ સમકીર્તી તો કોઈ તેજ
ભવે, કોઈ ત્રીજે, કોઈ સાતમે, એમ તરતજ
મોક્ષ પામે.

અથ શ્રાવક નીચે લખેલા ત્રણ મ-
નોરથને ચિંતવતો મહા મોહોટી
નિર્જરા કરે સંસારનો અંત
કરે તે લખિયે છૈયે.

૧. કેવારે હું, બાહ્ય તથા અસ્થંતર પ-
રિમહ જે મહા પાપનું મૂલ, દુર્ગતિને વધા-
રનારો, કામ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ,
વિપ્રય અને કપાયનો સ્વામા, મહા દુઃખનું
ઘરણું, મહા અનર્થકારી, દુર્ગતિની શિલા,

માઠી લેશ્યાનો પરિણામી, અજ્ઞાન, મોહ,
 મત્સર, રાગ, અને દ્વેષનું મૂલ, દશવિંચ યતિ
 ધર્મરૂપ કલ્પ વૃક્ષનો દાવાનલ, જ્ઞાન, ક્રિયા
 ક્ષમા, દયા, સત્ય, સંતોષ, તથા યોગ્યીજ
 રૂપ સમકિતનો નાશ કરનારો, સંયમ અને
 બ્રહ્મચર્યનો ધાત કરનારો, કુમતિ તથા કુખુ-
 દ્ધિરૂપ દુઃખદારિદ્રનો દેવા વાલો, સુમતિ
 અને સુખુદ્ધિરૂપ સુખસૌભાગ્યનો નાશ ક-
 રનારો, તપ સંયમરૂપ ધનને લૂંટનારો, લો-
 ભ કલેશરૂપ સમુદ્રનો વધારનારો, જન્મ જ-
 રા અને મરણનો દેવાવાળો, કપટનો ભંડાર,
 મિથ્યાત્વ દર્શનરૂપ શલ્યનો ભેરેલો મોક્ષમા-
 ર્ગનો વિઘ્નકારો, કડવા કર્મ વિપાકનો દેવાવા-
 લો, અનંત સંસારનો વધારનારો, મહા પા-
 પી, પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયરૂપ વૈરીની પુષ્ટિનો
 કરનારો, માઠી ચિંતા શોક ગારવ અને
 ખેદનો કરનાર, સંસારરૂપ અગાધ વલ્લિનો
 સિંચવાવાલો, કૂડ કપટ અને કલેશનો આ-
 ગર, મોટા ખેદનો કરાવનારો, મંદબુદ્ધિનો

આદર્યો, ઉત્તમ સાધુ નિર્ગથોયે જેને નિંદ્યો
 છે, અને સર્વ લોકોમાં સર્વ જીવોને એના
 સરિખો બીજો કોઈ વિષમ નથી, મોહરૂપ
 પાશનો પ્રતિબંધક, ઇહલોક તથા પરલોકના
 સુખનો નાશ કરનાર, પાંચ આશ્રવનો આ-
 ગર, અનંત દારણ દુઃખ, અને ભયનો દેવા-
 વાલો, મોટા સાવધ વ્યાપાર કુવાણિજ્ય કુ-
 કર્મદાનનો કરાવનારો, અધુવ અનિત્ય, અ-
 સાધ્યો, અસાર, અત્રણ, અશરણ, એવો
 જે આરંભ, અને પરિશ્રદ્ધ તેને હું કેવારે
 છાંડીશ ! જે દિવસે છાંડીશ, તે દિવસ મ-
 હારો ધન્ય છે ! ॥ એ પ્રથમ મનોરથ ॥

૨. કેવારે હું મુંડ થઈને દશ પ્રકારે યતિ-
 ધર્મધોરો, નવ વાડે વિશુદ્ધ બ્રહ્મચારી,
 સર્વ સાવધ પરિહારી, અણગારના સત્તા-
 વીશ ગુણધારી, પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિયે
 વિશુદ્ધવિહારી મોટા અભિશ્રદ્ધનો ધારી,
 બેહેતાલીસ દાપરહિત વિશુદ્ધ આહારી,
 સત્તર ભેદ સંયમધારી, બાર ભેદ તપ-

સ્થાકારી, અંત આહારી, પ્રાંત આહારી,
 અરસ આહારી, વિરસ આહારી, લુખખ
 આહારી. તુચ્છ આહારી, અંતજીવો, પ્રાંત
 જીવી, અરસજીવી, વિરસજીવી, લુખખજીવી,
 તુચ્છજીવી, સર્વરસ ત્યાગી, છકાયનો દયાલ,
 નિર્લોભો, નિઃસ્વાદી, પંખી તુલ્ય, વાયરાની
 પરે અપ્રતિબદ્ધ વિહારી, વીતરાગની આજ્ઞા
 સહિત, એવા ગુણોનો ધારક જે અણગાર
 તે હું કેવારે થઈશ ! જે દિવસ હું પૂર્વોક્ત
 ગુણવાન થઈશ તે દિવસ ધન્ય છે ॥ એ બી-
 જો મનોરથ ॥

૩. કેવારે હું સર્વ પાપસ્થાનક આલોધ,
 નિઃશલ્ય થઈ, સર્વ જીવરાશી ખમાવીને, સર્વ
 વ્રત સંભારીને, અઢાર પાપસ્થાનકથી ત્રિવિધે
 ત્રિવિધે વોસરીને, ચારે આહાર પચ્યખખી-
 ને, શરીરને છેલ્લે શ્વાસોચ્છ્વાસે વોસરાવીને,
 ત્રણ આરાધના આરાધતો થકો, ચાર માંગ-
 લિકરૂંપ ચાર સરણ, મુખે ઉચ્ચરતો થકો, સ-
 ર્વ સંસારને પૂઠ દતો થકો, એક અરિહંત,

બીજા સિદ્ધ, ત્રીજા સાધુ, અને ચોથો કેવલી પ્રરૂપિતધર્મ, તેને ધ્યાવતો થકો, શરીરની મ-
મતા રહિત થયો થકો, પાદોપગમન સંથા-
રા સહિત, પાંચ અતિચાર ટાલતો થકો, મ-
રણને અણુવાંછતો થકો, એવું પંડિત મ-
રણ અંતકાલે મુજને કેવારે થશે. ॥ એ ત્રીજો
મનોરથ ॥

એ ત્રણ મનોરથને શ્રાવક મન, વચન,
અને કાર્ય કરી શુદ્ધપણે ધ્યાવતો થકો, સ-
ર્વ કર્મ નિજર્જરીને સંસારનો અંતકરે; મોક્ષ-
રૂપ શાશ્વત સ્થાનક પ્રત્યે પામે.

અહીં

(ચોવીસ દંડક.)

દંડક=દંડયતે જીવા યસ્મિન્નસ દંડકઃ એ-
ટલે જીવો જોને વિષે દંડાય તેને દંડક કહી-
એ તે ચોવીસ છે, તેના નામ નીચે પ્રમાણે છે.

૧ સાત નારકીઓનો તેનાં નામ. ૧ ધમા ૨ વંશા ૩ શેલા ૪ અંજણા ૫ રીકા ૬ મધા ૭ માધવતી.

૨. થી ૧૧ દશ ભુવનપતિના દશ દંડક તેના નામ. ૧ અસુરકુમાર ૨ નાગકુમાર ૩ સુવર્ણ કુમાર ૪ વિદ્યુત કુમાર ૫ અગ્નિ કુમાર ૬ દ્વિપ કુમાર ૭ ઉદધિ કુમાર ૮ દિશી કુમાર. ૯ વાયુ કુમાર ૧૦ સ્તનિત કુમાર

૧૨ થી ૧૬ પાંચ સ્થાવરના પાંચ દંડક. ૧ પૃથ્વીકાય ૨ અપકાય ૩ તેઉકાય ૪ વાઉકાય ૫ વનસ્પતિકાય.

૧૭ બે ઇન્દ્રિયનો.

૧૮ તે ઇન્દ્રિયનો.

૧૯ અકિરિન્દ્રિયનો.

૨૦ ગર્ભજ તિર્યચનો.

૨૧ ગર્ભજ મનુષ્યનો.

૨૨ વ્યંતર વાણ વ્યંતરનો.

૨૩ જ્યોતિષિનો.

૨૪ વૈમાનિક દેવોનો.

હવે દંડકના ચોવીસ દ્વાર કહે છે.

૧ શરીર દ્વાર તે પાંચ પ્રકારે છે ૧ ઔદારિક વૈકિંચ ૩ આહારક ૪ તૈજસ્ ૫ કામૈશ્વ.

૨ અવગાહનાદ્વાર અવગાહતે જીવા યાસ્મિન્ એટલે રહે છે જીવો, જેને વિષે તે અવગાહના કયા કયા દંડકે કેટલી છે એમ કહેવું તે.

૩ સંધયણદ્વાર સંધયણ=હાડકાના સમૂહનું બધારણ તે પાંચ પ્રકારે છે. ૧ વજ્રઋષભ નારાય્. ૨ ઋષભ નારાય ૩ નારાય ૪ અર્ધ નારાય ૪ કિલીકા ૬ છેવટું કયા દંડકે કેટલા સંધયણ લાભે એમ કહેવું તે.

૪ સંજ્ઞા દ્વાર સંજ્ઞા=અનુભવજ્ઞાન ૧ આહાર ૨ ર ભય ૩ મૈથુન ૪ પરીગ્રહ ૫ ક્રોધ ૬ માન ૭ માયા ૮ લોભ ૯ લોક ૧૦ ઓધ, એ દશ સંજ્ઞા તથા બીજી ૭ સંજ્ઞા છે ૧ મુખ ૨ દુઃખ ૩ મોહ ૪ દુઃખ ૫ શોક અને ધર્મ મેલવતાં સોળ થા

યં તે, જે દંડકે જેટલી સંજ્ઞા હોય તે કહેવું તે.

૫ સંસ્થાનદ્વાર સંસ્થાન=શરીરની આકૃતિ

• તે છ પ્રકારે છે. ૧ સમચતુરસ ૨ ન્યગ્રોધ
૩ પરિમંડલ ૪ સાદિ ૫ કુખજ ૫ વામન
૬ હુંડક. તેમાં જે દંડકે જેટલાં સંસ્થાન
હોય તે કહેવું તે.

૬ કષાયદ્વાર કષ-સંસાર તેનો આય=લાભ
તે જેવડે થાય તેને કષાય કહીએ તે ચાર
પ્રકારે છે ૧ ક્રોધ ૨ માન ૩ માયા ૪
લોભ તેમાં જે દંડકે જેટલા લાભે તે
કહેવું તે.

૭ લેશ્યાદ્વાર જે પરિણામના યોગે જીવ ક-
ર્મ સાથે બંધાય તેને લેશ્યા કહીએ, તે
છ પ્રકારે છે. ૧ કૃષ્ણ ૨ નીલ ૩ કાપોત
૪ તેજો ૫ પદ્મ ૬ શુક્લ. જે દંડકે જેટલી
લેશ્યા હોય તે કહેવું તે.

૮ ઇન્દ્રિયદ્વાર તે પાંચ પ્રકારે છે. ૧ સ્પર્શોન્દ્રિય
૨ રસોન્દ્રિય ૩ ઘ્રાણોન્દ્રિય ૪ ચક્ષુર્ન્દ્રિય ૫

શ્રોતેન્દ્રિય તે જે દંડકે જેટલી હોય તે ક-
હેવું તે.

૯ સમુદ્ધાતદ્વાર વેદનાદિની પ્રખલતા વડે
એકી વખતે સમ્યક્ પ્રકારે આત્માનો ધા-
ત થાય, તેને સમુદ્ધાત કહીએ તે સાત
પ્રકારે છે. ૧ વેદના ૨ કષાય ૩ મરણ
૪ વૈકલ્ય ૫ તેજસ ૬ આહાર ૭ કેવલી
તેમાં જે દંડકે જેટલી સમુદ્ધાત હોય તે
કહેવું.

૧૦ દષ્ટિદ્વાર અવલોકન કરવું તેને દષ્ટિ કહી-
એ તે ત્રણ પ્રકારે છે. ૧ સમ્યક્દષ્ટિ ૨
મિશ્રદષ્ટિ ૩ મિથ્યાદષ્ટિ તેમાં જે દંડકે
જેટલી લાભે તે કહેવું તે.

૧૧ દર્શનદ્વાર દર્શન=દેખવું=સામાન્યપણે વ-
સ્તુ સ્વરૂપનો અવબોધ તે ચાર પ્રકારે
છે ૧ અક્ષુ ૨ અઅક્ષુ ૩ અવધિ ૪ કેવલ
તેમાં જે દંડકે જેટલાં દર્શન લાભે તે ક-
હેવું તે.

૧૨ જ્ઞાનદ્વાર જ્ઞાન=જ્ઞાયતે પરિ છિદતે વ-

સ્વતુ અનેન એટલે જેના વડે વસ્તુ સ્વ-
રૂપને જાણીએ તે જ્ઞાન તે પાંચ પ્રકારે
છે. ૧ મતિ ૨ શ્રુત ૩ અર્વાચ ૪ મનઃપ-
ર્યવ ૫ કેવલ તે સમ્યક્દષ્ટિ જીવોંત હોય
તેમાં જે દંડકે જેટલાં લાભે તે કહેવું તે.

૧૩ અજ્ઞાનદ્વાર મિથ્યાત્વીનું જ્ઞાન તેને અજ્ઞા-
ન કહીએ, તે ત્રણ પ્રકારે છે. ૧ મતિ અ-
જ્ઞાન ૨ શ્રુત અજ્ઞાન ૩ વિભંગ જ્ઞાન
તે પ્રત્યેક દંડકે કહેવું તે

૧૪ યોગદ્વાર મન વચન કાયાનો જે વ્યાપાર
તેને યોગ કહીએ તે પંદર પ્રકારે છે. ૧
સત્યમનો યોગ ૨ અસત્યમનો યોગ ૩
સત્યા સત્યમનો યોગ ૪ અસત્યા અમૃ-
ષામનો યોગ ૫ સત્ય વચન યોગ ૬ અ-
સત્ય વચન યોગ ૭ સત્યા સત્ય વચન
યોગ ૮ અસત્યા અમૃષા વચન યોગ ૯
આદારિક કાય યોગ ૧૦ આદારિક મિ-
શ્રિકાય યોગ ૧૧ વૈકિંચ કાય યોગ ૧૨
વૈકિંચ મિશ્ર કાય યોગ ૧૩ આહારિક કા

ય યોગ ૧૪ આહારક મિશ્ર કાય યોગ
૧૫ તૈજસકાર્મણ કાય યોગ તેમાં જે દંડકે
જેટલા લાભે તે કહેવું તે.

૧૫ ઉપયોગ દ્વાર=જ્ઞાનાદિકના વ્યાપારની
પ્રેરણા તેને ઉપયોગ કહીએ, તે પાંચ જ્ઞા-
ન ત્રણ અજ્ઞાન ચાર દર્શનના મલી બા-
ર પ્રકારે છે તેમાં જે દંડકે જેટલા ઉપ-
યોગ હોય તે કહેવું તે.

૧૬ ઉત્પાત દ્વાર પ્રત્યેક દંડકે એક સમયમાં
કેટલા ઉપજે તેનો સંખ્યા કહેવી તે.

૧૭ ચવન દ્વાર પ્રત્યેક દંડકે એક સમયમાં
કેટલા ચવે તેની સંખ્યા કહેવા તે.

૧૮ સ્થિતિ દ્વાર જે દંડકને વિષે જે આયુષ
ની સ્થિતિ હોય તે કહેવું તે.

૧૯ પર્યાપ્તિ દ્વાર આહારાદિકની ઉત્પત્તિ જે
બુદ્ધિગતના દલિયાં વડે કરીને થાય, તે દ-
લિયાં પ્રત્યે મદદ કરનારી જીવ સંમંત્રી
જે શક્તિ તેને પર્યાપ્ત કહે છે, તે છ પ્ર-
કારે છે.

૧ આહાર પર્યાપ્તિ ૨ શરીર પર્યાપ્તિ
૩ ઇન્દ્રિય પર્યાપ્તિ ૪ આસો આસ પર્યા-
પ્તિ ૫ ભાષા પર્યાપ્તિ ૬ મન પર્યાપ્તિ

• તેમાં જે દંડકે જેટલી લાભે તે કહેવું તે.

૨૦ દિગ્ આહાર દ્વાર કયા દંડકના જીવો કઈ
કઈ દિશિનો આહાર લીયે એમ પ્રત્યેક
દંડકે કહેવું તે.

૨૧ સંજ્ઞા દ્વાર સમ્યક્ જ્ઞાય તે એટલે જે વડે
સારી રીતે જણાય, તેને સંજ્ઞા કહીએ, તે
ત્રણ પ્રકારે છે. ૧ દીર્ઘ કાલીકી ૨ હેતોપ
દેશીકી ૩ દૃષ્ટિવાદોપદેશિકી તેમાં જે
દ્વારે જેટલી સંજ્ઞા હોય, તે કહેવું તે.

૨૨ ગતિદ્વાર કયા દંડકના જીવ મરીને કયા
દંડકમાં જાય તે કહેવું તે.

૨૩ આગતિદ્વાર કયા કયા દંડકના જીવ કયા
કયા દંડકમાં આવી ઉપજે તે કહેવું તે.

૨૪ વેદદ્વાર સ્ત્રીયાદિક પ્રત્યે જેના વડે અભિ-
ભાષ થાય તેને વેદ કહીએ તે, ત્રણ પ્ર-
કારે છે. ૧ પુરુષવેદ ૨ સ્ત્રીવેદ ૩ નપુંસક

વેદ, તે પ્રત્યેક દંડકે જે લાભે તે કહેવું તે.
અદ્ય ખાદ્ય દ્વાર, કયા દંડકના જીવ
સર્વ થકી થોડા, અને કયા દંડકના જીવ, તે-
થી અધિક છે, તે કહેવું તે.

હવે પૂર્વોક્ત ચોવીસ દંડકને વિષે ચઉ-
વીસ દ્વારની પ્રરૂપણા કરે છે.

૧ સાત નારકીના એક દંડકને વિષે.

૧ શનીર-૩ વૈકિય, તેજસ, ને કાર્મણ.

૨ અવગાહના-ઉત્કૃષ્ટથકી ૫૦૦ ધનુષ્ય ને
જઘન્ય થકી લાા ધનુષ્ય ને ૬ આંગુલ.

૩ સંઘયણ નથી.

૪ સંજ્ઞા-ચાર અથવા દશ.

૫ સંસ્થાન-હુંડક.

૬ કપાય,-કોષ, માન, માયા, ને લોભ.

૭ લેશ્યા-૩ કૃષ્ણ નીલ ને કાપોત.

૮ ઇન્દ્રિય-પાંચ.

૯ સમુદ્ધાત-૪ વેદના, કપાય, મરણ, ને
વૈકિય.

૧૦ દ્રષ્ટિ સમ્યગ્ મીશ્ર, ને મિથ્યા.

૧૧ દર્શન-૩ અશુ અચશુ ને અવધિ.

- ૧૨ જ્ઞાન-૩ મતિજ્ઞાન શ્રુતજ્ઞાન ને અવધિ-જ્ઞાન.
- ૧૩ અજ્ઞાન-૩ મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન વિ-લિંગજ્ઞાન.
- ૧૪ યોગ-૧૨ ઔદારિક, ઔદારિકમિશ્ર, આહારક ને આહારકમિશ્ર રહિત બા-કીના અગીઆર.
- ૧૫ ઉપયોગ-૯ મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, ને અ-વાધજ્ઞાન, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન, ને વિલિંગજ્ઞાન ચક્ષુ, અચક્ષુ, ને અવધિ દ-ર્શનના.
- ૧૬ ઉત્પાત-એક સમયમાં સંજ્યાતા અસં-જ્યાતા ઉપજે.
- ૧૭ ચવન-એક સમયમાં સંજ્યાતા અસંજ્યા-તા ચવે.
- ૧૮ સ્થિતિ-ઉત્કૃષ્ટથી તેત્રીશ સાગરોપમ ને જઘન્યથી દશ હજાર વર્ષની.
- ૧૯ પ્રયાપ્તિ છ હોય.
- ૨૦ દિગ્ આહાર છ દીશીનો.
- ૨૧ સંજ્ઞા દીર્ઘકાલીકી.

૨૨ ગતિ-પર્યાપ્તા સંખ્યાતા વર્ષના આયુષ વાસા ગર્ભજ તિર્યચ, તથા મનુષ્યને વિષે જાય.

૨૩ આગતિ-પર્યાપ્તા સંખ્યાતા વર્ષના આયુષ વાસા ગર્ભજ તિર્યચ, તથા મનુષ્ય થકી આવી ઉપજે. ૨૪ વેદ નપુંસક.

૨ થી ૧૨ ભુવનપતિની દશ નિકાયના દશ દંડક વિષે.

૧ શરીર ૩ વૈક્રિય તૈજસ ને કાર્મણ.

૨ અવગાહના સાત હાથની.

૩ સંધયણ નથી.

૪ સંજ્ઞા-ચાર અથવા દશ.

૫ સંસ્થાન-સમ ચતુરસ્ર.

૬ કપાય-૪ ચાર.

૭ લેશ્યા-૪ કણ્ણ, નીલ, કાપોત, ને તેજો.

૮ ઇન્દ્રિય-પાંચ.

૯ સમુદ્ધાત ૫ વેદના, કપાય, મરણ, વૈક્રિય ને તૈજસ.

૧૦ દ્વિષ્ટ-૩ સમ્યક મિશ્ર, અને મિથ્યા.

- ૧૧ દર્શન-૩ અક્ષુ અથક્ષુ ને અવધિ.
- ૧૨ જ્ઞાન ૩ મતિ શ્રુત ને અવધિ.
- ૧૩ અજ્ઞાન ૩ મતિ અજ્ઞાન, શ્રુત અજ્ઞાન,
વિભંગજ્ઞાન.
- ૧૪ યોગ ૧૧ આહારક, આહારક મિશ્ર,
ઔદારિક, ઔદારિક મિશ્ર, એ ચાર
યોગ રહીત બાકીના.
- ૧૫ ઉપયોગ ૯ મનઃ પર્યવ જ્ઞાન, કેવલ જ્ઞાન
ને કેવલ દર્શનના ઉપયોગ રહીત બા-
કીના.
- ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં સંજ્યાતા અસં-
જ્યાતા ઉપજે.
- ૧૭ અવન એક સમયને વિષે સંજ્યાતા અ-
સંજ્યાતા થવે.
- ૧૮ સ્થિતિ અસુર કુમારના આયુષની સ્થિ-
તિ ઉત્કૃષ્ટ થકી એક સાગરોપમ અધિ-
કને બાકીની નવ નિકાયને વિષે કાંમક
ઉણું છે પલ્યોપમ, અને જઘન્યથી દશ
હજાર વર્ષનું બાણું.

૧૬ પર્વાસિ છ હોય.

૨૦ દિગ્ગ્ઘાહાર છ દિશિનો હોય.

૨૧ સંજ્ઞા દ્વાર્ધકાલિકી.

૨૨ ગતિ સંજ્યાતા વર્ષના આયુષવાલા અ-
ર્થાત્મા પંચેદ્રિતિર્યચ તથા મનુષ્ય પૃથ્વી
કાય અપકાય ને પ્રત્યેક વનરુપતિ કાય
એ પાંચ દડકને વિષે જાય.

૨૩ આગતિ પર્વામા પંચેદ્રિ તિર્યચ અને મ-
નુષ્ય થકી આવી ઉપજે.

૨૪ વેદ ૨ સ્ત્રીવેદ ને પુરુષવેદ.

૧૨ થી ૧૩ પૃથ્વીકાયને અપકાય એ એ દં-
ડકને વિષે. ૧ શરીર ૩ ઔદારિક તેજસ
ને કાર્મણ ૨ અવગાહના ઉત્કૃષ્ઠથી તથા
જઘન્યથી આંગુલના અસંજ્યાતમા ભા-
ગની. ૩ સંધયણ નથી ૪ સંજ્ઞા દશ ૫ સં-
સ્થાન પૃથ્વીકાયનું ચંદ્રાકારે ને અપકાયનું
પરપોટા સમાન. ૬ કપાય ચાર ૭ લેશ્યા
કુણ નીલ કાપોત તેજે, ૮ ઇન્દ્રિય રૂપ-
સોન્દ્રિય. ૯ સમુદ્ધાત ૩ વેદના કપાય ને

મગ્ધ ૧૦ દૃષ્ટિ ૨ સમ્યક્ દૃષ્ટિ ને મિથ્યા
દૃષ્ટિ. ૧૧ દર્શન ૧ અવ્યક્ત ૧૨ જ્ઞાન નથી.
૧૩ અજ્ઞાન મતિઅજ્ઞાન શ્રુતઅજ્ઞાન.

૧૪. યોગ ૩ ઔદારિક, ઔદારિકમિશ્ર, ને
તૈજસ કર્મણ.

૧૫ ઉપયોગ ૩ મતિઅજ્ઞાન શ્રુત અજ્ઞાન ને
અવ્યક્ત દર્શનના.

૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં અસંખ્યાતા ઉપજે.

૧૭ અવન એક સમયને વિષે અસંખ્યાતા
અવે.

૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટથી પૃથ્વી કાયની ખાવીશ
હજાર વર્ષની ને અપકાયની ન્સાત હજાર
વર્ષની જઘન્યથી અંતર્મુહુર્તની.

૧૯ પર્યાપ્તિ ૪ આહાર પર્યાપ્તિ શરીર પર્યા-
પ્તિ ઇન્દ્રિય પર્યાપ્તિ શ્વાસોશ્વાસ પર્યાપ્તિ.

૨૦ દિગ્ આહાર ત્રણ ચાર, પાંચ, ને છ દિ
શીનો હોય.

૨૧ સંજ્ઞા નથા

૨૨ જાતિ પાંચ સ્થાવરં વિકલેન્દ્રિય ૩ ગર્ભજ
પંચેન્દ્રિય તિર્યચ તથા મનુષ્ય એ દશ હં-

૩૬ ને વિષે.

૨૩ આગતિ નારકી વર્ણિત ત્રેત્રીશ દંડકથી
આવી ઉપજે,

૨૪ વેદ નપુસક.

૧૪ થી ૧૫ તેઉકાયને વાઉકાયએ બે દંડકને
વિષે ૧ શરીર ઔદારિક તૈજસ ને કાર્મણ
ને વાઉકાયને વૈક્રિય સહિત ચાર શરીર
હોય ૨ અવગાહના અગુહના અસંખ્યા-
તમા ભાગની ૩ સંધયણ નથી ૪ સંજ્ઞા
ચાર, વા દશ ૫ સંસ્થાન તેઉ કાય ને
સૂઝને આકારે વાઉકાયને ધ્વજને આકારે
૬ કપાય ચાર ૭ ભેશ્યા ૩ કૃણુ નીલ, અને
કાપોત. ૮ ઇન્દ્રિય સ્પર્શેન્દ્રિય ૯ સમુદ્ધાત
વેદના કપાય મરણ પરંતુ વાઉકાયને વૈ-
ક્રિય સમુદ્ધાત સહીત ચાર હોય. ૧૦
દષ્ટિ મિથ્યા ૧૧ દર્શન, અચક્ષુદર્શન ૧૨
જ્ઞાન નથી. ૧૩ અજ્ઞાન, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુત
અજ્ઞાન. ૧૪ યોગ ઔદારિક, ઔદારિકમ-
અ, ને તૈજસ કાર્મણ, એ ત્રણ યોગ હોય,

ને વાઉ કાયને વૈકિય વૈકિય મિશ્ર એળે
 યોગ સહીત પાંચ યોગ હોય. ૧૫ ઉપ-
 યોગ ૩ મતિઅજ્ઞાન, ક્રુતઅજ્ઞાન, ને અ-
 વ્યક્ત દર્શનનો. ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં
 અસંખ્યાતા ઉપજે. ૧૭ અવન એક સમ-
 યમાં અસંખ્યાતા ચલે. ૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટ-
 થકી તેઉકાયની ત્રણ અહોરાત્રીની ને
 વાઉકાયનો ત્રણ હજાર વર્ષની ને જથ્થા
 થકી અંતર્મુહુર્તની. ૧૯ પર્યાપ્તિ ૪ આ-
 હાર પર્યાપ્તિ, શરીરપર્યાપ્તિ, ઇન્દ્રિય પર્યા-
 પ્તિ, શ્વાસોશ્વાસ પર્યાપ્તિ ૨૦ર્નદગ આહાર
 ત્રણ, આર, પાંચ, ને ૭ દિશિનો હોય.
 ૨૧ સંજ્ઞા નથી. ૨૨ ગતિ પાંચ સ્થાવર
 ત્રણ વિકલ્લેન્દ્રિય ને પંચેન્દ્રિ તિર્યચ એ
 નવ દંડકમાં જાય. ૨૩ આગતિ પૃથ્વ્યા-
 દિક દશ દંડક થકી આવી ઉપજે. ૨૪ વેદ
 નપુંસક.

૧૬ વનસ્પતિને વિષે.

૧ શરીર ૩ ઔદારક, તૈજસ, ને કાર્મણ.

૨ અવગાહના. એક હજાર યોજન અધિક
 ૩ સંઘયણ નથી. ૪ સંજ્ઞા ચાર અથવા દશ
 ૫ સંસ્થાન વિવિધ પ્રકારના. ૬ કષાય
 ચાર. ૭ લેશ્યા. ૮ કૃષ્ણ નીલ કાષોતને
 તેજો. ૯ ઇન્દ્રિય સ્પર્શેન્દ્રિય ૯ સમુદ્ધાત ૩
 વેદના કષાય ને મરણ. ૧૦ દષ્ટિ મિથ્યા
 ૧૧ દર્શન અચક્ષુદર્શન. ૧૨ જ્ઞાન નથી
 ૧૩ અજ્ઞાન ને મતિ અજ્ઞાન ને મૂળ અ-
 જ્ઞાન ૧૪ યોગ ૩ આદ્યાર્ક, આદ્યાર્ક
 મિશ્ર ને તેજસ કામણ. ૧૫ ઉપયોગ ૩
 મતિ. અજ્ઞાન શ્રુત અજ્ઞાન ને અચક્ષુદ-
 ર્શનના ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં અ-
 નંતા ઉપજે. ૧૭ ચવન એક સમયને વિ-
 શ્વે અનંતા ચવે ૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટથી દશ
 હજાર વર્ષ અને જઘન્યથી અંતમૂર્હુત
 ૧૯ પર્યાપ્તિ ૪ આહાર, શરીર, ઇન્દ્રિય,
 ને આસોઆસ પર્યાપ્તિ. ૨૦ દિગ્ આ-
 હાર ત્રણ, ચાર, પાંચ, અને છ, દિશિનો
 હોય. ૨૧ સંજ્ઞા નથી. ૨૨ ગતિ પૃથ્વ્યા-

દિક દશ દંડકને વિષે જાય. ૨૩ આગતિ
નારકી ૧૯૧ ત્રેવીશ દંડક થકી આવેલા
જીવો ઉપજે. ૨૪ વેદ નપુંસક

૧૭ થી ૧૯ બે ઇન્દ્રિય તે ઇન્દ્રિય ચતુર્વિન્દ્રિય
એ ત્રણ દંડક વિષે. ૧ શરીર ૩ ઔદા-
રિક તૈજસ ને કાર્મણ. ૨ અવગાહના ઉ-
ત્કૃષ્ટથકી બે ઇન્દ્રિય બાર યોજન તે ઇન્દ્રિય
ત્રણ ગાઉ ને ચતુર્વિન્દ્રિય એક યોજન
૩ સંઘયણ છેવટું ૪ સંજ્ઞા ચારવા દશ
૫ સંસ્થાન હુંડક ૬ કષાય ચાર. ૭ લેશ્યા
૩૬૦ નાલ ને કાપોત. ૮ ઇન્દ્રિય. સુગમ છે.
૯ સમુદ્ધાત ૩ વેદના કષાય ને મરણ
૧૦ દષ્ટિ. ૨ સમ્યક્ ને મિથ્યા. ૧૧ દર્શન
બે ઇન્દ્રિય તે ઇન્દ્રિયેને અચક્ષુ દર્શન ને
ચતુર્વિન્દ્રિય ને ચક્ષુ દર્શન અધિક છે.
૧૨ જ્ઞાન. ૨ મતિ ને શ્રુત. ૧૩ અજ્ઞાન
મતિઅજ્ઞાન ને શ્રુત અજ્ઞાન. ૧૪ યોગ
૪ ઔદારિક, ઔદારિકમિત્ર, તૈજસ કા-
ર્મણ, ને અસત્યાઅમૃષા વચન યોગ.

૧૫ ઉપયોગ મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, મતિ-
અજ્ઞાન, શ્રુત અજ્ઞાન, ને અચક્ષુ દર્શનના
અને ચૈતરિંદ્રિયને ચક્ષુ દર્શન, સહિત ક-
રતા છ હોય. ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં
સંખ્યાતાવા અસંખ્યાતા ઉપજે. ૧૭ ચવ-
ન એક સમયમાં સંખ્યાતા વા અસંખ્યા-
તા ચવે. ૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટથી બે ઇંદ્રિય-
ની બાર વર્ષ તે ઇંદ્રિયની. ૪૯ દિવસ અને
ચૈતરિંદ્રિયની છમાસ જઘન્યથી અંતર્મૂર્તિ.
૧૯ પર્યાપ્ત ૫ મનઃપર્યાપ્તિ રહિત બા-
કિની. ૨૦ દિગ્ આહાર છ દિશિના હોય.
૨૧ સંજ્ઞા હેતોપદેશિકી. ૨૨ ગતિ પૃથ્વ્યા-
દિક દશ દંડકને વિષે જાય. ૨૩ આગાત
પૃથ્વ્યાદિક દશ દંડકથી આવી ઉપજે. ૨૪
વેદ નપુંસક.

૨૦ ગર્ભજ તિર્યચના દંડકને વિષે.

૧ શરીર. ૪ ઔદારીક વૈક્રિય તૈજસ ને
કાર્મણ. ૨ અવગાહના ઉત્કૃષ્ટથી એક હ-
જાર યોજન ને જઘન્યથી આંગુલના અ-

સંખ્યાતમા ભાગનું. ૩ સંધયણ ૬ છ. ૪
 સંજ્ઞા ચાર વા દશ. ૫ સંસ્થાન ૬ સ-
 મ્યતુરસ્રાદિ ૬ કપાય ચાર ૭ લેશ્યા
 કૃષ્ણાદિક ૭ ૮ ઇન્દ્રિય પાંચ ૯ સમુદ્ધાત.
 ૫ આહારક તથા કેવલિ રહિત બાકિની
 ૧૦ દૃષ્ટિ ૩ સમ્યક, મિશ્ર, ને મિથ્યા ૧૧
 દર્શન ૩ ચક્ષુ અચક્ષુ ને અવધિ ૧૨ જ્ઞાન
 ૩ મતિ, શ્રુત અવધિ ૧૩ અજ્ઞાન ૩ મતિ
 અજ્ઞાન, શ્રુત અજ્ઞાન ને વિભંગજ્ઞાન ૧૪
 યોગ ૧૩ આહારક ને આહારક મિશ્ર વ-
 ર્ણત બાકીના ૧૫ ઉપયોગ ૬ મનઃ પર્યવ
 જ્ઞાન, કેવલજ્ઞાન, ને કેવલ દર્શનના ર
 હિત બાકીના ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં
 સંખ્યાના અસંખ્યાતા ઉપજે ૧૭ અવન
 એક સમયમાં સંખ્યાતા અસંખ્યાતા ચલે
 ૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટ થકી ત્રણ પદ્યોપમ
 ને જઘન્યથકી અંતમૂહુર્ત ૧૯ પર્યાપ્તિ ૭
 ૨૦ દિગ્ગુ આહાર ૭ દિશિનો ૨૧ સંજ્ઞા.
 દીર્ઘકાલિકી ૨૨ ગતિ, ચોવીસ દંડકને

વિષે જાય ૨૩ ચોવીશ હંડકચકી આવી
 ઉપજે ૨૪ વેદ નપુસક.

૨૧ ગભજ મનુષ્યના હંડકને વિષે.

૧ શરીર, ૫ આદારિકાદિ ૨ અવગાહના
 ઉત્કૃષ્ઠથી ત્રણ ગાડિનું ૩ સંઘયણ છ ૪
 સંજ્ઞા ચાર, ૬ શ અથવા સોલ ૫ સંસ્થાન
 છ ૬ કષાય. આર ૭ લેશ્યા છ ૮ ઇન્દ્રિય
 પાંચ ૯ સમુદ્ધાત સાત ૧૦ દૃષ્ટિ સમ્યક્,
 મિથ્ય, ને મિથ્યા ૧૧ દર્શન ચાર. ૧૨ જ્ઞાન
 પાંચ. ૧૩ અજ્ઞાન ત્રણ ૧૪ યોગ પંદર. ૧૫
 ઉપયોગ બાર ૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં
 સંજ્યાતા ઉપજે ૧૭ વ્યવન એક સમય-
 માં સંજ્યાતા ચર્ચે ૧૮ સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ઠથી
 ત્રણ પદ્યોપમને જઘન્યથી અંત મૂહુર્ત
 ૧૯ પર્યાપ્તિ છ ૨૦ દિગ્ ગ્રાહર છાદ-
 શિનો ૨૧ સંજ્ઞા દીર્ઘ કાલિકી તથા દૃષ્ટિ
 પાદોપ દશિકી સંજ્ઞા કોન પણ ચઉદ પૂ-
 ને ધર પ્રમુખ સમ્યક્ દૃષ્ટિ વંતને હોય
 ૨૨ ગતિ ચોવીશ હંડકને વિષે જાય ૨૩

આગતિ તેઉકાય તથા વાઉકાય વર્ણન
બાકીના બાવીશ હંડક થકી આપો ઉપજે

૨૨ થી ૨૪ વ્યંતન, જ્યોતિષિને વંમાનીક એ
ત્રણ હંડક વિષે

૧ શરીર ૩ વૈકીય તંજસ્ને કાર્મણ ૨
અવગાહના ઉત્કૃષ્ટ થકી આત હાથનું
માન સંઘયણ નથી ૪ સંજ્ઞા ચાતુરશ
૫ સંસ્થાન સમચતુરસ ૬ કપાય ચાર ૭
લેશ્યા તે જો પદ્મને શુક્લ પણ જ્યોતિ-
ષિના હંડકે માત્ર તે જો લેશ્યા છે ૮ ઇં-
દ્રિય પાંચ ૯ સમુદ્ધાત ૫ આહારકને કે
વલી વર્ણત બાકીનો ૧૦ દૃષ્ટિ ૩ સમ્યક્
મિશ્રને મિથ્યા ૧૧ દર્શન ૩ ચક્ષુ અચક્ષુ
ને અવધિ ૧૨ જ્ઞાન ૩ મતિ શ્રુત ને અ-
વધિ ૧૩ અજ્ઞાન મતિ અજ્ઞાન, શ્રુત
અજ્ઞાન ને વિભિન્ન જ્ઞાન ૧૪ યોગ ૧૧
આહારક આહારક મિશ્ર ઔદારિક મિશ્ર
એ ચાર રાહત બાકીના ૧૫ ઉપયોગ ૯
ત્રણ જ્ઞાન ત્રણ અર્થનને ત્રણ દર્શનના

૧૬ ઉત્પાત એક સમયમાં સંખ્યાતા વા
 અસંખ્યાતા ઊપજે ૧૭ વ્યવન એક સ-
 મયમાં સંખ્યાતા અસંખ્યાતા ચરે ૧૮
 સ્થિતિ ઊત્કૃષ્ટી વ્યંતરના દંડકે એક પ.
 દ્યો પમ જ્યોતિષિકના દંડકે એ પદ્યો
 પમ અધિક એક લાખ વર્ષને વૈમાની-
 કના દંડકે તેત્રીશ સાગરોપમની. ૧૯
 પર્યાપ્તિ છ ૨૦ દિગ્ આહાર છ દિ-
 શિનો ૨૧ સંજ્ઞા દીર્ઘ કાલિકી ૨૨ ગતિ
 સંખ્યાતા વર્ષના આયુષ વાસા પર્યાપ્તા
 પચેંદ્રિ તિર્યચ તથા મનુષ્ય પૃથ્વી કાય
 અપકાય પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય એ પાંચ
 દંડક વિષે જાય. ૨૩ આગતિ પર્યાપ્તા
 પચેંદ્રિ તિર્યચ અને મનુષ્ય થકી આવી
 ઊપજે ૨૪ વેદ ૨ પુરુષવેદ ને સ્ત્રી વેદ. હવે
 ચોત્રીસ દંડકને વિષે અદ્યપખ્યદુત્વ દ્વાર કહે
 છે. પ્રથમ સર્વથકી થોડા ગર્ભજ પર્યાપ્તા
 મનુષ્ય જાણવા તે થકી બાદર અગ્નિકાય
 અધિક તે થકી વૈમાનિક દેવો આંધક

તે થકી ભુવનપતિ દેવો અધિક, તે થકી
 નારકી અધિક, તેથી વ્યંતર દેવો અધિક,
 તે થકી જ્યોતિષિ દેવો અધિક, તે થકી
 ચંદ્રિદ્રિ જીવો અધિક, તે થકી પંચેન્દ્રિ
 તિર્યંચ અધિક, તે થકી બે ઇન્દ્રિય જીવો
 અધિક, તે થકી તે ઇન્દ્રીય જીવો અધિક,
 તે થકી પૃથ્વીકાય અધિક, તેથી અપકાય
 અધિક, તે થકી વાઉકાય અધિક, તે થકી
 વનસ્પતી કાય અધિક છે.

હિત વચન મૂળા.

- ૧ સમજી લોકો નિંદા કરે તેવું કરવું નહિ.
- ૨ જૂઠું બોલવું નહિ.
- ૩ કુસંગ કરવો નહિ.
- ૪ પાછળથી પસ્તાવો થાય તેવું કામ ક-
 રવું નહિ.
- ૫ ઉપરાંત અપ્રિય થઇએ તેમ વર્તવું નહિ.
- ૬ બોલ્યા પછી ફરવું પડે તેવું કૃત્ય કરવું

નહિ.

૭ ચડસા ચડસી કરવી નહિ.

૮ જૂગાડુ રમવું નહિ.

૯ પૂરદારા સેવવી નહિ.

૧૦ વહેમા થવું નહિ.

૧૧ નિર્મલ મનના થવું નહિ.

૧૨ અંધ શ્રદ્ધાળુ થવું નહિ.

૧૩ ભોળા થવું નહિ.

૧૪ કપટી થવું નહિ.

૧૫ ચાડી ખાવી નહિ.

૧૬ કોમળું દીલ દુખાવવું નહિ.

૧૭ વહાલા સાથે વિરોધ કરવો નહિ.

૧૮ સજ્જનોમાં શરમાવું પડે તેવું કામ કરવું નહિ.

૧૯ મનમાં મુંઝાવું પડે તેવું કામ કરવું નહિ.

૨૦ પોતાના પગપર કુહાડો મારવો નહિ.

૨૧ બેસવાની ડાળ કાંપવી નહિ.

૨૨ કલ્પો ઉછીનો લેવો નહિ.

- ૨૩ કજીઆના આગેવાન થવું નહિ.
- ૨૪ સ્ત્રી, અંગરક્ષક અને રસોઈયા સાથે વિરોધ કરવો નહિ.
- ૨૫ સ્ત્રીનો વિશ્વાસ કરવો નહિ.
- ૨૬ ચાકરો તથા સ્ત્રીઓને ઝાઝી છૂટ આપવી નહિ.
- ૨૭ અતિ વિશ્વાસુ થવું નહિ.
- ૨૮ પોતાની આખરૂના કાંકરા થાય, તેવું કામ કરવું નહિ.
- ૨૯ નીચ માણસોની સાથે પ્રસંગપાડવો નહિ.
- ૩૦ કૃપણનું મોં બોલાવવું નહિ.
- ૩૧ દેશ કાળથી પ્રાંતકુલ કાર્ય કરવું નહિ.
- ૩૨ વિશ્વાસઘાત કરવો નહિ.
- ૩૩ વિકથા કરવી નહિ.
- ૩૪ બખત વ્યર્થ ગુમાવવો નહિ.
- ૩૫ દેશના દ્રોહી થવું નહિ.
- ૩૬ નાતમાં કજીઓ ધાસવો નહિ.
- ૩૭ કોઇને વિના કારણ હેરાન કરવો નહિ.
- ૩૮ કુમારો દારી જનાર પુસ્તકો વાંચવા

નહિ.

૩૯ કદાચહ કરવો નહિ.

૪૦ કૃપિયા શીખવી નહિ.

૪૧ કેફી વસ્તુ પીવી નહિ.

૪૨ નિર્દય થવું નહિ.

૪૩ ખરાખ વચન બોલવાં નહિ.

૪૪ કોઈની આજીવિકા ભંગ કરવી નહિ.

૪૫ દ્વેષ કરવો નહિ.

૪૬ ઉડાકિ થવું નહિ.

૪૭ લોભી થવું નહિ.

૪૮ કોઈના ભુડાથી રાજ થવું નહિ.

૪૯ નાસ્તિક થવું નહિ.

૫૦ ઢાંગી થવું નહિ.

૫૧ પારકી નિંદા કરવી નહિ.

૫૨ બેવકૂફ થવું નહિ.

૫૩ વિષયી થવું નહિ.

૫૪ પ્રમાદી થવું નહિ.

૫૫ ગુણીજનનો અવિનય કરવો નહિ.

૫૬ ભક્તિ હીન થવું નહિ.

૫૭ છાકટા થયું નહિ.

૫૮ કોવં કરવો નહિ.

૫૯ ગવં કરવો નહિ.

૬૦ અભણ રહેવું નહિ.

૬૧ અસ્વચ્છ રહેવું નહિ.

૬૨ અનિયમીત થવું નહિ.

૬૩ દંભ રાખવો નહિ.

૬૪ મનની વાત કોઇને કહેવી નહિ.

૬૫ કોઈનાં છિદ્ર પ્રકારા કરવા નહિ.

૬૬ અવળે માર્ગે ચડવું નહિ.

૬૭ વહેતી નીક તોડવી નહિ.

૬૮ સાર્વજનિક તથા ધર્મોદ્ધારનાં કાર્યમાં
વિઘ્ન કરવું નહિ.

૬૯ જીવહિંસા કરવી નહિ.

૭૦ આકૃત આવે ડરવું નહિ.

૭૧ અસાર સંસારમાં આશક્ત થવું નહિ.

૭૨ મમત્વભાવ રાખવો નહિ.

૭૩ કુળ મર્યાદા છોડવી નહિ.

૭૪ શિષ્ટાચારનું ઉલ્લંઘન કરવું નહિ.

૭૫ સત્ય વસ્તુની અવધીરણા કરવી નહિ.

૭૬ હિતવચન પ્રાંત અનાદર કરવો નહિ.

૭૭ સજ્જનોનું અપમાન કરવું નહિ.

૭૮ દુષ્ટોને ઉત્તેજન આપવું નહિ.

૭૯ દેશનું કારિદ્ર વધે તેવા સાધનોને ઉત્તેજન આપવું નહિ.

૮૦ શક્તિ ઉપરાંત અન્ય કંઈયું નહિ.

૮૧ કુદેવને નમવું નહિ.

૮૨ કુધર્મનું સેવન કરવું નહિ.

૮૩ નીતિમાં શિથીલ થવું નહિ.

૮૪ કુગુરૂની ઉપાસના કરવી નહિ.

૮૫ વીતરાગ લાપોત વચનની અશ્રદ્ધા કરવી નહિ.

૮૬ કોઈની હાંસી કરવી નહિ.

૮૭ બહુ બોલા થવું નહિ.

૮૮ સહસા કામ કરવું નહિ.

૮૯ વેશ્યામાં આસક્ત થવું નહિ.

૯૦ લાંચ ખાવી નહિ.

૯૧ વિદ્યાનો ગર્વ કરવો નહિ.

- ૯૨ આર્તધ્યાન કરવું નહિ.
 ૯૩ અન્યાયથી દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવું નહિ.
 ૯૪ દુર્જનની સોખત કરવી નહિ.
 ૯૫ સ્વસ્વરૂપને ભુલવું નહિ.
 ૯૬ શિકાર કરવો નહિ.
 ૯૭ રૌદ્ર ધ્યાન કરવું નહિ.
 ૯૮ હલકી પરતાંત્રતા સ્વીકારવી નહિ.
 ૯૯ મુદ્દો ચૂકી જવો નહિ.
 ૧૦૦ મનુષ્યભવ વ્યર્થ ગુમાવવો નહિ.
 ૧૦૧ પુન્યની કમાઈ કર્યા વિના રહેવું નહિ.
 ૧૦૨ અમુલ્ય કર્મ કરવાં નહિ.
 ૧૦૩ પારકે પૈસે વેપાર કરવો નહિ.
 ૧૦૪ કરજ કરીને વરો કરવો નહિ.
 ૧૦૫ અધર્મ કરવો નહિ.
 ૧૦૬ કર્મનો ક્ષય કર્યા વગર રહેવું નહિ.
 ૧૦૭ મિથ્યાત્વ સેવવું નહિ.
 ૧૦૮ વિશ્વાસઘાત કરવો નહિ.

બોધ વચન.

- ૧ દિવસે એવું કાર્ય કરવું કે રાત્રીએ નિ-
રાંતે સૂઈ રહેવાય.
- ૨ આઠ માસ એવું કાર્ય કરવું કે ચોમાસા-
માં કરવું ન પડે.
- ૩ યુવાવસ્થામાં એવું કાર્ય કરવું કે વૃદ્ધાવ-
સ્થામાં સુખે દિવસો નિર્ગમન થાય.
- ૪ જન્મ પર્વત એવું કાર્ય કરવું કે આવતાં
ભવમાં દુઃખો વેઠવાં ન પડે.
- ૫ અધમ પુરૂષો વિધનના ભયથી કોઈપણ
કાર્યનો આરંભ કરતાં નથી.
- ૬ મધ્યમ પુરૂષો આરંભ કરેલાં કાર્યને વિ-
ધન આવવાથી છોડી દે છે.
- ૭ ઉત્તમ પુરૂષો વિધન આવ્યાં છતાં પણ,
આરંભેલા કાર્યને સંપૂર્ણ પાર પાડે છે.
- ૮ બાંચનાર, જોણે તને ઉપકાર કર્યો હોય,
તેનો અપકાર કરવા કદી ઇચ્છીશ નહિ.
- ૯ જો તું આત્માદ થવાને ઇચ્છતો હોતો

ન્યાય માર્ગથી દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરતા
શીખ.

- ૧૦ વિદ્યા ખરચ કરતાં ખૂટે નહિ, તેવું એક
અપૂર્વ ધન છે, માટે પૈસાનો સંગ્રહ કર-
વો તથા વિદ્યાનો સંગ્રહ (સંચય) કર.
- ૧૧ સાથે એટલું યાદ રાખજે કે વિદ્યાનો ગર્વ
કદી કરવો નહિ, કેમકે વધારે વિદ્યાને
ધારણ કરનારા પણ દુનિયામાં ઘણા છે.
- ૧૨ શુક પાઠ જેવું જ્ઞાન મેલવ્યા કરતાં અ-
નુભવ જ્ઞાન મેલવવું શ્રેષ્ઠ છે.
- ૧૩ વાંચનાર, તને મોક્ષ સુખની વાંછા હો-
યતો અનુભવ સહિત સમ્યગ્ જ્ઞાનની
પ્રાપ્તિ કરજે.
- ૧૪ સદ્ગુરુની ઉપાસના કરી વિનય ગુણ
વડે, અને તારા સતત ઉદ્યમ વડે તું સ-
દ્બોધની પ્રાપ્તિ કરી શકીશ.
- ૧૫ તારું શ્રેય વાંછતો હોયતો સત્ પુરુષોનો
સંગ કર, ગુણી જન ઉપર પ્રીતિ રાખ,
અને ઉત્તમ પુરુષોના કાર્યનું અનુકરણ કર.

- ૧૬ સદાચારથી તારી આખાદી થશે તેમ
ધારી સદાચારનું સેવન કર.
- ૧૭ આ લોક અને પરલોક વિરુદ્ધ કાર્ય પ્રા-
ણોન્તે પણ તું કરીશમા.
- ૧૮ વાંચનાર, તું વિશ્વાસઘાતને મહાપાપનું
મૂળ જાણી તેનો ત્યાગ કર.
- ૧૯ યંત્ર, તંત્ર, મંત્ર, કોઈપણ ધર્મથી અધિક
નથી, યંત્રાદિ આ ભવમાં મુખ આપેછે,
અને ધર્મ ભવોભવમાં મુખ આપે છે,
માટે ધર્મનોજ આદર કરવો.
- ૨૦ ગંધ વિના ફુલની શોભા નથી, દાંત વિના
મુખની શોભા નથી, સત્યતા વિના વચ-
નની શોભા નથી, તેમ પુણ્ય વિના પુરુ-
ષ શોભાને પામતો નથી.
- ૨૧ મન જીત્યું તેણે સર્વ જીત્યું એમ સમજ
મનનેજ વશ કરવું.
- ૨૨ મૂર્ખને શિખામણ આપવી કદાચહીને
ધર્મ સંભલાવવો અને કુપુત્ર અંગર કુ-
શિષ્યને બોધ આપવો તે નિષ્ફલ છે.

૨૩ અંજળીમાં રહેલા જળની જેમ ચૌવન દિન દિન ક્ષય થાય છે.

૨૪ પુણ્યથી પુન્ય વધે છે, અને પાપથી પાપ વધે છે, માટે નિરંતર પુન્યજ કર્યા કરવું.

૨૫ પુન્ય કરવાથી રૂપ, લાવણ્યતા, યશ, માન, પ્રતિષ્ઠા, વગેરે ઠેકાણે ઠેકાણે સુખ મળે છે; અને પાપ કરવાથી ઠેકાણે ઠેકાણે દુઃખજ મળે છે.

૨૬ વ્રતમાં શીલ (બ્રહ્મ) વ્રત ઉત્તમ, દાનમાં અભયદાન ઉત્તમ, ગુણમાં વિનય ગુણ ઉત્તમ, તેમજ રૂપમાં ભગવંતનું રૂપ, અને વચનમાં સિદ્ધાંત વચન ઉત્તમ જાણવું.

૨૭ સંતોષથી સુખ મળે છે. સુખથી ધર્મ સાધિ શકાય છે. ધર્મથી મોક્ષ મળે છે, માટે સત્પુરુષોએ અત્યંત સંતોષ ધારવો યોગ્ય છે.

૨૮ જેવી મતિ તેવી ગતિ, જેવી સ્થિતિ તેવી ક્રિયા, જેવો તપ તેવું ફલ તેમ જે-

વો સતોપ તેવુંજ સુખ સમજવું.

૨૯ પ્રત ભંગ કરનાર જેવો કોઇ પાત્રી, અને
પ્રત પાલનાર જેવો કોઇ ધર્મી નથી.

૩૦ ધર્મની પરિક્ષા ખલુ દાહીલી છે.

૩૧ ઉપાધિવાળાને તત્વથી સુખ હોતું નથી.

૩૨ પર્વતમાં મેરૂ મોટો, દેવમાં ઇંદ્ર મોટો, કે-
વળીમાં તીર્થંકર મોટો, ગ્રહમાં ચંદ્ર મોટો,
સર્વ પ્રતમાં બ્રહ્મચર્ય પ્રત, તથા પર્વમાં
પર્યુષણ પર્વ મોટું છે. તેમ મંત્રમાં નવકાર
મંત્ર વડો છે.

૩૩ સૂર્ય તરફ નજર કરવાથી તેજનો ક્ષય થાય
છે, તેમ પરસ્ત્રી તરફ નજર કરવાથી મ-
નુષ્યોનું પુણ્ય તેજ ક્ષય પામે છે. માટે પ-
રસ્ત્રી તરફ ખોટી દૃષ્ટી પણ કરવી નહિ.

૩૪ માંસ, મદિરા, શિકાર, ચોરી, જુગાર,
વેશ્યા, તથા પરસ્ત્રીગમન, એ સાત વ્યસનો
ધોર નરકમાં લઈ જનારા છે, માટે શાસ્ત્ર
જનોએ તેનું સેવન કરવું યોગ્ય નથી.

૩૫ રે જીવ, વિવિધ પ્રકારના ઉપદ્રવો વડે

અતિ ભયાનક એવા સંસાર રૂપી કારા-
 શ્રહમાં રહેવું; ભૂમી ઉપર શયન કરવું;
 મનુષ્યોના હીન અને અનાદરના વચન
 સાંભળવા તાપ તથા ટાઢ સહન કરવાં,
 ભૂખ તૃષાનું દુઃખ ભોગવવું, શરીર તથા
 દ્રવ્યનો ક્ષય થવો, વિગેરે સર્વ પૂર્વ જ-
 ન્મમાં જે કર્મ બાંધ્યાં હોય તેના ઉદય
 આવવાથી ભોગવવું પડે છે, પણ હિ
 મૂર્ખ જરા મનમાં વૈરાગ્ય લાવતો નથી,
 અને મોહમાં ફસાઈ તત્વને પણ જા-
 નીતો નથી.

- ૩૬ હે જીવ, તું ઉદ્દેશ દુઃખનો કરે છે; અને
 વાંછા સુખની કરે છે, પણ તત્વને જાણી-
 શ તોજ તારી સર્વ વાંછા ફળીભૂત થશે.
- ૩૭ હે જીવ, પૂર્વે જે શુભ વા અશુભ કર્મ
 તે બાંધ્યાં છે, તે આ ભવમાં ઉદય
 આવવાથી તારે ભોગવવાં પડે છે, તેમાં
 બીજા ઉપર કોપ શાં માટે કરે છે? કે-
 મકે કોઈ કોઈને સુખ કે દુઃખ આપતું

નથી, કર્યા કર્મ પ્રમાણે ફલ મળે છે; ભાવી ભાવ બન્યા કરે છે, તે મારે કષ્ટ પડે ત્યારે શોચ નહિ કરતાં ધીરજ અંગીકાર કરવી, દૈવ પ્રતિકુલ હોય, ત્યારે કોઈ રક્ષણ કરી શકતું નથી, બીજાનો નિમિત્ત માત્ર છે.

૩૮ કોઈ પાસે ખુશામતના વચન બોલવાથી કાંઈ લાભ નથી; પુન્યના ઉદયથીજ સર્વ અભિલાષા ફળે છે.

૩૯ રે જીવ, મોટા દેવ દાનવને પણ કષ્ટ પડે છે; તો કષ્ટમાં શા સારૂ વિષાદ કરે છે. આ સંસારમાં તો કોઈના મનોરથ પૂર્ણ થાય છે; કોઈના ભગ થાય છે; કોઈને નિત્ય દુઃખ થાય છે; તો કોઈને નિત્ય સુખ થાય છે, તેથી સત્પુરૂષ તો તેનેજ કહેવો કે જે નિર્મલ સ્વભાવને ધારણ કરી પરોપકારમાં તત્પર થઈ ધર્મમાં રક્ત હોય, અને સંપદા છતાં અહંકાર ન કરે નહિ, અને કષ્ટ આવે શોચ કરે નહિ.

૪૦ હે જીવ ? રડવાથી ચિત્તમાં સંતાપ થાય છે, પણ રડવાથી કે દીન વચન બોલવાથી કર્મ છૂટતાં નથી, ભોગવવાંજ પડે છે.

૪૧ તું વિકટ વનમાં ભ્રમણ કર, પર્વતો ઉપર ચડ, સમુદ્રમાં અગર ગુફામાં પ્રવેશ કર, પણ ભ્રમણથી અધિક મળવાનું નથી, કેમકે પુન્ય હિન પુરૂષનો ઉદ્ધમ નિષ્ફળ થાય છે, તથાપિ ઉદ્ધમ કરવાનો જરૂર છે.

૪૨ હે અવિવેકી ! જે કુટુંબને માટે તું બોલુ કરે છે, અને સદા પાપ કરે છે, તે કુટુંબ તને નરકના દુઃખોંથી છોડાવી શકવાનું નથી. લક્ષ્મી જલ કલ્લોલવત્ અપલ છે, મનુષ્યનું લાવણ્ય સંધ્યાના રંગ સરખું છે, બલ દ્વજની પેઠે અસ્થિર છે, આયુષ્ય વિજલીના અમકારા હૃદય છે, માટે તેના માટે તારે વિપ્રાદ કરવો નહિ.

૪૩ રે જીવ ? દુર્લભ મનુષ્ય જન્મ પામીને
જેણે આત્મ હિત કર્યું નહિ, તેનો જન્મ
નિષ્ફળ જાણવો.

૪૪ રે જીવ ? પર સ્ત્રી અને પર દ્રવ્યની 'તું'
વાંછા કર નહિ, અને પ્રાણાતિપાતાદિ
પાપ સ્થાનકોને સેવીશ નહિ, તે
મહા અનર્થના મૂળ છે, અને નર્કમાં
લઇ જનારા છે.

૪૫ લોભી પુરુષ અન્યાયથી બીજાનું ધન
લેવાને ઇચ્છે છે, તેનું ધન યૌવન અ-
સ્થિર જાણવું.

૪૬ દુઃખ સર્વને અનિષ્ટ છે, ને સુખ સર્વને
ઈષ્ટ છે, તેમ મનમાં વિચારી સર્વને પા-
તાની તુલ્ય માની કોઇને પણ દુઃખ દ-
ઇશ નહિ.

૪૭ મન વચન અને કાયાનો ઉપયોગ એવો
કરવો કે જેથી વૈરાગ્ય થાય, અને પાપ
દૂર થાય, પણ પાપ નજીક આવે, તેવો
ઉપયોગ કરવો નહિ.

૪૮ જે પોતાના સ્વામી ગુરુ શેઠ અંગર
મિત્રને વિશ્વાસ આપી તેનો ધાત કરે,
તેને બંને લોકમાં સુખ થતું નથી.

૪૯ પુણ્યવાન પુરુષોનો વખત તત્વ ચિંતા
કરવામાં, હિત વચન બોલવામાં, અને
મુનિ જનનું સન્માન કરવામાં જાય છે,
અને પાપીઓનો વખત સદા કુકર્મમાં
જાય છે.

૫૦ હે છવ ? આર્ય ક્ષેત્ર મનુષ્ય જન્મ ઉ-
ત્તમ કુલ, સદાચાર, શરીર આરોગ્ય, દેવ
ગુરુ ધર્મની સામગ્રી, એ, સર્વ પામવું
અત્યંત દુર્લભ છે, માટે સાવધાન પણે
શહી બોધી બીજની પ્રાપ્તી માટે ઉદ્યમ
કરવો; જેથી ફરી દુઃખ ભોગવવું પડે
નહિ.

૫૧ પંડિત પુરુષ તો તેનેજ જાણવો કે જે
સર્વ સામગ્રી પામી આત્મ હિતમાં ત-
બ્બર થાય કે જેથી ફરી જન્મ મરણ
કરવા પડે નહિ. રાજ્યાદિક પૈદગલિક

સુખ પામવું મુશ્કેલ નથી, પરંતુ સર્વજ્ઞ
કથિત ધર્મ રહસ્ય પામવું બહુ કઠણ છે.
પર હજારો હજારો ખેડેલા ઉખર લૂંચીવાલા
ક્ષેત્રમાં જેમ ધાન્ય પેદા થતું નથી તેમ
ધર્મ હિન પુરુષોને ઘણા પ્રયાસે પણ
ખોધ થતો નથી. ધર્મ કરવાથીજ સર્વ
સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

પરે જીવ ? તું આ જીવમાં ધર્મ નહિ કરે
તો તારે પરલોકમાં દહન, છેદન, ભેદન
આદિ, અનેક દુઃખો સહન કરવાં પડશે,
માટે ધર્મને સર્વથી ઉત્તમ જાણીને તેનોજ
આદર કર.

ઝહેર ખખર.

અમદાવાદ જૈન કન્યાશાળામાં વેચાતાં
પુસ્તકોની યાદી.

ચોવીશી વીશી સંગ્રહ	૩-૦-૦
પંચ પ્રતિક્રમણસૂત્રાર્થ શાસ્ત્રી	૨-૮-૦
સામાયક સૂત્ર અર્થ સહિત શાસ્ત્રી	૦-૩-૦
પ્રહાર્યય વ્રત	૦-૩-૦
ગાયન માળા ભાગ ૪ ભેગા	૦-૪-૦
સામાયક સૂત્ર ગુજરાતી	૦-૨-૦
નવસ્મરણ ...	૦-૨-૦
જૈન સુબોધ	૦-૮-૦

ઉપર લખેલી ચોપડીઓ તથા તે સિવાય
બીજી કેટલીક ચોપડીઓ અમદાવાદ ક્રિતાસા-
ની પોળમાં શ્રી જૈન કન્યાશાળામાંથી મલશે.

જાહેર ખખર.

વિદ્વાન મુનિ મહારાજ શ્રી કપુરવિજ-
યજીના રચેલાં નીચેના બે પુસ્તકો છપાઈ બહાર પડ્યાં છે. કીંમત.

શ્રી જૈન હિત બોધ (આવૃત્તી બીજી) ૦-૪-૦

શ્રી જૈન બાળ હિત બોધ પશ્ચોત્તર. ૦-૪-૦

ઊપરના બે પુસ્તકો શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડળ તરફથી હાલજ છપાઈ બહાર પડ્યા છે, વળી જૈન બંધુઓના વાંચનના શોખની ખાતર તેની કીંમત ફક્ત નામની ચાર આનાજ રાખી છે, તો સદરહુ બંને પુસ્તકો દરેક જૈન ભાઈઓ તથા બહેનોને એક વખત વાંચવા ખાસ લલામણુ કરવામાં આવે છે.

પુસ્તક મળવાનાં ઠેકાણાં.

પાલીતાણા—જૈન શ્રેયસ્કર મંડળ ઓફીસ.

મેસાણા—યશો વિજય જૈન પાઠશાળા.

અમદાવાદ—શા. ગીરધરલાલ હકમચંદ, રાજમહે-
તાની પોળ.

વિજ્ઞાપિ.

સર્વ સદ્ગૃહસ્થોને સુવિદિત છે કે, શ્રી
 મેસાણા યશો વિજયજી જૈન સંસ્કૃત પાઠ-
 શાળા, આજ નવ વર્ષથી ખોલવામાં આવી છે,
 જેમાં સર્વ અભ્યાસીઓને માટે, ખાવાપીવાની
 તથા પુસ્તક વિગેરેની સવડ હોવાથી આત્માર્થી
 પરાર્થી, અને સ્વાર્થી, વિદ્યાર્થીઓ, નિર્વિઘ્ને
 પોતાના હેતુ પાર પાડી શકે છે, વળી મુનિ
 મહારાજોને પણ અભ્યાસની અનુકૂળતા
 ઉંચા પ્રકારની મળી શકે છે, કારણ કે અત્રે
 ન્યાય, વ્યાકરણ, અને સર્વ ધર્મ પ્રકરણોના
 અનુલવી અધ્યાપકો રાખવામાં આવ્યા છે.
 અભ્યાસીઓ તૈયાર થયા પછી તેમની લાય-
 કાત મુજબ પરીક્ષક તથા નાના મોટા ગામેના
 અધ્યાપકોની જગ્યા આપવામાં આવે છે. પ-
 રીક્ષકો પોતાના કામ સાથે ઉપદેશ દ્વારા નવી
 નવી પાઠશાળાઓ ખોલાવે છે. સર્વ ગામેની

પાઠશાળાઓમાં જોઈતાં પુસ્તકો તથા જરૂર જણાયતો શાળાના ખર્ચમાં પણ કેળવણી ખાતામાંથી મદદ આપવામાં આવે છે. તેથી શિક્ષકો તૈયાર કરવાનો ઉદ્યમ શીઘ્રતાથી ચાલે છે, જેને માટે હાલમાં ખાવીશ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા છે. તેઓમાં થોડા સિવાય બીજા સર્વ કર્મગ્રંથનો ચબ્યાસ કરે છે. વધારે શિક્ષકોની તથા પરીક્ષકોની જરૂરીયાત હોવાથી નવજોગ્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધતી જાય છે. તેથી આ કમિટિના મેમ્બરોને આશા છે કે, આવા અદ્વિતીય ખાતાને મદદ આપવા ધનિકના ધનનો સદ્વ્યય થશે.

સી. જૈનશ્રેયસ્કર મંડળના સેક્રેટરી.

શા. વેણીચંદ સુરચંદ.

મેસાજા-યશોવિજયજી. જૈનપાઠશાળા

